

Nurani
Müdafa
Site Yazıları

ALLAH GEOMETRİ BİLİYOR MU?

Cenâb-ı Hakk'ı ne kadar tanıyoruz? Veyahut Cenâb-ı Hakk'ı tanımayanlar nasıl bir Zât-ı Zü'l-celal'i tanımaktan gaflet ediyorlar? Yaşanmış bir olay ışığında Cenâb-ı Hak hakkında bir öğretmenin "Allah Geometri Biliyor Mu?" sorusuna verilmiş ibretlik bir cevaptan ders almak için istifadeye sunmak istiyorum. Bizzat olayı yaşayan kişi anlatıyor;

Ben Ankara'da üniversiteye hazırlanma kursuna gidiyordum. Orada bir Fizik öğretmeni vardı. Sadece dini ilimler görüp, fenni ilimleri görmeyen genç sakallı bir hoca vardı. Öğretmenler ona 'Hocaefendi' diye tabir ederlerdi. O hocamız da üniversite hazırlık kursuna bizimle beraber devam ediyordu.

Fizik öğretmeni genç sakallı hocaya dedi ki: "Hocaefendi, Allah geometri biliyor mu?"

Genç hocaefendi başını eğdi, kırmızı oldu ve dedi ki: "Ben hastayım, lütfen benimle istihza [alay] etmeyin."

Ben o anda işe müdahale etmek mecburiyetinde kaldım.

Önünde bir tane Turan Tan'ın Geometri kitabı vardı.

Ben de Fizik öğretmenine dedim ki: "Hocam, Turan Tan Geometri biliyor mu?"

Fizik öğretmeni de güldü. Dedi ki: "Adam kitap yazmış, kitap!.. Sen biliyor mu diye soruyorsun. Bu kadar cehalet olur mu?"

Ben de dedim ki: **"Bir cehalet var. Bir de echeliyet var. Bir de cehaletini bilmeyecek kadar cahil olanlar var. Turan Tan,**

üç tane dört tane prizma yapmış. Bu kâinat geometri kitabını yazan, çizen, tanzim eden İlâhî bir kudret, küçük ay ile büyük ay arasında, galaksiler arasında öyle bir nizam derc etmiş ki; cisim halinde bir geometri kitabı yazmış.

Dünya ile Güneş arasında yüz kırk dokuz milyon km mesafe vardır. O kadar dakik bir nizamla tanzim ediliyor ki; biz gözümüzü açtıkça, kâinat yüzüne nazar ettikçe, en evvel gözümüzü çarpan tam ve mükemmel bir nizam.

Ve hassas ve dakik bir intizam içinde olduğunu görüyoruz. Her şey hikmetle tanzim edilmiş. Kâinatta hiç abes bir şey yok. Hepsî hikmetli yapılmış.

Bu hareket edenler neden hareket ediyorlar? Çünkü her harekette bir hikmet tanzim edilmiştir. Dünya dönüş hareketinde biraz nakise veya zaide yapsa bir anda üstünde bulunan bütün varlıkları fezaya fırlatacak. Nedir bu?

Bu camid, şuursuz, akilsiz kâinat; bu kadar nizamlı, bu kadar intizamlı, bu kadar hikmetli, bu kadar maslahatlı, bu kadar gayeli hareket ediyor!”

Sonra ayağa kalktım ve dedim ki: “Şimdi bu sınıfa bir daire çiziceğim.”

Bir daire çizdim ve sonra dedim ki: “Hocam mesela birisine desem ki otuz defa dön ve şu hızla dön. Hem kendi çevrende dön, hem de şu dairenin etrafında dön. Yapabilir mi?”

Fizik öğretmeni dedi: “Bunu hiçbir insan yapamaz, mümkün değil!..”

Ben de ona dedim: “Peki hocam otuz defa bir dairenin çevresinde ve kendi etrafında belirli bir hızda dönmeyen insan mı akıllıdır yoksa bu dünya mı akıllıdır? Bu kâinat işte

böyle bir nizamla hareket ediyor! Demek ki şuursuz, camid kâinatı; şuurlu ve nizamlı bir şekilde hareket ettiren bir ilim sahibi olan Allah vardır!”

Fizik öğretmeni dedi: “Yahu kardeşim! Sen bunları nerede okumuşsun?! Nedir Bu izahlar?! Bunlar nasıl bilgilerdir?! ”

Ben de dedim: “Ben İslâm mektebinde okuyorum. Büyük bir İslâm mütefekkirinin şöyle bir sözü vardır; ‘Vicdanın ziyası, ulûm-u diniyedir. Aklın nuru, fûnûn-u medeniyedir. İkisinin imtizacıyla hakikat tecelli eder.

O iki cenah ile talebenin himmeti pervaz eder. İftirak ettikleri vakit; birincisinde taassub, ikincisinde hile, şüphe tevellüd eder.’ (Münâzarât, s. 86) Yani vicdan, din ilimleri ile ziyalanır-ışıklanır. Akıl da fenni ilimler ile nurlanır.

İkisinin yani din ilimleri ile fen ilimlerinin birleşmesi ile hakikat ortaya çıkar. O iki kanat ile talebenin himmeti pervaz eder, kanatlanır. Eğer bu iki ilimden sadece fenni ilmi alsa hile ve şüphe olur; aynı senin gibi. Yalnız dini ilimleri alırsa da taassub doğar; hocaefendi gibi.”

[Burada sadece dini ilim gören hocamız mahçup edilmek istenilmemiştir. Sadece dini ilimler görülüp, fenni ilimler alınmaz ise taassuba sebebiyet vereceği belirtilmiştir.]

Bunu söyleyince sınıftaki herkes gülmeye başladı.

Evet, bu yaşanmış olayda, o cevapları veren talebe; bir **Risale-i Nur Talebesi**dir.

Bahsettiği “İslâm mektebi”, **Kur’ân ve İman hakikatlerini öğrendiği yerler**dir.

Nakil aktardığı “Büyük bir İslâm mütefekkeri” de;  st d Bediüzzaman Said Nursî Hazretleri’dir.

Anlattığı hakikatlerin ge tiğı eserler ise; Risale-i Nur K llyatı’dır.

Cenâb-ı Hakk’ı daha iyi tanımak, marifetullahta ilerlemek ve akli delilleri ile öğrenmek isteyenler için şu eserleri tavsiye ederiz;

Bediüzzaman Hazretleri’nin “fenlerden her fen, kendi lisan-ı mahsusuyla mütemadiyen Allah’tan bahsedip Hâlık’ı tanıtıyorlar.” dediğı On Birinci şua olan Meyve Risalesi’nin 6. Meselesini..

Yirmi İkinci Söz eserini..

Bediüzzaman Hazretleri’nin “Tabiattan gelen fikr-i k fr yi dirilmeyecek bir surette öldürüyor, küfrün temel taşını z r   zeber ediyor.” diye vassettiğı Yirmi    nc  Lem’a Olan Tabiat Risalesi’ni..

“K inattan Hâlık’ını soran bir seyyahın m ş hedatıdır.” denilen Yedinci şua olan Ayet ’l-Kübra Risalesi’ni..

Cenâb-ı Hak, Kur’ân ve İman hakikatleri olan Risale-i Nur eserlerinden istifademizi ziyade eylesin.

Selam ve dua ile

GÖRÜNMEYENE İNANMAK

Maddiyyun yani Materyalist bir asırda maalesef akıllar gözlere inmiş bir halde. Peki Allah’a inanmayan yüksek rütbeli birisine Cenâb-ı Hakk’ın varlık delilleri hakkıyla okunduğunda sonunda ne olmuş olabilir? Merak ediyor muyuz? Bizzat yaşanmış bir olayı okuyarak, sonucunu kendimiz görebiliriz. Olayı yaşayan kişi anlatıyor;

Bir gün omzunda yıldızları çok olan üst rütbeli birisi diyor ki: “20. Asırda inanç diye bir şey olmaz. İnanç; eskidendi ve cehaletin hâkim olduğu zamanlarda vardı. Bilimin, tekniğin ve teknolojinin olmadığı bir zamanda inanç olur. Bu asırda inançtan bahsetmek, gökte görülmeyen bir şeye inanmak; 10 asır önceki insanların hortlamış hali demektir.”

Bunu duyan oradaki bazıları diyor ki: “**Senin inkâr ettiğin o Allah’ı ispat edenler var! Hem de akli, mantiki delillerle ispat ediyorlar!**”

O rütbeli kişi de diyor ki: “Bir tane ispat eden çıksın, şu rütbemi sökerim.”

Ona: “Lütfen adresinizi verir misiniz?” diyorlar ve adresi alıyorlar.

Adresi bize verdiler. Biz de gittik. Kapıyı çaldık. “Buyrun” dediler, biz de cevaben dedik ki: “Allah’ı ispat etmeye geldik.” dedik.

“Oooo sizler mi geldiniz?” diye cevap verdi.

“Evet bizleriz.” dedik.

“Ben de sizleri bekliyordum.” dedi.

Sonra istihzaya [alay etmeye] başladı ve dedi ki: “Dün ‘Tanrıların Arabalar’ını okuyordum. Ne kadar asılsız bir şeymiş bu Tanrı anlayışı.”

Biz de “İyiki evvelki gün gelmemişiz. Yoksa bizi uğraştıracaktın biraz.” dedik.

Başladı hemen tesadüf ve tabiat diye söylemeye.

Ben açtım Yirmi Üçüncü Lem’a olan Tabiat Risalesi’ni.. Ona okudum.

Orada Bediüzzaman Hazretleri, dört tane ihtimal veriyor. Dördüncü ihtimalde diyor ki; Bir eczaneyi tasavvur et. Eczanede çeşitli kavanozlarda ilaçlar var. Kavanozları tedkik edip bakıyoruz ki, üç beş ilacın ayrı ayrı terkiibinden meydana gelmiş. ‘Bir iki dirhem bundan, üç dört dirhem ötekinden, altı yedi dirhem başkasından, ve hâkezâ’ diye..

‘O alınan ilaçlar o kadar hassas ve dakik alınmış ki; eğer içindeki maddeler biraz fazla veya az olsaydı, ilaç yerine zehir olurdu.’ Demek oluyor ki, maharetli bir kimyager vardır.

Birisi dese ki; ‘Tesadüfen rüzgarın esmesinden, şişelerin devrilmesinden bu ilaçlar kendi kendine meydana gelmiştir.’ Eşek muzaaf bir eşek olsa, bir an için insan olsa ‘Bu fikri kabul etmem’ deyip kaçacaktır.

Bizi dinledikten sonra adan çok ciddi bir şekilde: ‘O halde ben eşğim!’ dedi.

Ben de ona dedim ki: “Siz eşek olamazsınız!”

O da “Peki ne olacağım?” dedi.

Ben de ona “Acele etme! İnsan olacaksın ama önce eşek olacaksın!” dedim.

“Nasıl olacağım kardeşim?” dedi.

“Acele etme! Bir anda olamazsın. Eşegin bir anda insan olması mümkün değildir.” dedim.

Yirmi Üçüncü Lem’a Tabiat Risalesi’nden okumaya devam ediyorum.

O da “Evet... Evet... Evet...” diyor.

Sonra dedi ki: “Evet bu kâinatı idare eden güçler var! Bazı güçler var!”

Ben de ona dedim ki: “Şu anda bu on katlı apartmanda oturuyoruz. Şimdi birisi dese ki; ‘Şu apartmanın doğraması, kalorifer malzemesi, elektrik malzemesi, su malzemeleri, kapısı-penceresi, mutfuğı-banyosu vs.. Demek ki bunlar gösteriyor ki, önceden düşünölmüş ve projesi yapılmış. İnsanların yaşaması için hazırlanmış.’ Biz de aynen bu kâinat apartmanına geldik, her şey hazır.

Şimdi birisi dese ki; ‘Şu bina, şu apartman; çevredeki dağlardan kopan demirler, çimentolar, ağağlar bir araya geldi ve şu binayı yaptı.’ Ne kadar abes olur değil mi?”

Dedi ki: “Eşeklik olur yani!”

Ben de ona dedim ki: “İşte bak! Nasıl ki bu apartman, mühendisi ve krokiyi gösteriyor ise şu kâinat apartmanındaki nizam ve intizam da bir olan Allah’ı gösteriyor!”

Daha önce ‘Tabiat, tesadûf’ diyordu. Ben de bunu hatırlatınca: “Kullanma şu çirkin kelimeleri Allah aşkına! Evet bazı güçler var! Bana o güçleri anlat. Acele anlat bana o güçleri!” diye cevap verdi.

Ben de ona dedim: “Acele etme!”

Sonra şu âyetin meâlini okudum: “Allah’tan başka ilahlar bulunmuş olsaydı, bu âlem fesada girecekti.”

“Onun için bir tek kuvvet var. Bir köyde iki muhtar, bir nahiyede iki müdür, bir vilayette iki vali olamaz! Bir Hâkim-i Mutlak gerekir. Çünkü bu kâinata bir bak! Bu gezegenlerin nizam ve intizam içinde yörüngelerine ve dönmelerine bak. Bu sistem içindeki bir tanesi bir dakika dursa, bütün sistem hepsi birbirine girecek.

Güneş, Dünyadan bir milyon kattan fazla büyük. Bir de Güneşten daha büyükler var. Bunlar o kadar dakik, o kadar nizamlı, o kadar hassas hareket ediyorlar ki 1 saniye dahi bir hareketindeki inhiraf, bütün kâinatın bozulmasına sebep olacaktır. Bir tek kudret var ki, bütün bu kâinatı ihata etmiş.

Çünkü elli katlı yüz katlı binayı yapan mühendis, temelinden tavanına kadar projesini yapmış ki bir nizam içinde olsun. Yoksa tavanı birisi yapsa, tabanı birisi yapsa ve birbirlerinden haberleri olmasa o bina devam edemez!

O hâlde bu kâinat binasını da tanzim eden, idare eden bir ilah var!”

O da: “Evet, evet bir olması lâzım. Ama bizi de görüyor, kâinatı da idare ediyor! Bu nasıl oluyor?” dedi.

Dedim: “Acele etme!”

Dedi ki: “Acele et kardeşim! Allah aşkına acele et!”

Dedim: “Bak, bir karınca yürüyor. Bir tane buğday tanesi almış. on cm önünü görebiliyor. O karınca arkadaşına diyor ki: ‘Karınca kardeş, insan denen bir mahlûk var.

Ve bizim taşıdığımız bu buğdayın bin mislini beraber götürüyor.’ Bunu kendi ilmi ile, kuvvet ve kudreti ile baksa kıyas edemez. Aklı ihata edemez. ‘Nasıl olur ki ya?!’ der. Bizim bu gördüğümüzün bin şiddeti görüyor. İşte bu misal gibi çok misal verilebilir.”

Sonra On Altıncı Söz’deki bir misali örnek verdim. “Ben bir aynalar odasına girsem, ben bir iken binlerce olurum. Ama gören benim, işiten benim, yiyen benim. Aynadaki görüntü ne görüyor ne işitiyor ne de yiyor. Ama ben değil nim-nurani güneş ayineye aksedince; ısıyla, ışıyla ve yedi rengi ile onun içine giriyor.” Sonra Allah’ın sıfatlarını anlattım.

Bunları anlattıktan sonra adam: “Allahu Ekber!” dedi.

Ben de adama dedim ki: “Namaz vakti geldi. Biz namaz kılacağız.”

Adam dedi ki: “Çok rica ediyorum. Bir namazı burada birlikte kılalım.”

Başta inançsız olan kişiye sonunda “Allahu Ekber” dedirten ve “namaza başlamasına” vesile olduran Allahu Teâlâ’ya sonsuz hamd ve sena olsun.

“Tabiattan gelen fikr-i küfrîyi dirilmeyecek bir surette öldürüyor, küfrün temel taşını zîr ü zeber ediyor.” denilen Yirmi Üçüncü Lem’a olan Tabiat Risalesi’ni..

Konuşmada bahsi geçen On Altıncı Söz’ü..

Ve nizam, intizam ve Cenâb-ı Hakk’ın altı ismi üzerine yazılmış olunan Otuzuncu Lem’a eserini okumanızı tavsiye ederiz.

Cenâb-ı Hak, Kur’ân ve İman hakikatleri olan Risale-i Nurlar’dan istifademizi ziyadeleştirsın.

Selam ve dua ile

FERT, AİLE VE TOPLUMDA BİR İNKILAP: NAMAZ

Namaz, küllî ve umumî bir şükrün anahtarıdır. Küllî ve umumî bir şükrün mükafatı olarak da Cenâb-ı Hak, kemal-i kereminden cennetini kullarına ihsan ediyor. **“Cennetin anahtarı namazdır, namazın anahtarı ise abdesttir.”** (Taberanî, *El-Mu’cemu’l-Evsa*, 5/186, Hadîs no: 4361) hadîs-i şerîfi de bu noktaya bakmaktadır.

şeklinde yaygın olarak bilinen hadîs-i şerifte ise meâlen Fahr-i Âlem Aleyhissalâtu Vesselâm Efendimiz **الصَّلَاةُ عِمَادُ الدِّينِ**

“Namaz dinin direğidir.” (Tirmizî, *İmân: 8; İbn Mâce, Fiten: 12; Müsned, 5:231, 237; el-Hâkim, el-Müstedrek, II/76*) buyurarak, namazın ehemmiyetine işaret etmiştir.

Namaz, İslâm dininde bir kıtas hükmündedir. Dinin sağlamlığı konusunda namaz bir ölçü ve mizandır. **“Namaz kılmayanın dini sağlam değildir. Dinde namazın yeri, vücutta başın yeri gibidir.”** (Taberanî, *Mu’cemu’s-Sağîr, Hadîs no: 107*) hadîs-i şerîfi konumuza bakmaktadır. Başsız vücut düşünülemeyeceği gibi, namazsız bir dinî yaşayış da düşünelemez.

Namazın bir boyutu da vardır ki mânen yükselme, urûc etme gibi anlamlara gelen **“mi’rac”** kelimesi ile de tavsif edilmiştir, yani vasıflandırılmıştır. **“Namaz, mü’minin mi’racıdır”** (El-Münavî, *Feyzü’l-Kadir, 1/497; El-Alusî, 6/361; Râzî, 1/226*) şeklindeki rivâyet bu hakikate bakmaktadır. **“Bir nevi mi’rac hükmünde olan namaz”** (Bediüzzaman Said Nursî, *Sözler s. 199*) diyerek de Bediüzzaman Hazretleri, bu rivâyete atıf yapmaktadır.

Şimdi de İslâm dininin üzerinde hassasiyetle durduğu namazın; fert, aile ve toplum üzerindeki maddî ve mânevî faydaları üzerinde duralım.

Namazın Fert Üzerindeki Faydaları

Cenâb-ı Hak, “yüzer âyât-ı Kur’âniyede Müslümanlar için en büyük hakikat, îmândan sonra namaz olduğunu mükerreren emrediyor.” (*Bediüzzaman Said Nursî, Âsâr-ı Bediyye, s. 684*) Yani; “İslâmiyet’te îmândan sonra en yüksek hakikat namazdır.” (*Bediüzzaman Said Nursî, Tarihçe-i Hayat, s. 143*) Elbette ki, böyle yüksek bir hakikat olan namazın; fert üzerinde faydaları vardır.

Cenâb-ı Allah, kendisinden nasıl yardım talep edilmesini meâlen şöyle belirtmiştir; “Ey îmân edenler! Sabır ve namaz ile (Allah’dan) yardım isteyin! Muhakkak ki Allah, sabredenlerle berâberdir.” (*Hayrat Neşriyat Meâli, Kur’ân-ı Kerîm, Bakara Sûresi, 153. Âyet-i Kerîme Meâli*) İnsan fıtraten aciz ve zayıf yaratılmıştır. Ve İlâhî bir kudrete istinad edip dayanmak ve O’na güvenmek fıtratında yani yaratılışında vardır. O insana mânevî bir kuvvet ise ancak her şeye kuvveti yeten bir Ezelî Allah’ın emirlerini yerine getirmekle olur. Yani namaz, mânevî kuvvet vermesi ile o insana mânen fayda sağlamaktadır.

Bahsi geçen âyet-i kerimenin tefsiri sadedinde şunlar belirtilmektedir; “Âyette hangi konuda sabırlı olmak gerektiği belirtilmemiştir. Bu sebeple ibadetleri yerine getirmek, haramlardan kaçınmak, her türlü düşmanca hareketlere karşı direnmek, musibet ve acılara katlanmak gibi dayanıklılığı gerektiren her durumda sabretmek bu buyruğun kapsamına girer.

Bunun yanında, kible değişikliğinden sonra vuku bulan olaylar dikkate alındığında, burada özellikle İslâm'ın varlığına son verme kararında olan düşmanlara karşı verilecek mücadelelerde sabır ve metanet göstermenin kastedildiği de anlaşılmaktadır. Nitekim kible değişikliğinden yaklaşık iki ay sonra Bedir Gazvesi vuku bulmuş, sonraki dönemlerde de müşriklere ve diğer gayri müslim unsurlara karşı silâhlı mücadeleler devam etmiştir. 153 ve devamındaki âyetler bir bakıma, müslümanları böyle bir sıkıntılı döneme hazırlıyor; bu dönemlerde sabır ve sebat göstererek, Allah'ın divanına durup namaz kılarak O'ndan yardım dilemelerini istiyor; Allah'ın sabredenlerin yanında olduğu müjdesini veriyor. Sabır, insanın bir amaç için ortaya koyduğu özverinin, kararlılığın, güçlü azim ve iradenin ürünüdür; dolayısıyla sabır, insanın kendi benliğiyle ilgili tavrıdır. Namaz ise onun bedeni, dili ve kalbiyle kısaca bütün varlığıyla Allah'a yönelmesi halidir; şu halde namaz da müminin Allah ile ilgili tutumudur. Böylece sabırla benliğini güçlendiren, namazla da Allah ile birliktelik kuran insan, başarının psikolojik şartlarını tamamlamış olur.” (*Kur'an Yolu Tefsiri*, c. 1 s. 239-240)

Buradan da anlaşıldığı üzere insanın ibadetleri yapması, hususen namaz kılması; haramlardan kaçınma iradesi, her türlü düşmanca hareketlere karşı direnme gayreti, musibet ve acılara tahammül etme iktidarını da sağlamaktadır.

Aynı zamanda Kur'ân-ı Kerîm'de namaz için “Allah'ı anma” ifadesi de yer almaktadır. Yani namaz, zikrin bir çeşididir. Onun içindir ki âyet-i celîlede “Şübhe yok ki ben, (evet) ancak ben Allah'ım; benden başka ilâh yoktur; öyle ise bana kulluk et ve beni anmak için namaz kıl!” (*Hayrat Neşriyat Meâli, Kur'ân-ı Kerîm, Taha Sûresi, 14. Âyet-i Kerîme Meâli*) buyurulmaktadır. Bir diğer âyet-i kerîmede ise meâlen “Onlar, îmân edenler ve kalbleri

Allah'ın zikri ile mutmain olan kimselerdir. Bilesiniz ki, kalbler ancak Allah'ın zikri ile mutmain olur.” (Hayrat Neşriyat Meâli, Kur’ân-ı Kerîm, Ra’d Sûresi, 28. Âyet-i Kerîme Meâli) buyurulur. Bu iki âyet-i kerîmeyi beraber düşününce namazın bir diğer faydası da, kalpleri mutmain ettiğidir. Mutmain etmek; yani yatıştırmak, tam bir kanaatle inanmak, kalbini ferahlandırmaktadır.

Namaz kılmakta insana herhangi bir meşakkat de bulunmamaktadır. Aksine “namazda ruhun ve kalbin ve aklın büyük bir rahatı vardır. Hem cisme de o kadar ağır bir iş değildir. Hem namaz kılanın diğer mubah dünyevî amelleri, güzel bir niyet ile ibadet hükmünü alır. Bu surette bütün sermaye-i ömrünü, âhirete mal edebilir. Fâni ömrünü, bir cihette ibka eder.” (Bediüzzaman Said Nursî, Sözler, 4. Söz, s. 21) Namaz; ruha, kalbe, akla büyük bir rahatlık verir. Aynı zamanda namaz sayesinde insanın diğer haram olmayan gündelik işlerini yapması ona, ibadet sevabını vermektedir. Bu şekilde bütün ömür sermayesini âhirete mal ederek, fâni örünü bir yönüyle ebedileştirir.

Namazın mânevî faydalarının yanında maddî faydaları da vardır. Konuyla ilgili bir âyet-i kerîme meâlen şöyle buyurulur; “(Ey Resûlüm!) Kitab’dan sana vahyedileni oku ve namazı hakkıyla edâ et! Şübhe yok ki namaz, çirkin işlerden ve kötülüklerden (insanı) alıkoyar. (Namaz kılarak) Allah’ı zikretmek ise, elbette (her şeyden) en büyük olandır. Ve Allah, ne yaparsanız bilir.” (Hayrat Neşriyat Meâli, Kur’ân-ı Kerîm, Ankebut Sûresi, 45. Âyet-i Kerîme Meâli)

Namazın çirkin işlerden ve kötülüklerden insanı alıkoyması buna misaldir. Fert bazında kişiyi kötülüklerden de muhafazayı sağlayan yine namazdır. “Muhakkak ki namaz, mü’minler üzerine vakitleri belirli (bir farz) olarak yazılıdır.” (Hayrat Neşriyat Meâli, Kur’ân-ı Kerîm, Nisa Sûresi, 103.

Âyet-i Kerîme Meâli) şeklinde meâl verilen âyet-i celîlenin tefsirine dair Bediüzzaman Sözlere eserinde şunları belirtmiştir;

“Ey birader! Benden, namazın şu muayyen beş vakte hikmet-i tahsisini soruyorsun. Pek çok hikmetlerinden yalnız birisine işaret ederiz. Evet, her bir namazın vakti, mühim bir inkılab başı olduğu gibi azîm bir tasarruf-u İlahînin âyinesi ve o tasarruf içinde ihsanat-ı külliye-i İlahiyenin birer ma’kesi olduğundan, Kadîr-i Zülcelal’e o vakitlerde daha ziyade tesbih ve tazim ve hadsiz nimetlerinin iki vakit ortasında toplanmış yekûnüne karşı şükür ve hamd demek olan namaza emredilmiştir.” (*Bediüzzaman Said Nursî, Sözlere, 9. Söz, s. 40*) Namazın belli vakitlerde farz kılınması ve bu farzı îfa ederken, ruh mânen teneffüs etmekte yani nefes almaktadır. Ruha nefes aldırان bir ibadet elbetteki faydasız değildir ve olamaz!

Namazın her gün her gün beşer defa kılınmasından dolayı usanç verdiğini söyleyen ve yaş olarak, beden ve rütbe itibariyle büyük bir adamın sözü ve o söze Üstâd Bediüzzaman Hazretleri tarafından verilen cevaplar da mânevî faydaları içerisinde değerlendirilebilir; «Bir zaman sinnen, cismen, rütbeten büyük bir adam bana dedi: “Namaz iyidir. Fakat her gün her gün beşer defa kılmak çoktur. Bitmediğinden usanç veriyor.” O zâtın o sözünden hayli zaman geçtikten sonra, nefsimi dinledim. İştittim ki aynı sözleri söylüyor ve ona baktım gördüm ki tembellik kulağıyla şeytandan aynı dersi alıyor. O vakit anladım o zat o sözü, bütün nüfus-u emmarenin namına söylemiş gibidir veya söylettirilmiştir. O zaman ben dahi dedim: “Madem nefsim emmaredir. Nefsimi ıslah etmeyen, başkasını ıslah edemez. Öyle ise nefsimden başlarım.”

Dedim: Ey nefis! Cehl-i mürekkeb içinde, tembellik döşeginde, gaflet uykusunda söylediğin şu söze mukabil beş

ikazı benden işit.» (*Bediüzzaman Said Nursî, Sözler s. 269*) Burada geçen beş ikazdan iki tanesini misal olarak verebiliriz. Şöyle ki;

“BİRİNCİ İKAZ Ey bedbaht nefsim! Acaba ömrün ebedî midir? Hiç kat’î senedin var mı ki gelecek seneye belki yarına kadar kalacaksın? Sana usanç veren, tevehhüm-ü ebediyettir. Keyif için ebedî dünyada kalacak gibi nazlanıyorsun. Eğer anlasa idin ki ömrün azdır hem faydasız gidiyor. Elbette onun yirmi dörtten birisini, hakiki bir hayat-ı ebediyenin saadetine medar olacak bir güzel ve hoş ve rahat ve rahmet bir hizmete sarf etmek; usanmak şöyle dursun, belki ciddi bir iştîyak ve hoş bir zevki tahrike sebep olur.” (*Bediüzzaman Said Nursî, Sözler s. 269*) Burada da namazın insanı, ciddi bir iştîyak ve hoş bir zevki tahrike sebep olduğu belirtilmiştir. Çünkü o namaz ki insanın hayat-ı ebediyesinin saadetine medar olacak bir güzel ve hoş ve rahat ve rahmet bir hizmettir. Bunlar insanın mânen ve ruhen faydasına olan şeylerdendir.

“İKİNCİ İKAZ Ey şikem-perver nefsim! Acaba her gün her gün ekmek yersin, su içersin, havayı teneffüs edersin; sana onlar usanç veriyor mu? Madem vermiyor çünkü ihtiyaç tekerrür ettiğinden usanç değil belki telezzüz ediyorsun. Öyle ise hane-i cismimde senin arkadaşların olan kalbimin gıdası, ruhumun âb-ı hayatı ve latîfe-i Rabbaniyemin hava-yı nesîmini cezb ve celbeden namaz dahi seni usandırmamak gerektir.

Evet, nihayetsiz teessürat ve elemelere maruz ve müptela ve nihayetsiz telezzüzata ve emellere meftun ve pür-sevda bir kalbin kut ve kuvveti, her şeye kâdir bir Rahîm-i Kerîm’in kapısını niyaz ile çalmakla elde edilebilir.

Evet, şu fânî dünyada kemal-i sûratle vaveylâ-yı firakı koparan giden ekser mevcudatla alâkadar bir ruhun âb-ı hayatı ise her şeye bedel bir Mabud-u Bâki’nin, bir Mahbub-

u Sermedî'nin çeşme-i rahmetine namaz ile teveccüh etmekle içilebilir.

Evet, fitraten ebediyeti isteyen ve ebed için halk olunan ve ezeli ve ebedî bir zatın âyinesi olan ve nihayetsiz derecede nazik ve letafetli bulunan zîşuur bir sırr-ı insanî, zînur bir latîfe-i Rabbaniye; şu kasavetli, ezici ve sıkıntılı, geçici ve zulümatlı ve boğucu olan ahval-i dünyeviye içinde, elbette teneffüse pek çok muhtaçtır ve ancak namazın penceresiyle nefes alabilir.” (*Bediüzzaman Said Nursî, Sözler s. 270*) Burada da insanın namaz vasıtasıyla şu kasavetli, ezici ve sıkıntılı, geçici ve zulümatlı ve boğucu olan ahval-i dünyeviye içinde ancak namazın penceresiyle nefes alabileceği belirtilmiştir. Namaz ruhun penceresi vazifesini görmektedir.

İbn-i Mes'ud Radıyallâhu Anh'tan rivâyet edildiğine göre, bir adam Rasûlullah Sallâllâhu Aleyhi Vesellem'e: **“Amellerin/ibadetlerin en faziletlisi hangisidir?”** diye sordu.

Rasûlullah (asm) Efendimiz: **“Vaktinde kılınan namazdır.”** buyurdu. (*Buhârî, Tevhid, 48*) Bu hadîs-i şerîften anlaşılacağı üzere “vaktinde kılınan namaz” vesilesi ile kişi “en faziletli ameli” yapmış ve sevabına nail olmuş olacaktır. Bu da namazın kişiye sağladığı bir diğer mânevî faydasıdır.

Muaz bin Cebel (ra) anlatıyor: Rasûlullah (asm) ile birlikte bir yolculukta idim. O şöyle buyurdu:

“Dinin başı İslâm (kelime-i şehadet getirerek Allâh'a teslim olmak), direği ise namazdır.” (*Tirmizî, İmân, 1; Ahmed bin Hanbel, Müsned, V, 231*) Demek ki namazını kılan kimse din çadırının direğini kurmuş demektir.

Nitekim bir diğer rivâyetle ise Abdullah bin Mes'ud (ra) tarafından nakledildiğine göre, Rasûlullah (asm) şöyle buyurdu:

“(Kıyamet gününde) kulun ilk önce hesaba çekileceği şey, namazdır.” (*Nesâî, Muhârebe, 2*) Bu mânâyı da içinde barındıran bir diğer hadîs-i şerîf ise şudur;

Ebû Hüreyre’den (ra) rivayet edildiğine göre Rasûlullah (asm) şöyle buyurmuştur:

“(Kıyamet günü) kulun ilk hesaba çekileceği şey, namazıdır. Eğer bunu tam olarak yapmışsa (ne âlâ!) Ama (farz namazları tamam) değilse, Allah Teâlâ: «Kulumun nâfilelerine bakın!» buyurur. Eğer nâfile namazı bulunursa, «Onunla farz namazları tamamlayın.» buyurur.” (*Nesâî, Salât, 9*) Namazı kılan kişi hesaba çekileceği ilk şeyi ifa etmiş oluyor ki; bu da onun mânevî kazançlarındandır.

Namazın Aile Üzerindeki Faydaları

Cenâb-ı Allah Kur’ân-ı Azîm’de meâlen; “(Ey Resûlüm!) Âilene namazı emret, (kendin de) ona sabırla devâm et! Senden rızık istemiyoruz. (Bil’akis) seni biz rızıklandırıyoruz. (Güzel) âkıbet, takvâ (sâhibleri) içindir.” (*Hayrat Neşriyat Meâli, Kur’ân-ı Kerîm, Taha Sûresi, 132. Âyet-i Kerîme*) buyuruyor. Namazı kendimiz kıldığımız gibi, ailemize namazı emretmemiz bize emredilmektedir. Nitekim bir başka âyet-i kerimede Rabbimiz (cc) şöyle buyurmaktadır; “Ey îmân edenler! Kendinizi ve âilenizi, yakıtı insanlar ve taşlar olan bir ateşten koruyun!” (*Hayrat Neşriyat Meâli, Kur’ân-ı Kerîm, Tahrim Sûresi, 6. Âyet-i Kerîme Meâli*) Namaz demek ki sadece şahsî olarak yapıldıktan sonra bir mes’uliyeti olmayan bir ibadet değil; aynı zamanda aile halkına da emretmemiz gereken bir ibadettir.

Unutmamak gerekir ki; “her insanın küçük bir dünyası, belki küçük bir cenneti dahi kendi hanesidir.” (*Bediüzzaman Said Nursî, Şualar s. 226*) Bu “küçük cennetimizi” mânen

huzur ile doldurmaya vesile olabiliriz. Bu vesileler ise başta namaz olarak diğer ibadetleri ailece îfa etmek ile olur.

“Nev-i beşerin hayat-ı dünyevîyesinde en cem’iyetli merkez ve en esaslı zemberek ve dünyevî saadet için bir cennet, bir melce, bir tahassungâh ise aile hayatıdır. Ve herkesin hanesi, küçük bir dünyasıdır.” (*Bediüzzaman Said Nursî, Sözler s. 97*) Aile hayatı “dünyevî saadet için bir cennet” olmasının yanında “bir melce” yani sığınak ve “bir tahassungâh” yani sağlam korunulacak yerdir. Aile hayatında namazı bir rükün haline getirmek; bütün aile bireylerini ruhen ve mânen ferahlandırır.

Cemaatle namazın faziletine dair şu hadîs-i şerîf aile ile de cemaat yapıp namaz kılmaya teşvik mahiyetindedir; “Kişinin bir başka kişi ile birlikte kıldığı namaz, tek başına kıldığı namazdan, iki kişi ile birlikte kıldığı namaz bir kişi ile birlikte kıldığı namazdan daha sevaptır. Cemaat ne kadar çok olursa bu namaz Allah’a o nispette sevimlidir.” (*Ebu Dâvûd, Salât, 47*)

Resulullah’a (asm) ‘namazın çocuğa ne zaman emredileceği’ sorulmuştu: “Çocuk sağını solundan ayırmasını bildi mi ona namazı emredin” buyurdu.” (*Ebü Dâvûd, Salat 26, 497*)

Bu hadîs-i şerîfte anne babalara düşen bir vazifeyi belirtmektedir. Toplumun en küçük yapı taşı olan ailede dinî eğitimini alan bir çocuk, topluma da faydalı olacaktır. Aileler toplumu oluşturur, çünkü “memleket dahi bir hanedir ve vatan dahi bir millî ailenin hanesidir.” (*Bediüzzaman Said Nursî, Şualar s. 227*) Aile içinde cemaatle namaz kılınması ve çocuğa da namaz öğretilmesi; hem o aileyi hem de çocukları mânen yetiştirir ve dinî hayatlarına olumlu etkiler yapar.

Şu âyet-i kerîmede ise çocuklarımıza nasıl öğüt vermemiz gerektiği bize misalen gösterilmiştir;

«Kendine câhilce kötülük edenden başka kim İbrâhim'in dinini [*âyet-i kerîmenin Arapçasında "milleti ibrâhîme" şeklinde geçmektedir.] reddeder? Oysa biz, gerçekten onu dünyada seçkin kıldık; şüphesiz ki o, âhirette de iyiler arasında yer alacaktır. Çünkü rabbi ona, "Bana teslim ol" buyurmuş; o da,

"Âlemlerin rabbine teslim oldum" demişti. İbrâhim de bu dini oğullarına vasiyet etti, Ya'kub da. "Oğullarım! Allah sizin için bu dini seçti; öyleyse yalnız O'na teslim olmuş müminler olarak can verin!" (dediler).» (*Diyanet İşleri Meâli, Kur'ân-ı Kerîm, Bakara Sûresi, 130-132. Âyet-i Kerîmelerin Meâlleri*) Ya'kub (as) nasıl ki oğullarına "Oğullarım! Allah sizin için bu dini seçti; öyleyse yalnız O'na teslim olmuş müminler olarak can verin!" demiş ise bizlerin de dil ile bunu söylememiz gerektiği gibi; halimiz ve fiillerimiz ile de bunu göstermeliyiz.

Namazın Toplum Üzerindeki Faydaları

Namazın toplumsal faydalarından bir kaçına değineceğiz.

Namazın fert üzerindeki faydalarına da misal verdiğimiz; "(Ey Resûlüm!) Kitab'dan sana vahyedileni oku ve namazı hakkıyla edâ et! Şübhe yok ki namaz, çirkin işlerden ve kötülüklerden (insanı) alıkoyar. (Namaz kılarak) Allah'ı zikretmek ise, elbette (her şeyden) en büyük olandır. Ve Allah, ne yaparsanız bilir." (*Hayrat Neşriyat Meâli, Kur'ân-ı Kerîm, Ankebut Sûresi, 45. Âyet-i Kerîme Meâli*) şu âyet-i kerîme, aynı zamanda toplumsal bir faydayı da beraberinde getirmektedir. Günah olan şeyler aynı zamanda suç olan şeylerdir. Suç oranının düşmesi toplumun da, devletin de faydasına olur. Namaz; hem mânen refah, huzur ve sürûr kalplere verirken aynı

zamanda da suç oranlarının düşmesini sağlayıp maddî olarak da fayda sağlamaktadır.

Mâun Sûresi'nde ise meâlen şöyle buyrulur; **“Artık vay o namaz kılanların hâline! Ki onlar, namazlarından gaflet edenlerdir (ona ehemmiyet vermezler)! Onlar ki, rişvâkârlık (gösteriş için ibâdet) ederler! Ve mâûn’u (zekâtı) men’ ederler!”** (Hayrat Neşriyat Meâli, Kur’ân-ı Kerîm, Mâun Sûresi, 4-7. Âyet-i Kerîmelerin Meâlleri)

فَوَيْلٌ لِلْمُصَلِّينَ

şeklinde geçen âyet-i kerîmeye şu şekilde mânâlar da vermişlerdir;

“Yazıklar olsun o namaz kılanlara ki...” (Diyanet İşleri Meâli Yeni, Kur’ân-ı Kerîm, Mâun Sûresi, 4. Âyet-i Kerîme Meâli)

“Fakat veyl o namaz kılanlara ki...” (Elmalılı Meâli Orijinal, Kur’ân-ı Kerîm, Mâun Sûresi, 4. Âyet-i Kerîme Meâli)

“İşte (bu vasıflarla beraber) namaz kılan (münafık) ların vay haline ki...” (Hasan Basri Çantay Meâli, Kur’ân-ı Kerîm, Mâun Sûresi, 4. Âyet-i Kerîme Meâli)

Aynı zamanda âyet-i kerîmede geçen **“veyl”** kelimesinin diğer anlamları ise şunlardır; **“Cehennem’de bir çukurun ismi veya Cehennem’in bir kapısının ismi.”** (bkz. Abdullah Yeğin, Yeni Lügât, Veyl maddesi)

Aynı zamanda âyet-i kerîmede geçen **“(Maûn) zekât, sadaka, itâat, ihtiyaç maddeleri ma’nâlarını taşır.”** (İbn-i Kesîr, c. 3, s. 682)

Mâun Sûresi'nde geçen bu âyet-i kerîmelerden hareketle namazın hakkını veren kişilerin; zekâtını, sadakasını veren ve ibadetini sırf Allah rızası için rıyasız yapan kimseler olması gerekmektedir. Zekât bilindiği üzere toplumsal dayanışma ve yardımlaşma konusunda köprü vazifesi görmektedir. Bu konuya işaret olarak Resul-i Ekrem Aleyhissalâtu Vesselâm

Efendimiz şöyle buyururlar; “Namaz dinin direği, zekât da köprüsüdür.” (bkz. *Aclûnî, Keşfu'l-Hâfâ, 1/530*) Bir diğer hadîs-i şerîflerinde ise “Zekât, İslâm'ın köprüsüdür.” (*Et-Terğîb ve't-Terhîb, c.1, s. 517*) buyuruyorlar. Namaz ve zekât ile ilgili bu hadîsleri Bediüzzaman Hazretleri, şu şekilde değerlendirir; “Namaz الدِّينِ عِمَادُ yani dinin direği ve kıvamı olduğu gibi zekât da İslâm'ın kantarası yani köprüsüdür. Demek birisi dini, diğeri asayiş muhafaza eden İlâhî iki esastırlar. Bunun için birbiriyle bağlanmışlardır.” (*Bediüzzaman Said Nursî, İşârâtü'l-İcâz, s.43*)

Bu sebeplere mebnidir ki, Cenâb-ı Allah da Kur'ân-ı Hakîm'de İslâm dinin(İslam dininin) bu iki esasını art arda zikretmiştir. “Namazı hakkıyla eda edin zekâtı verin ve peygambere itâat edin ki merhamet olunasınız!” (*Hayrat Neşriyat Meâli, Kur'ân-ı Kerîm, Nur Sûresi, 56. Âyet-i Kerîme Meâli*) Buradan çıkan sonuca göre de, namaz kılan kişi toplumsal bir köprü vazifesi gören zekâtı edâ ederek; toplum içinde dayanışma ve yardımlaşma bilincini arttırmaktadır. Bu durum da namazın hem maddî hem de mânevî faydaları arasında zikredilebilir.

Mâun Sûresi'ndeki ilgili âyet-i kerîmelerin tefsiri sadedinde sunlar söylenmiştir, “Burada namaz kılmalarına rağmen kınananların olumsuz tutumlarına üç örnek sıralanmıştır: a) Namazlarının özünden uzak olmaları, b) İbadetlerinde halka gösteriş yapmaları, c) Hayra engel olmaları. “(Namazlarının) özünden uzaktırlar” diye çevirdiğimiz sâhûn kelimesinin sözlük anlamı “unutanlar” olup bu bağlamda, “namazlarını vaktinde kılmayanlar” şeklinde yorumlayanlar bulunmuşsa da Taberî, bizim de meâlde esas aldığımız yorumunda sâhûn kelimesini, “namazı ciddiye almayanlar, başka şeylerle meşgul olmayı namaz kılmaya tercih edenler” şeklinde anlamanın daha isabetli olduğunu, bunun vaktinde

kılınmaması veya büsbütün terkedilmesiyle ilgili yorumu da kapsadığını belirtmiştir (XXX, 312). Bir kimsenin namazı ciddiye almamasının, namaz kılıyor görünse bile onun özünden uzak kalmasının önemli bir sebebi, altıncı Âyette riyâ kavramıyla ifade edilen “halka gösteriş yapma” eğilimidir. Riyâ, özellikle dinî davranışlarla ilgili bir terim olup “bir kimsenin, kendisinde bulunmayan dinî ve ahlâkî bir meziyeti, bir erdemi varmış gibi göstermesi, iyilik yapıyormuş gibi görünmesine rağmen yaptıklarıyla –iyiliğin din ve ahlâktaki karşılığından öte– maddî veya manevî bir çıkar amaçlaması” anlamına gelir. İşte âyette bu tutum eleştirilmektedir.

“Hayır” diye çevirdiğimiz son âyetteki mâûn kelimesini Taberî, “insanın yararına olan her şey” şeklinde tanımlar ve kelimenin âyetteki anlamının “zekât, farz olan sadaka, diğer malî yükümlülükler, insanların kendi aralarında birbirine yararlandırmadıkları nimetler, hak, ödünç, mal” gibi anlamlara geldiğine dair görüşler naklettikten sonra kendisi mâûn kelimesinin bu bağlamda insanlara iyilik, hayır, nimetlerin paylaşılması gibi anlamları kuşatan genel bir ifade olduğunu belirtir (XXX, 313-320). Bu sebeple biz de meâlde mâûnu geniş bir kavram olan “hayır” kelimesiyle ifade etmeyi uygun bulduk.

Sûrede dikkati çeken önemli bir nokta şudur: İbadetlerde şekil şartları da vazgeçilmez olmakla birlikte, en az şekil kadar özen gösterilmesi gereken husus, imanla birlikte niyet, ihlâs, huşû, takvâ gibi kavramlarla ifade edilen öz ve içeriktir. Kur’an’a göre ibadetlerde niyet ve ihlâs, tevhid ilkesinin ibadetteki yansımasıdır (meselâ bk. Fâtîha 1/5; Âl-i İmrân3/64).

Bunu Hz. Peygamber, “Allah’ı görüyormuşçasına ibadet etmek” şeklinde belirtmiştir (Buhârî, “İmân”, 37). İşte 4-6. Âyetlerde, “Vay haline o namaz kılanlara ki, onlar namazlarının özünden uzaktırlar; halka gösteriş yaparlar” meâlindeki eleştiriyile verilmek istenen mesaj budur.

Sûrede dikkati çeken diğer önemli bir nokta da Allah’a gönülden ibadet etmekle yardımlaşma ve dayanışmanın dindarlıkta birbirinden ayrılmazlığının vurgulanmış olmasıdır. Buna göre gerçekten dine inanan ve âhiret sorumluluğu taşıyan insan hem Allah’a hem de yaratılmışlara karşı ödevlerinin bilincinde olup bunları tam bir ihlâs ve samimiyetle yerine getiren, kendisi iyilikler yaptığı gibi herkesin de iyilik yapmasına ön ayak olan, yardımlaşma ve dayanışmanın önünü tıkayan değil, aksine gelişip yaygınlaşmasına, bireyselliği aşarak toplumsal ve kurumsal bir yapı kazanmasına katkıda bulunan insandır. İslâm’ın hâkim kılmak istediği gerçek ahlâk ve üstün insanlık işte budur.” (Kur’an Yolu Tefsiri, c. 5 s. 697-698)

Abdullah bin Ömer’den (r.anhüma) rivâyet edildiğine göre, Resûl-i Kibriya (asm) buyurmuştur;

“Cemaatle kılınan namaz, tek başına kılınan namazdan yirmi yedi kat daha faziletlidir.” (Buhârî, Ezan, 30; Müslim, Mesâcid, 249) Cemaatle namaz kılmanın faziletine dair bu ve benzeri hadîs-i şerîfler toplumsal dayanışma ve uhuvvet yani kardeşlik ruhunu pekiştirmektedir.

Bu hadîs-i şerîfe bir şerh mahiyetinde Bediüzzaman şöyle demiştir; “Taata ise, cemaat ile daha efdal ve daha ahsendir.” (Bediüzzaman Said Nursî, Muhâkemat s. 58) İslâm dininde ibadetleri cemaat halinde yapmak, her zaman için daha faziletli ve daha güzel kabul edilmiştir.

Ebû Hüreyre'nin (ra) naklettiğine göre, Fahr-i Kâinat (asm) Efendimiz şöyle buyurmuştur:

“Bir kimse câmiye gitme niyetiyle evinden çıktığında, attığı (her) bir adımla kendisine bir sevap yazılır, diğer adımıyla bir günahı silinir.” (Nesâî, Mesâcid, 14; Ahmed bin Hanbel, Müsned, II, 320)

Bu hadîs-i şerîfte de Müslümanların bir araya gelip cemaatle kılmalarının yanı sıra camiye giderken attığı her adıma sevap verildiği ifade edilmiştir. Bu hadîs-i şerîfler teşvik bakımından mühimdir.

Resûl-i Sakkaleyn yani hem cinlerin hem de insanların Resûlü (asm), bir gün Ebu'd-Derdâ'ya (ra); bir yerde üç kişi bulunduğu hâlde cemaatle namaz kılmazlarsa, şeytanın onları kuşatıp yeneceğini söylemiş, ardından da şöyle buyurmuştur:

“Cemaate devam et. Çünkü kurt, sürüden ayrılanı yer!..” (Ebû Dâvud, Salât, 46; Nesâî, İmamet, 48) Müslümanların topluluk halinde, birlik ve beraberlik içinde olması ve cemaat halinde bulunmalarına dikkat çeken bu hadîs, mühim bir hadîs-i şerîftir. Namaz konusunda cemaatle kılmaları onları şeytanın yenemeyeceğine de bir işarettir.

Mü'min ve Müslümanların cemaat olmaları ve birlik olmaları ile ilgili hadîsleri izah mahiyetinde Üstâd Bediüzzaman şöyle demiştir; **“Zaman cemaat zamanıdır. Ehemmiyet ve kıymet, şahs-ı manevîye göre olur. Maddî ve ferdî ve fânî şahsın mahiyeti nazara alınmamalı.”** (Kastamonu Lâhikası, s. 6)

Bir başka hadîs-i şerîflerinde Habibullah (asm) Efendimiz şöyle buyurmuştur: **“Eğer (insanlar) yatsı ve sabah namazlarındaki fazileti bilselerdi, sürünerek de olsa o ikisini**

cemaatle kılmaya gelirlerdi.” (*Buhârî, Ezan, 9; Müslim, Salât, 129*)
Burada da cemaatle namaza dikkat çekilmiştir.

Yatsı ve sabah namazının faziletine dair ise şöyle buyurmuştur Seyyidü'l-Enbiya (asm) Efendimiz; **“Yatsı namazını cemaatle kılan, gecenin yarısını, sabahı da cemaatle kılan, gecenin tamamını ibâdetle geçirmiş sayılır.”** (*Ebû Davûd, Salât, 45*)

Camiye giderken atılan her bir adıma sevap verilmesi, cemaatle kılınan namaza yirmi yedi kat sevap verilmesi ve çeşitli faziletler ile ilgili hadîs-i şeriflerin yanı sıra camide veya mescidde ön safta bulunmanın ve ezan okumanın da faziletini beyan buyurmuşlardır Efendimiz (asm); **“İnsanlar ezan okumanın ve namazda birinci safta bulunmanın ne kadar faziletli olduğunu bilselerdi, sonra bunları yapabilmek için kur'a çekmek zorunda kalsalardı kur'a çekerlerdi. Şayet camide cemaate erken yetişmenin ne kadar faziletli olduğunu bilselerdi, birbirleriyle yarışa girerlerdi. Eğer yatsı namazı ile sabah namazındaki fazileti bilselerdi, emekleyerek ve sürünerek de olsa bu iki namaza gelirlerdi.”** (*Buhârî, Ezân 9, 32, Şehâdât 30; Müslim, Salât 129*)

Cemaatle namaza giden kişinin aldığı sevaba dair bir diğer hadîs-i şerîf ise şudur; **“Bir kimse evinde güzelce temizlenir, sonra Allah'ın farzlarından bir farzı yerine getirmek için Allah'ın evlerinden birine giderse, attığı adımlardan her biri bir günahı silip yok eder; diğer adımı da onu bir derece yükseltir.”** (*Müslim, Mesâcid, 282*)

Ayet-i kerîmelerde de cem' yani çoğul kullanım söz konusudur. Bu âyet-i kerîmelerden birisi şudur; **“Hem namazı hakkıyla edâ edin, zekâtı verin ve rükû' edenlerle**

berâber rûkû' edin! Hem namazı hakkıyla edâ edin, zekâtı verin ve rûkû' edenlerle berâber rûkû' edin!" (*Hayrat Neşriyat Meâli, Kur'ân-ı Kerîm, Bakara Sûresi, 43. Âyet-i Kerîme Meâli*)

Ayetteki “Rûkû edenlerle birlikte rûkû edin” emri zorunluluk mu ifade eder? Başka bir ifade ile cemaatle namaz kılmanın hükmü nedir? Farz mı, vacip mi, sünnet mi? Beş vakit namazı cemaatle kılmanın, peygamberin emri, imanın alâmeti, İslâm'ın şiarı ve sembolü olduğu konusunda ittifak etmekle birlikte İslâm bilginleri, ayetteki emrin zorunluluk ifade edip etmediği konusunda ihtilâf etmişlerdir. Cemaatle namaz kılmanın önemine dair hadislerden (Meselâ bkz. Ebu Dâvûd, Salât, 47–51, IV, 371–381) hareketle Hanbelî âlimleri, cemaatle namaz kılmanın erkekler için “farz-ı ayn”, Şafîî âlimleri, “farz-ı kifâye”, Hanefî ve Malikî âlimleri ise “sünnet-i müekkede” olduğu içtihadında bulunmuşlardır. Şu hadîs-i şerîf, namazı camilerde cemaatle kılmanın sünnet olduğuna delâlet eder: **“Ezan okunan camilerde namaz kılmak sünen-i hüddândır.”** (*Müslim, Mesâcid, 256, I, 453*)

İslâm bilginleri namazı camilerde cemaatle kılmanın hükmü konusunda ihtilâf etmekle birlikte camilerin cemaatsiz bırakılmasının asla caiz olmadığı, namazların cemaatle kılınmasının daha sevap olduğu, mazeretsiz cemaatin terk edilmesinin doğru olmadığı konusunda ittifak etmişlerdir. (Kurtubî, I, 348)

İbadetin Faydaları ve Hikmetleri Tercih Ettiren Sebep Olabilirler, Asıl Sebep ve Maksud Olamazlar

Yanlış anlaşılması gereken nokta şudur ki; namazın maddî ve mânevî faydaları illet değildir ve olamaz. Yani asıl sebep ve maksud bu faydalar değildir. Namazın faydaları ve

hikmetleri ancak müreccih yani tercih ettiren sebep olabilirler. Bu konuyu daha geniş ve kapsamlı bir şekilde “ibadet”lerin tamamına şamil olarak Üstâd Bediüzzaman şu şekilde ele almıştır;

“İbadetin ruhu, ihlastır. İhlas ise yapılan ibadetin yalnız emredildiği için yapılmasıdır. Eğer başka bir hikmet ve bir fayda ibadete illet gösterilse o ibadet bâtıldır. Faydalar, hikmetler yalnız müreccih olabilirler, illet olamazlar.”
(Bediüzzaman Said Nursî, *İşârâtü'l-İ'caz*, s. 85)

Rıza-yı Îlâhî'yi yani Allah'ın rızasını kazanmak için yapılan ibadetler, ibadetlerin en kamili, en ihlaslısı ve yükseğidir. Lakin hubb-u cennet (cennet sevgisi) ya da havf-ı cahîm (cehennem korkusu) ile yapılan ibadetler de meşru sayılmıştır. İmanın kuvvet ve mertebesine göre kimisi sadece Allah'ın rızasını arar kimisi cennette girmek için kimisi de cehennemden kurtulmak için ibadet eder. Bu yüzden “Cennete gitmek için iyilik yapanlar veya ibadet edenler cennete gidemez.” diye bir hükme gidilemez. Böyle denilmesi yanlıştır.

İhlası kaçıran, ameli iptal eden, ibadeti bütünü ile değersizleştiren, hatta günaha dönüştüren hata ve hatta şirke kadar götüren dünyevi menfaatler ve kaygılar ile yapılan ibadetlerdir.

“Falanca kişi bana cömert desin.” diye zekât veren birisinin zekâtı, değil ibadet olmak insanı ateşe sürükleyen bir amele dönüşür. Bu durum darb-ı mesel yani atasözünde de geçtiği üzere “Dost pazarda görsün.” kabilindendir. Ama zekâtı cennete girmek ya da cehennemden kurtulmak için verse, bu düşüncesi uhrevi olduğundan meşru ve sevaplıdır.

Niyete dünyevi bir gaile girdi mi amel bütününü ile iptal olur. Hatta bunun yüzdesi bile olmaz, yani “Şu ibadetimin yüzde doksan dokuzunu Allah için, kalan yüzde birini de halk için yapıyorum.” dese, o ibadet batıl olur ve hiçbir değeri kalmaz.

İbadetler yüzde yüz uhrevî yani âhiret için olmalıdır. Uhrevî de ancak ya Allah’ın rızasını kazanmak ya cennete girmek ya da cehennemden kurtulmak için olur. Dördüncü bir ihtimal yoktur.

Netice olarak; Namazın maddî ve mânevî faydaları inkâr edilemez derecededir. Kat’îdir ve su götürmez bir gerçektir. Ama bu faydalar için o ibadetler yapılmaz. İbadetler yalnız ve yalnız Cenâb-ı Hakk’ın rızasını tahsil için yapılır.

Namazlarını hakkıyla ifa eden kullardan olmak dua ve temennisiyle..

Vesselâm..

Salam ve dua ile.

ÇAĞIMIZDA BİR HASTALIK: MODALAŞTIRILAN TESETTÜR

Öncelikle bu yazıyı neden kaleme aldığımız ile başlayalım. Bu yazıyı kaleme almamızdaki asıl maksadımız “emr-i bi’l-maruf nehy-i ani’l-münker” vazifesini yerine getirmektir. Emr-i bi’l-maruf ve nehy-i ani’l-münker yani iyiliği emredip kötülükten nehyetmek için yazımızı kaleme alıyoruz. Nitekim Kur’ân-ı Kerîm’de Cenâb-ı Allah şöyle buyuruyor:

وَلْتَكُنْ مِنْكُمْ أُمَّةٌ يَدْعُونَ إِلَى الْخَيْرِ وَيَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ
وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ

Meâlen: “Sizden hayra çağıran, iyiliği emredip kötülüğü men eden bir topluluk bulunsun. İşte onlar kurtuluşa erenlerdir.” (Âl-i İmrân Sûresi, 104. Âyet-i Kerime ve Meâlî)

Peki, akla şöyle bir soru gelebilir. Bize ne insanların yanlış yapmalarından?.. Yani biz niye bu meseleye karışıyoruz?.. Bu konu hakkında Resûl-i Ekrem(asm) şöyle buyuruyor: “Kim bir kötülük görürse, onu eliyle değiştirsin. Şayet eliyle değiştirmeye gücü yetmezse, diliyle değiştirsin. Diliyle değiştirmeye de gücü yetmezse, kalbiyle düzeltme cihetine gitsin ki, bu imanin en zayıf derecesidir.” (Müslîm, İmân, 78; Ayrıca bkz. Tirmizî, Fiten, 11; Nesâî, İmân, 17)

Verdiğimiz hadîs-i şerîften İslâm Âlimleri genel olarak şunu çıkarmışlardır; kötülükleri el ile değiştirmenin yöneticilerin, dil ile değiştirmenin âlimlerin, kalp ile buğzetme/onaylamamanın ise bunlara güç yetiremeyen zayıfların yani âvâmın görevi olduğunu söylerler. Temsilde hata olmasın biz burada bu yazıyı kaleme alarak âlim olduğumuzu göstermeye çalışmıyoruz. Yalnızca Cenâb-ı Hakk’ın rızasını istiyoruz. Kur’ân-ı Hakîm’de şöyle buyurulmaktadır;

يَهْدِي بِهِ اللَّهُ مَنِ اتَّبَعَ رِضْوَانَهُ سُبُلَ السَّلَامِ وَيُخْرِجُهُم مِّنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ بِإِذْنِهِ وَيَهْدِيهِمْ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ

“Allah, rızasını gözetenleri onunla, selamet yollarına eriştirir ve onları, izni ile, zulümâtta (küfür karanlıklarından) nûra (îmâna) çıkarır. Onları dosdoğru yola hidâyet eder.”

(Mâide Sûresi, 16. Âyet-i Kerime ve Meâli) Zira bizler “Amelinizde rızayı İlahî olmalı. Eğer o razı olsa bütün dünya küsse ehemmiyeti yok. Eğer o kabul etse bütün halk reddetse tesiri yok. O razı olduktan ve kabul ettikten sonra, isterse ve hikmeti iktiza ederse sizler istemek talebinde olmadığınız halde, halklara da kabul ettirir, onları da razı eder.”

(Bediüzzaman Said Nursî, Lem’alar, s.160) düstûruna tâbi oluyoruz. Hak yolda hakaretlere maruz kalsak da asla hakkı savunmaktan geri durmamayı İzzet-i İslâmiye olarak görüyorum. Zaten bizim yaptığımız Cenâb-ı Hakk’ın emridir. Zira Cenâb-ı Allah şöyle buyurmaktadır:

وَالْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ يَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ

“Mü’min erkekler ve kadınlar, birbirlerinin velisidirler. İyiliği emreder, kötülükten men ederler.” (Tevbe Sûresi, 71. Âyet-i Kerime ve Meâli’nden) Velî olmak dost ve yardımcı olmanın gereklerindendir. Bu aynı zamanda mü’min olmanın da gereğidir. Dost olmak, birbirini Allah için sevmeye, birbirine muamelede ve birbirine kardeş olmada kalplerin ve gönüllerin birliğini ifade eder. İyiliği emredip kötülükten sakındırmanın mü’minlerin en önemli görevlerinden biri olduğu verdiğimiz âyet-i kerîmede ve hadîs-i şerîfte etraflıca belirtilmiştir.

Şimdi asıl konumuza gelelim. Yani Tesettüre... Tesettür nedir?.. Öncelikle bunu öğrenmemiz gerek. Tesettür;

Arapçadaki “setr” kökünden gelir ve kapanma, örtünme anlamları vardır. Fikhî tabir olarak ise kadınların ve erkeklerin başkasına, nâmahreme vücutlarının haram kısımlarını örtüp göstermemeleri anlamına gelir. Biz yazımızda hanımların tesettürü ve asrımızdaki yanlışlar üzerinde duracağız. Ama bu tesettürün yalnızca hanımlara özgü olduğunu göstermez.

Nitekim erkekler için de tesettür mevzû bahistir.

Bu ayrı bir meseledir. Tesettürün farz olduğuna dair âyetlerden birisi şudur:

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لِّأَزْوَاجِكَ وَبَنَاتِكَ وَنِسَاءِ الْمُؤْمِنِينَ يُدْنِينَ
عَلَيْهِنَّ مِنْ جَلَابِيبِهِنَّ ذَلِكَ أَدْنَى أَنْ يُعْرَفْنَ فَلَا يُؤْذَيْنَ وَكَانَ اللَّهُ
غَفُورًا رَحِيمًا

“Ey Peygamber! Hanımlarına, kızlarına ve mü’minlerin hanımlarına söyle, dışarı çıkarken üstlerine cilbablarını alsınlar. Bu onların tanınmalarını ve bundan dolayı incitilmemelerini sağlar. Allah Gâfûrdur, Rahîmdir (çok bağışlayan ve çok esirgeyendir).” (Ahzab Sûresi, 59. Âyet-i Kerime ve Meâli) Verdiğimiz âyet-i kerîmede kesin olarak tesettürün farz olduğunu görüyoruz. Âyette geçen “cilbab” ile ilgili Merhum Elmalılı M. Hamdi Yazır şunları demektedir: “**Cilbab: Baştan aşağı örten çarşaf, ferace, câr gibi dış elbisenin adıdır. Kadınların elbiselerinin üstüne giydikleri her çeşit giysidir. Tepeden tırnağa örten giysidir.**” (bkz. Elmalılı Hamdi Yazır, Hak Dini Kur’ân Dili, Ahzab Sûresi 59. Âyet-i Kerime’nin Tefsiri) Yani buradaki “cilbab”dan bunları anlamamız gerekmektedir.

Tesettürün farziyetini yani farz oluşunu ilan eden Ahzab Sûresi 59. Âyet’e bir izah mâhiyetinde Asrın Büyük İslâm Âlimi Bediüzzaman Hazretleri’nin şu tabirleri çok dikkat çekicidir. Şöyle ki: “**Malûmdur ki; insan sevmediği ve istiskal ettiği adamların nazarından sıkılır, müteessir olur. Elbette açık-saçıklık kıyafetine giren güzel bir kadın, bakmasına**

hoşlandığı nâmahrem erkeklerden onda iki üçü varsa, yedi sekizinden istiskal eder. Hem tefahhuş ve tefessüh etmeyen bir güzel kadın, nazik ve seriü't-teessür olduğundan, maddeten tesiri tecrübe edilen belki semlendiren pis nazarlardan elbette sıkılır. Hattâ işitiyoruz; açık-saçıklık yeri olan Avrupa'da çok kadınlar, bu dikkat-i nazardan sıkılarak, 'Bu alçaklar bizi göz hapsine alıp sıkıyorlar' diye polislerle şekva ediyorlar. Demek medeniyetin ref'-i tesettürü, hilaf-ı fıtrattır. Kur'ân'ın tesettür emri fitrî olmakla beraber, o maden-i şefkat ve kıymetdar birer refika-i ebediye olabilen kadınları, tesettür ile sukuttan, zilletten ve manevî esaretten ve sefaletten kurtarıyor." (Bediüzzaman Said Nursî, Lem'alar, s. 196)

Buradan da şunu anlayabiliriz;

İnsan sevmediği ve rahatsız olduğu adamların kendisine bakmalarından sıkılır, tesir altında kalır. Elbette açık-saçıklık kıyafetine giren güzel bir kadın, bakmasına hoşlandığı nâmahrem/kendisine karşı örtünmesi gereken yabancı erkeklerden onda iki üçü varsa, yedi sekizinden rahatsız olur, hoşlanmaz. Hem fuhşa düşmemiş ve ahlâkı bozulmamış bir güzel kadın, nazik ve çabuk üzülen/hassas bir yapıda olduğundan, maddeten tesiri tecrübe edilen belki zehirlemek şeklinde zarar veren pis nazarlardan elbette sıkılır.

Hattâ işitiyoruz; açık-saçıklık yeri olan Avrupa'da çok kadınlar, bu dikkatli bakışlardan sıkılarak, "Bu alçaklar bizi göz hapsine alıp sıkıyorlar" diye polislerle şikayet ediyorlar. Demek medeniyetin tesettürü kaldırması, kadının yaratılışına zıttır/terstir. Kur'ân'ın tesettür emri yaratılışına uygun olmakla beraber, o şefkat/merhamet kaynağı ve kıymetli birer ebedî hayat arkadaşı olabilen kadınları, tesettür ile kıymetten düşmekten, alçalmaktan ve manevî esir durumuna düşmek ve manen perişan olmaktan kurtarıyor.

"Tesettür, kadınlar için fıtrîdir" (Bediüzzaman Said Nursî, Lem'alar, s. 195) yani tesettür kadınların yaratılışının icabıdır ve

yaratılışındaki özellikler örtünmeyi gerektirir. "fıtratları iktiza ediyor" (*Bediüzzaman Said Nursî, Lem'alar, s. 195*) yani kadınların yaratılışları tesettürü gerektiriyor.

Tesettür ile ilgili hadîs-i şerîflere gelecek olursak; bu nokta daha iyi anlaşılacaktır. "Resûlullah (asm) bir gün Hz. Âişe (r.anha)'nın evine girdi. Kız kardeşi Esmâ yanında idi. Üzerinde vücudunun her tarafını örten ve yenleri geniş bir elbise vardı. Resûlullah (asm) onu görünce kalkıp dışarı çıktı. Hz. Âişe (r.anha) kız kardeşine 'Buradan uzaklaş. Resûlullah (asm) sende hoşlanmadığı bir şey gördü' dedi. Hz. Esmâ uzaklaştı. Arkasından Resûlullah (asm) içeriye girdi. Hz. Âişe (r.anha) niçin kalkıp gittiğini sordu. Resûlullah (asm) de elbisesinin yenin sadece parmakları görünecek şekilde ellerinin üzerine çekerek şöyle cevap verdi: 'Kız kardeşini görmedin mi? Müslüman bir kadın şurasından başkasını gösteremez.'" (*Mecmau'z-Zevâid, numara: 4168*) Bu hadîs-i şerîften Hz. Esmâ'nın giydiği elbisenin bedenini örttüğünü fakat kollarından açıklık olduğunu, bunun üzerine Resûlullah Sallallahu Aleyhi Vesellem Efendimiz'in bu kıyafetinden hoşlanmadığını, ellerinin üstünün parmaklara kadar da örtünmesi gerektiğini İslâm Âlimleri anlamışlardır ve de böyle ifade etmişlerdir.

Hz. Âişe'den gelen bir diğer rivayete göre, bir gün Hz. Ebû Bekir'in kızı Esmâ ince bir elbise ile Allah Resûlü'nün huzuruna girmişti. Resûlullah (asm) ondan yüz çevirdi ve şöyle buyurdu: "Ey Esmâ! Şüphesiz kadın ergenlik çağına ulaşınca, onun şu yerlerinden başkasının görünmesi uygun değildir." Resûlullah (asm) bunu söylerken yüzüne ve avuçlarına işaret etmişti. (*Ebû Dâvûd, Libas, 31*)

Diğer hadîs-i şerîfe gelecek olursak. O da şöyle: "Ümmetimin son dönemlerinde bir takım adamlar olacaktır. Erkekler gibi eğerlerin (bineklerin) üzerine binip cami kapılarına ineceklerdir. Hanımları ise giyinik uryandır (giyinik

çıplaktır), başları üzerinde arık deve hörgücü gibisi vardır. Onlara lanet edin. Zira onlar lanet olunmuşlardır.” (Ahmed bin Hanbel, Müsned, no: 6786) Bu hadîste geçen “Ümmetimin son dönemlerinde”n kasıt şüphesiz “Âhırzaman”dır ki, şu anda içerisinde bulunuyoruz. Bu hadîs ve benzeri hadîslerde geçen “giyinikçıplak” ve “devehörgücü” tabirlerinin üzerinde ileride duracağız. Konuyla ilgili ele alacağımız son hadîs-i şerîfe gelelim.

Ebû Hureyre (ra) diyor ki: Resûlullah (asm) şöyle buyurdu: “Ateşlik iki sınıf insan ki ben onları henüz görmedim. Yanlarında sığır kuyruğu gibi kamçılar olup insanları onlarla döven topluluk ve biri de bir takım kadınlar topluluğudur ki bunlar, giyinik çıplaktırlar. Görenleri yoldan saptıran ve kendileri de haktan sapanlardır. Başları bir tarafa sarkan deve hörgücü gibi olacaktır. Bunlar cennete giremeyecekler. Kokusu şu kadar, şu kadar yürüme mesafesinden alındığı halde, bunlar cennetin kokusunu da bulup alamayacaklardır.” (Müslîm, Libas, no: 3971) Burada hadîslerimizi tamamlamış olduk. Son yer verdiğimiz hadîsin izahına dair bir şey söyleyip öyle geçelim. Bu konuda 2 yorum yapılmıştır. Birisi; bu haram fiilleri helal görürse dinden çıkacağıdır ki, cehennem ebedî olarak kâfirler için hazırlanmıştır. Bu nedenle inkâr etmesi sonucu dinden çıkıp, kâfir olur. Aksi takdirde böyle bir şey söz konusu değildir. İkincisi; bunlar kâfir olmamakla birlikte günahta devam ettikleri için günahkar olurlar. Günahlarının cezasını çektikten sonra cennete gireceklerdir. (Benzer ifadeler için bkz. İman Nevevî'nin hadîs ile ilgili şerhi)

Öncelikle tesettür ile ilgili âyetlerden başlayalım. Ahzab Sûresi 59. Âyet, tesettür hakkındaki âyetlerden biridir. Cenâb-ı Allah, kadını ve kadının iffetini korumak için tesettürü emretmiştir. Tabiki bu tesettürün farziyetinin nedenlerinden sadece bir tanesidir. Kadının neden açık değil

de kapalı olması gerektiğine bir kaç örnek verelim. Bir elektrik kablosu düşünelim. Her bir elektirik kablosunun üzerinde yalıtkan yani elektriği geçirmeyen bir katman vardır. Neden bu katman var?.. Çünkü o yalıtkan katman sayesinde elektrik kablosu kimseyi çekmiyor.

Aynen bunun gibi de Müslüman bir hanımın yalıtkan katmanı onun tesettürüdür. Tâ ki kendisine nâmahrem olan erkekleri kendine çekmesin. Bakır telde yalıtkan katman gerekli olduğu gibi, Müslüman bir hanımda da tesettür gereklidir. Bir başka örnek verelim.

Fitrî, orijinal haliyle bulunan bir meyve ile soyulmuş bir meyveyi ele alalım. Örneğin bir elmayı nazara alacak olursak kabuklu olan haline bakıyoruz. Ve sonra da soyulmuş hâlinin 15 - 20 dakika sonraki haline bakıyor ve sararmasına şahit oluyoruz. Ve kabuğu soyulan elmanın aynı zamanda bakterileri kendine çektiğini görüyoruz. Temsilde hata olmasın aynen bunun gibi de bir Müslüman hanım da Allah'ın emrine uygun bir şekilde örtülü olunca kabuğu olan fitrî elma gibi oluyor.

Ama tam tersi olduğunda elmanın bakterileri kendine çekmesi misalinde olduğu gibi o hanım da başka nâmahrem erkeklerin nazarlarını üzerine çeker. Bir başka örneğe geçelim. Mesela demirciye gidip demir alırsak onu özen ile güzel bir ambalaja demiri koymaz.

Peki neden? Çünkü her şey layık olduğu gibi muamele görür. Ama kuyumcudan altın alındığı zaman o altını kuyumcu güzel bir şekilde ambalajlar. O şekil ambalajladıktan sonra bize verir.

Neden? Çünkü altın kıymetlidir. İşte aynen bunun gibi de Müslüman hanımlar altın gibi kıymetlidirler. Ve Yüce Allah Müslüman hanımların tesettüre girmesini emretmektedir. Burada aynı zamanda kadının kıymeti de anlaşılmış oluyor.

Bir diğ er örnek ise Şudur ki; Bir Sultana, Avrupalı birisi sormuŐ : “Neden siz kadınlarınızı kapatıyorsunuz?..” Sultan da cevaben: “Siz altın, m c vher ve elmaslarınızı nerede muhafaza edersiniz?..” demiŐ .

O kiŐ i de: “Kasalarda özenle muhafaza ederiz.” demiŐ .

Ve Sultan bunun  zerine: “Bizim kadınlarımız da m c vher ve elmaslar kadar kıymetlidir. O yüzden tesettüre b r n rl r.” diye cevap vermiŐ . Bu olayda verilen cevap yerindedir. Buradan almamız gereken ders; altın, m c vher ve elmas kıymeti nisbetinde özenle muhafaza edildiğ i gibi Müslüman hanımlar da kıymetli olmaları hasebiyle tesettür ile muhafaza olunuyorlar.

Bu misallerden sonra bir diğ er konuya geelim. Bir diğ er konu ise tesettürün nasıl olduğ u konusudur. Günümüzde, yani  H R zamanda tesettür adı altında tesett rle al kasız giysilerin piyasaya s r ld Ğ  n  görüyoruz. 90’lı yıllarda ülkemizde tesettürlü hanım ve kızlarımız sırf tesettürlü oldukları için mağ dur olmuŐ  iken, günümüzde tesettürü mağ dur bir h le getiren kızlarımız olmuŐ  oldu. Her Şey ‘Bu da olur ya!..’, ‘Ne olacak ki!..’ ve benzeri basit görme c ml lerimiz ile baŐ ladı. Ve taviz tavizi getirdi.

Tesettürün serbest olması nisbetinde tesettürün ruhuna ve m hiyetine aykırı durumlar peŐ i sıra geldi. Ve bunları “moda” adı altında halkı ifsad etmek için piyasaya sürdüler. Bu Şekilde kendi elimizle kendi ocağ ımıza incir ağ acı dikmiŐ  olduk. Herkes kendi baŐ ına m ft  oldu. Kendi kendine fetvasını verir h le geldi. Allah’ın kitabı ve Resûl’ünün sünnetine aykırı olan Şeyleri normal görmeye baŐ ladılar ve insanlara öyle lanse etmeyi dikte ettiler.

Bunun için de sosyal medya ve  eŐ itli iletiŐ im araçlarını kendilerine mecra Őe tiler. Ve istediklerine de malesef ki ulaŐ tılar. Erkeğ in nazar-ı dikkatini çeken elbiseleri giyip, bütün vücut hatları belli bir halde dıŐ arı çıkanların sayısı

günbegün artmaya başladı. Şimdi bu yanlışları sırasıyla ele alalım.

Birinci ele alacağımız yanlış, sadece saçların görünmemesini farzmiş olarak görme halidir. Bütün vücut hatlarının örtülmesi gerekir. Sadece başın örtülmesi/saçların kapatılması tesettür için yeterli değildir. Bir kimsenin başını bir eşarp ile örtmesi ama buna karşılık da altına vücudunun orta bölümünü gösteren bir elbisenin olması ve altına da dar bir pantolon giyilmesi; tesettürün ruhu ve nuru ile bağdaşmaz. Halbuki âyette meâlen **“cılbablarını (dış örtülerini) üstlerine almaları”** (Ahzab Sûresi, 59. Âyet-i Kerime Meâli’nden) emrolunmuştur. Vücut hatlarını tam kapatacak şekilde cilbab (dış örtü) giymek âyete göre farz kılınmıştır. Bu yapılmaz ise farz yerini bulmaz.

Dış örtüden maksat vücut hatlarını belli etmeyen elbiselerdir. Bu tür giysiye bürünenlerin Allah’ın emrettiği tesettürü uygulamadıkları âşikârdır. İnşâallah en kısa zamanda bu yanlışlarından vazgeçip, Allah’ın emrettiği şekildeki tesettüre bürünürler.

İkinci ele alacağımız yanlış ise; dar pantolon üstüne diz üstü veya diz bölgesi civarına kadar uzanan tunik, kap ve benzeri giysilerin giyilerek tesettürün uygulandığının yanılgısıdır. Bu şekil giyinmek Allah’ın emrettiği tesettüre uymamaktadır. Ahzab Sûresi 59. Âyette “cilbab” olarak geçen ve dilimize “dış örtü” olarak aktarılan örtünme ile bu şekil bir giyinmebağdaşmamaktadır. Bu tür giysileri “Tesettür giyim” olarak piyasaya sürmenin de büyük bir vebal olacağı unutulmamalıdır. Cenâb-ı Hak bu durumlardan muhafaza eylesin.

Üçüncüsüne bakacak olursak tesettürü “eşarp” ile sınırlandırma hatasıdır. Ve bu kesimin yaptığı en büyük hata **“Başörtülerini yakalarının üstüne koysunlar”** (Nûr Sûresi, 31. Âyet-i Kerime Meâli’nden) emrine riâyetsizlik edip “yaka”larına kadar

örtülerini örtmemeleridir. Hâlbuki Cenâb-ı Hakk “yakalarına” kadar örtülerini örtmelerini istemiştir. “Başörtülerini yakalarına kadar örtsünler” diye de mânâ verilen âyetten maksat, vücudun tamamını örtsünler, boyun, yaka ve gerdan kısmını da kapatsınlar demektir.

Demek ki tesettürü sadece “eşarp”a indirgeyenler bu âyete münafi davranmışlardır. Günümüzde başını örtüp de boynu görünen hanımların bulunması çok üzücüdür. İnşâallah onlarda Allah’ın bu âyetlerine en kısa zamanda riâyet ederler. Yani buradan anlamamız gereken hanımların göğüslerine kadar başörtülerini örtmeleri ve boyun-gerdan gibi bölgelerinin de örtülmesi gerekliliğidir.

Dördüncü yanlışa gelirse. Asrımızda moda haline gelmiş bir vakiadır ki maalesef çoğu kişi pek fazla değinmemektedir. O konu ise “ipek eşarp” modasıdır. Tesettürün hakkını eda etmemenin yanında hem farz yapıyorum deyip sonrada o farzın içinde israf yapmak birbirine zıddır.

Her konuda olduğu gibi hakkı esas alıp, bunları söylemek istiyoruz. Nitekim bizim vazifemiz hakkı söylemektir. **“Hakkın hatırını kırmayacağım, hakikatı söyleyeceğim. Zira hakkın hatırı âlîdir, hiçbir hatıra feda edilmez. Kimin hatırı kırılırsa kırılsın, yalnız hak sağ olsun.”** (Bediüzzaman Said Nursî, *Divan-ı Harb-i Örfî*, s. 36) Halbuki gerçek ortadadır. Allah’ın emrettiği tesettürü yaparken aynı anda yüksek fiyatlardaki eşarlara para harcamak birbirine muvafık düşmemektedir. Bir yandan farz yapıpırkendiğer yandan da o farzın içinde haram olan israfı yapmak, tesettürün ruhu ile de mânâsı ile de bağdaşmamaktadır. Nitekim Kur’ân-ı Kerîm’de şöyle buyrulur:

إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ

“...Allah israf edenleri sevmez.” (A’râf Sûresi, 31. Âyet-i Kerime ve Meâli’nden) Aynı âyette

كُلُوا وَاشْرَبُوا وَلَا تُسْرِفُوا

“...yiyin, için; fakat israf etmeyin.” (A’râf Sûresi, 31. Âyet-i Kerime ve Meâli’nden) diye buyrulur. İslâmî olanı “israfa kaçmayacak şekilde” olanıdır. Ek olarak belirtmek gerekir ise, burada yanlış olarak ele aldığımız şey; marka isminden dolayı aynı değerde bulunan ve daha uygun fiyattaki eşarp yerine yüksek fiyata satılan eşarba almaktır. Yoksa Kur’ân-ı Kerîm ve Sahih Sünette yer alan tesettüre riayet eden ipek eşarba haram demeyiz. Ölçüler vardır ve o ölçülere göre mihenk taşına vurulur.

Beşinci yanlış ise “saç dibi gösterme modası”dır. Ve bu “moda”nın herhangi bir mantığı da yoktur -aynı diğer moda şekilleri gibi-. Tesettürün gaye ve amacına terstir.

Saçını gösterecek ise tesettürün herhangi bir anlamı kalmaz. Tesettür ile bu şekil bir davranış nasıl bir arada bulunma imkanı yoktur. Çünkü bu durum,tesettürün mânâ ve hakikatine ters düşmektedir. ‘Saç terliyor!’, ‘Bone rahatsızlık veriyor!..’ ve benzeri şeyler vesvese ve desiselerden başka bir şey değildir.

Cenâb-ı Hak o vesveseleri izale eylesin ve hakikî mânâda tesettüre riâyet etmelerini nasip eylesin. Bunu yapanlar bilmelidirler ki; saç dipleri de saçın kendisi de kapanarak tesettür olur. Saç göstermek olur ise bu durumda kişi, tesettüre uymamış ve Allah’ın emrine hakkıyla uymamış olur. Kur’ân-ı Kerîm’de meâlen “Zînet yerlerini açmasınlar.” (Nûr Sûresi, 31. Âyet-i Kerime Meâli’nden) buyrulur.

Peki zînet nedir? Zînet genellikle taç, küpe, gerdanlık, bilezik ve benzeri takılar ile sürme, kına ve elbise süsleri gibi anlamlara gelir. Yani âyette zînetleri açmak ve göstermek bile yasaklanmış iken bunların mahalli olan vücudun gösterilmesi nasıl helal olabilir ki?!

Saç da bunun kapsamına girer. Nitekim bir kısım âlimlerimiz burada zînetten maksadın, zînetin takıldığı ve kullanıldığı yer olduğu fikrini kabul etmişlerdir. Yüz, sürme ve allık yeri; baş, taç yeri; saç, örgü ve büküm yeri; bilezikler, bilezik yeri; pazular, pazu bent yeri; baldırlar; halhal yeri; ayaklar da eller gibi kına yeridir.

Bunlara dikkat etmek gerekir. Yani saydıklarımızın içinde “saç” da “zînet” olarak kabul edilmiştir. Zaten zînetin de kelime anlamı süs ve kadınlara mahsus kıymetli şeyler demektir. Bu kapsamda saçın da “zînet”e dahil olduğunu anlamış olduk.

Altıncısına ve en mühimmine gelelim. Son zamanlarda daha da yaygınlaştığı dikkat çeken ve ihmalkârlık yapılan bir meseledir ki; “bilek ve kol bölümünün” açık bırakılması ve gösterilmesidir. Başını örttüğü hâlde kadının avret bölümüne dahil olan bileğini gösterip o bölgesi görünen fotoğraflarını çekip sosyal medyada yayınlayanın tesettür ile uzaktan yakından hiçbir ilgisi yoktur.

Neden? Çünkü avret yerinin ölçüsünü Resûl-i Ekrem Aleyhissalâtu Vesselâm Efendimiz izah etmiştir. Nitekim şu beyanları açıktır: **“Ey Esmâ! Şüphesiz kadın ergenlik çağına ulaşınca, onun şu ve şu yerlerinden başkasının görünmesi uygun değildir.”** Hz. Peygamber (asm) bunu söylerken **yüzüne ve avuçlarına işaret etmişti** (Ebû Dâvûd, Libas, 31) Hz. Ebû Bekir’in (ra) kızı Hz. Esmâ’ya (r. anha) bunu söyleyen Peygamber-i Zîşan (asm) ümmetine ölçüyü bu şekilde belirtmiştir. Unutmayalım ki Yüce Allah, Kur’ân-ı Kerîm’de şöyle buyurmuştur:

مَنْ يُطِيعِ الرَّسُولَ فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ

“Kim Peygamber’e itaat ederse, Allah’a itaat etmiş olur.”

(Nisa Sûresi, 80. Âyet-i Kerime ve Meâli’nden) Onun için bunları tahattur etmeliyiz. Setr-i avret yani şer’an örtülmesi lâzım gelen yerleri

örtmede azâmî dikkat göstermek lâzımdır. Ve bilek, kolun bir bölümü ve dirsek de avret mahalinin içindedir, Müslüman hanımlar için. Mezheplere göre kadının avret yeri konusunda ufak nüans farklılıkları vardır.

Mesela Hanefî mezhebinde el, yüz ve ayak hariç tüm vücut avrettir. Şafîî mezhebinde el ve yüz dışında geri kalan yerler avrettir. Hanbelî mezhebinde ise yüz dışında geri kalanı avret sayılmıştır. Mâlikî mezhebinde durum biraz farklı olmakla birlikte yüz ve el avret sayılmamıştır.

Bir de hafif avret adlı bir kavramı da kullanırlar. Genel hatlarıyla baktığımız zaman ülkemizin büyük çoğunluğu Hanefî ve Şafîî olması hasebiyle el ve yüz -Hanefîlerde bir de ayak- harici başka nâmahrem erkeklere göstermek câiz değildir. İnşâallah bu vaziyette bulunan hanımlarımız tez vakitte bu hatalarından dönüp, hakikî tesettürün ruhuna bürünürler.

Yedinci gelecek olursak bu işe fazla ele alınmayan bir konudur. Ve tehlikesi pek fazla bulunan durumların başında gelir. Bu konu ise tesettürü veya daha doğrusu eşarby aksesuar olarak kullanmaktır. Allah muhafaza Allah'ın emrini yerine getirmek değil de bir aksesuar olarak görmek ciddi bir problem ve sıkıntıya yol açar.

Farklı şekillerde eşarby bağlayarak yapılan bu durum kesinlikle hatalıdır ve yanlış bir durumdur. Amaç Allah'ın emrini yerine getirmek olmalıdır.

Bundan başka bir gâye olmamalıdır. Unutulmamalıdır ki tesettür ibadettir. Ve **“ibadetin ruhu ihlâstır. İhlas ise, yapılan ibadetin yalnız emredildiği için yapılmasıdır. Eğer başka bir hikmet ve bir faide ibadete illet gösterilse, o ibadet bâtıldır. Faideler, hikmetler yalnız müreccih olabilirler, illet olamazlar.”** (Bediüzzaman Said Nursî, *İşârâtü'l-İ'caz*, s.85)

Buradan da anlaşılacağı üzere tesettürün ruhuna uygun bir şekilde ihlâs ile örtünmek gerekir. Cenâb-ı Hak, bu şekilde hakikî tesettürü ihya edenlerin sayılarını arttırsın inşaallah.

Sekizincisi ise tesettüre büründüğü halde tesettürün ruhuna uygun davranmama meselesidir. Bir takım kapalı olmayanların “Tesettürlü ama onu yapıyor, bunu yapıyor, şu günahı işliyor..” vs demelerine sebebiyet verilmesi olayıdır ki, günümüzde çok karşılaşıyoruz. Bu durum bir çok yönüyle yanlıştır. Öncelikle günah olan şey açık olan hanıma da kapalı olan hanıma da günahtır.

Bunu bahane yapmaları onlara dayanak olmamaktadır. Ve burayı biraz daha şümüllü ve geniş düşünürsek; hepimizin “Ahlâk-ı İslâmiye ve Edeb-i Kur’ânî” ile muttasıf yani vasıflanmış olmamız gerekmektedir. İslâm’ın âhlakı ve Kur’ân’ın edebi ile kendini bilen insan ve bunlar ile yetişen bir Müslüman bahane aramaz ve aramamalıdır.

Ve başkalarının da kendisi gibi durumlarda bulunması ona hüccet ve delil olamaz. Bu konuyla ilgili ne de güzel diyor Bediüzzaman Hazretleri: **“Hem deme: Ben de herkes gibiyim. Çünkü herkes sana kabir kapısına kadar arkadaşlık eder.”** (Bediüzzaman Said Nursî, Sözlür, s.170)

Bu nedenle tesettürlü olanların tesettürün hakkını vermeleri ve tesettüre bürünmeyenlerin de tesettürlü olanların yanlışlarını kendilerine delil getirmemeleri gerekir.

Bunu aklımızdan çıkarmamamız gerekmektedir. Yalnızca tesettür konusunda değil, her konuda da Müslümanların misal olmaları gerekmektedir.

Çünkü **“Eğer biz, doğru İslâmiyet’i ve İslâmiyet’e lâayık doğruluğu ve istikameti göstersek, bundan sonra onlardan fevc fevc dâhil olacaklardır.”** (Bediüzzaman Said Nursî, Tarihçe-i Hayat, s.84) Bunu aklımızdan çıkarmamalıyız. Biz sadece nümüne olsun diye sekiz tane misal verdik.

Diğerlerini de buna kıyas edebilirsiniz. Diğer hadîs-i şerîfi ele aldığımızda ise **“...başları bir tarafa meyleden develerin hörgücü gibi olan kadınlar...”** (*Müslîm, Libas, 125*) şeklinde bir tabir geçmektedir. Bu durum; başa örtülen eşarp ve benzeri başörtüleri ile başın büyük gösterilmesidir.

Bu nedenle Resûl-i Kibriya (asm) “deve hörgücü”ne benzetmiştir. Bu hadîsin canlı örneklerini asrımızda görmekteyiz. Hanımlar, Allah’ın kendilerine bağışladığı ve lütfettiği saçlarla yetinmeyip, yapma saç takıyorlar.

Veya eşarpın altından bir çıkıntı oluşturarak “saç topuzu” koyuyorlar. Bunlar hadîste geçen “deve hörgücü” kapsamına girmektedir. Bu yapılan yasaklanan bir durumdur. Bunun günah olduğunu bilip de devam eden günahkâr olur.

Ama Allah muhafaza bu haramı, helâl olarak gören olursa dinden çıkar. Bu kısma giren hanımlar için hadîsin sonunda çok dikkat çekici ifadeler vardır. (*Merak edenler için bkz. Müslîm, Libas, 125, Cennet, 52; Ahmed bin Hanbel, 2, 223, 356, 440*).

Tesettür bir ibadet olduğu için bu ibadetin ölçüsünü Allah ve Resûlü belirler. Nefis, heva, zevk ve şahsî kanaatlar ile değil; deliller ile duruma bakılması gerekir. Konuyla ilgili âyetlere ve tefsirlere bakabilirsiniz. (*Bkz. Nûr Sûresi, 31. Âyet; Ahzab Sûresi, 59. Âyet; Nûr Sûresi, 60. Âyet*)

Genel hatlarıyla tesettürü ele alacak olursak şunlar temel esas olmalıdır:

1-Bol olacak; vücudun ayrıntılarını ortaya çıkarmayacak. Yani dar olmaması gerekir. Giysinin dar olması onu tesettür kapsamından çıkarır. Hadîslerde geçen **“Giyindiği hâlde çıplak olan”**lar (*Müslîm, Libas, 125*) kapsamına girer. Nitekim başka hadîs-i şerîflerde de geçtiği üzere **“Onlar adı örtülü ama gerçekten çıplaktırlar”** (*Süyûtî, Tenviru’l-Havâlîf, c.3, s.103*) haddi içerisinde bulundukları nazarları kendine çekmektedir. Ve önemle üzerinde durulması gerekmektedir.

2- Şeffaf olmayacak; içini göstermeyecek. Zaten içini gösterirse tesettürün ne mânâsı kalır ki?!

3- İnce olmayacak; nitekim Allah Resûlü'nün (asm) Hz. Esmâ'nın ince bir elbise ile girmesi sonucu Resûlullah (asm) yüzünü çevirmiştir. (*Ebû Dâvûd, Libas, 31*)

4- Tesettürün kendisi bir zînet malzemesi olacak bir şekilde çekici olmayacak. Çünkü **“Zînet yerlerini açmasınlar”** (*Nûr Sûresi, 31. Âyet-i Kerime Meâlî'nden*) buna delildir. Tesettürün temel amaçlarından biri zaten zînetleri gizlemek ve cezbetmemek değil midir?

Şu unutulmamalıdır ki, “Giyinik çıplaklar”ın ortaya çıkması âhir zaman'da bulunduğumuzun ve kıyamete yakın bir dönemde olduğumuzun alâmetlerindendir. Bir felaket düşünün ki her yer şu altında kalacak. Hz. Nuh (as) dönemindeki gibi bir dönem düşünün.

O zamanki dalgalar; şimdi internet dalgası oldu, arkadaş dalgası oldu, çevre dalgası oldu, sosyal medya dalgası oldu. İşte âhir zaman'ın büyük dalgalarından biri de bu “Modalaştırılan Tesettür” dalgasıdır ki, Allah muhafaza kişinin ebedî saâdetinin harabına sebebiyet verebilir.

Misal olarak Hz. Eyyûb'un (as) hastalıklarını verebiliriz. Hz. Eyyûb'un (as) hastalıkları kısacık dünya hayatını tehdit ederken; bu şekildeki günahlar -özel mânâda bu konu genel mânâda bütün günahlar- ise bizim ebedî hayatımızı tehdit ediyor. Bizler nasıl bu âyet ve hadîslere muhalefet ederek ebedî saâdetimize mâni oluyoruz?

Bunları okuduktan sonra herkes kendisini bir kez daha gözden geçirmelidir.

Cenâb-ı Hak bizleri ve sizleri âhîrzamanın câzibedar fitnelerinden muhafaza eylesin. İslâm'ın kızı ve İslâm'ın hanımlarına Kur'ân-ı Hakîm'in ve Sünnet-i Nebvî'nin ölçülerine göre hareket etmek düşer.

Bizler konuyu fazla uzatmıyor ve söylediklerimizle iktifa ediyoruz. Cenâb-ı Hak bizleri hakikî mânâda istifade edip, uygulayanlardan eylesin. Âmîn..

Selam ve dua ile.

İSLÂM'A GÖRE EVLİLİK NASIL OLMALI?

Makalemize, başlığın tahlili ile başlayabiliriz. Öncelikle neden bu konuyu seçtik? Konumuz bildiğimizi zannettiğimiz, fakat bilmediğimiz birçok şeyi içinde barındıran geniş bir konudur. Müslüman olan ve hatta kendini dindar/muhafazakâr gören, öyle hisseden kimselerin bile çok defa yanlış ve hatalara düştüğü mühim bir konuyu seçmek istedik.

“Ben Müslüman'ım ve dinime göre nasıl eş seçimi yapmalıyım, bu süreci İslâmî olarak nasıl doğru bir şekilde yürütebilirim, "helâl daire"yi ihlâl etmeden yapmam gerekenler nelerdir?.." ve benzeri akla gelebilecek birçok soruya cevaplar aradık. Ve bu konuda insanların bir nebze de olsa şuurlanması için bu konuya temas edilmesi gerektiği kanaatine vardık.

Makalemizin ismini de geniş ve şümüllü bir başlığı ihtiva eden "İslâm'a Göre Evlilik Nasıl Olmalı?" şeklinde koymayı uygun gördük. En fazla günümüz gençlerini ve anne-babaları ilgilendiren bu konuda, "İslâmî hükümler" muvacehesinde ele alarak konuyu izah etmeye çalışacağız inşallah.

Yazdığımız makaleden amacımız ise; **"bu vatan gençleri"** (*Lem'alar, s. 120*) ve umûm Âlem-i İslâm'daki **"gençlere büyük bir rehber"** (*Emirdağ Lâhikası-2, s. 40*) olmaya masadak bir konu derlemesi yapmak ve tahlillerde bulunmak, yol gösterilmesine küçük de olsa yardımcı olmaya çalışmaktır.

Bu makaleyi kaleme almamızdaki önemli birkaç sebebi de zikretmek istiyorum:

1. Müslüman olan gençlerin "keyfe kâfi" olan "helâl daire"deki (*Şuâlar*, s. 204) "evlilik müessesesi"ne giden yolda yapacakları hakkında az bilgiye sahip olmalarıdır.

2. İnsanlarda "haram daire"ye girmeden evliliğe giden yolda neler yapılacağı hakkında kafa karışıklıklarının olması.

3. İslâmî bir misyon üstlenmesi gereken "ahir zaman gençleri"nin yaptığı yanlış davranışlara "emir bi'l-marûf ve nehiy ani'l-münker" vazifesi gereğince, gerekli bilgileri vermek gerektiği kanısına varmamız.

Mesela, sözlüsü veya nişanlısı ile arasındaki mesafenin ne olduğunu bilmeden hareket etmeleri, yanlış davranışlarda bulunmaları. Hâlbuki söz ve nişan bir akit değildir. İleriki bölümlerde inşallah bu konuyu ele alıp, izah edeceğiz.

4. İslâmî olduğu zannedilen, ama İslâm'da yeri olmayan davranışların gençler arasında sergilenmesi.

Bu ve buna benzer onlarca madde sıralayabiliriz. Ama biz bir kısmını verip geri kalanını akla havale ederek devam edelim.

Evlilik ve nikâhlanma hakkında Yüce Rabbimiz meâlen şöyle buyurur:

"...Mü'min kadınlardan iffetli olanlarla, daha önceden kendilerine kitap verilenlerden iffetli olan kadınlar da mehirlerini vermeniz kaydıyla; evlenmek, zina etmemek ve gizli dost tutmamak üzere size helâl kılındı..." (*Kur'ân-ı Kerîm, Mâide Sûresi, 5. Âyet-i Kerîme Meâli*)

Bu âyet-i kerîmede dikkat edilirse "iffet" üzerinde durulmuştur. Hem "mü'min" hem de "daha önceden kitap verilen" kadınlarla âyetle "iffetli olanlar" kaydı ile evliliğe izin verilmiştir. "İffet" üzerinde durulması; İslâmiyet'in "iffet-nâmus" olgusuna verdiği önemi gösterir.

Daha sonra ise "mehirlerinizi vermeniz kaydıyla" denilir. Erkeğin kadına, (kadının istediği miktarda) altın, para ve benzeri türünden bir "mehir" vermesi istenilir.

Alıntı yaptığımız mezkûr âyetle iki şart daha sayılıp, "helâl kılındı" denilmiştir. Bunlardan birincisi "zina etmemek", ikincisi ise "gizli dost tutmamak"tır. Buradan anlaşılacak birçok şey vardır. En basitinden evliliğin, "zina" ve "gizli dost tutma"ya engel olma yönü anlaşılır.

"Kur'ân'ı tefsir edecek, yine Kur'ân ve hadîs-i sahîhtir."
(*Muhakemât, s. 19*) Onun için konuyla ilgili Resûl-i Ekrem Aleyhissalâtu Vesselâm Efendimiz'in şu sözleri nazar-ı dikkati celb etmelidir:

"Ey gençler! Sizden evlenmeye güç yetirenler evlensin."
(*Buhârî, Nikâh, 3; Müslîm, Nikâh, 1*)

Bir başka hadiste ise şöyle buyrulur:

"Kimin evlenmeye gücü yetiyorsa evlensin. Çünkü evlilik, gözü haramdan alıkoyar ve iffet en iyi şekilde korur." (*Buhârî, Savm, 10*)

Şimdi başlıklar halinde konuları ele alıp, izah etmeye başlayalım.

1. Evlilik Görüşmesi Yapılırken Nelere Dikkat Edilmeli?

Evlilik görüşmesinde iki taraf, bir yer belirleyip birbirlerini görmelidirler. Ama unutmamak gerektir ki "paketlenmiş, hazır" bir şekilde birini bulup, evlenmek gibisinden bir şey yoktur. Kız ile erkek buluştuğunda yanlarında mutlaka "üçüncü" birisi olmalıdır. Üzerine basarak ve altını çizerek söylüyorum. Bunu unutmamak gerekir. Ya kız tarafından ya da erkek tarafından bir kişinin de yanlarında bulunmasıyla ilk görüşme yapılabilir.

Her iki taraf karşılıklı olarak şartlarını dile getirmeli ve beklentilerini söylemelidir. Görüşmede karşı tarafın gözlerine bakın. Bu utanılacak bir şey değildir; aksine bu bir "tavsiye-i Peygamberî" (asm)'dir.

Bir adam (Mekkeli bir Muhacir sahabi) Ensar'dan bir kadınla evlenmek istedi. Resûlullah Sallallahu Aleyhi Vesellem Efendimiz ona şöyle dedi:

"Onu gör. Çünkü Ensar'ın gözlerinde bir şey (küçüklük ya da çakırlık) vardır." (*Müslîm, Nikâh, 12*)

Ayrıca bir başka hadîste şöyle buyurulmuştur:

"Biriniz bir kadına tâlip olur da onun hoşuna gidecek ve kendini ona çekecek taraflarına bakma imkânı bulursa baksın." (*Ebü Dâvûd, Nikâh, 19*)

Bu konuda **"...evlenme gâyesiyle bakmış olduktan sonra, ona bakmasında günah yoktur."** (*Müsned, Tertibül-Müsned, 16/154*) buyurulur.

"Peki, bakmaktaki ölçü nedir ve bakılmasına izin verilen yerler neresidir?" diye aklınıza gelmiş olabilir. O sınır da belirlenmiştir. Kadın erkeğe daha dikkatli bakıp inceleyebilir. Erkek de kadının yüzü ve eline bakabilir. Ulemâ-i İslâm'a göre yüz güzelliği "ahlâk güzelliği"ni, el güzelliği de "beden güzelliği"ni gösterir. **"Göz, kalbin âyinesidir."** (*İşârâtü'l-İ'caz*, s. 79) hükmünce de; göz, kalp güzelliğini göstermektedir. Bazı âlimlere göre ayaklarında açık olması ve oraya da bakılmasında sakınca yoktur. Bakma konusunda bu kadar izah yeterlidir sanırım.

İlk görüşme on- on beş dakika civarında olabilir. İlk görüşme heyecanının da olduğu düşünülürse, bu süre yirmi-otuz dakikayı geçmeyecek şekilde ayarlanmalıdır. Daha sonra birkaç gün geçsin. O süre zarfında da değerlendirmeler yapılmalıdır.

Etkileşim oldu ise, iki tarafta müsbet (olumlu) değerlendirdi ise, o zaman iş "istihare namazı"na kalır. İstihare namazının kılınışına ilmihallerden bakarak "istihare"ye yatılmalıdır. (*İslâm İlmihâli, Diyanet İşleri, İstihâre Namazı maddesi*, s. 223)

İstihareden sonra işler yolunda giderse "söz" ve "nişan" aşamasına geçilebilir. Bunlar örf ve âdettendir. Dinen bir sakıncası yoktur.

Burada bir parantez açalım ki; söz ve nişan akit değildir. Sözlü ve nişanlı olan kimseler, birbirlerine o süre zarfında hâlen nâmahrem durumdadır. Çünkü nikâh akdi ortada yoktur. Nikâh olmadan o süre zarfında evliymiş gibi tavır ve davranışlar, İslâm'a aykırıdır. Bu durumda bulunmaktan

şiddetle kaçınalım, o durumda bulunanlara da izin vermeyelim.

İslâmiyet, "tanışma-görüşme" sürecinde bir "gün sınırlandırması" koymamıştır. Ama günümüz şartlarında tavsiye edileni "doksan gün" civarındır. Birbirini tanıma süresi bu miktarı aşmamalıdır. Unutmamak gerekir ki; **"Her şeyin ifrat ve tefriti iyi değildir."** (*Lem'alar, s. 25*)

İfrat, aşırı ileri ve çok fazla; tefrit ise aşırı geri ve çok az anlamlarına gelir. Üç aylık süre zarfında "mahremiyet" gözetilerek görüşmeler yapılmalıdır. Bir yandan karşınızdaki kişiyi tanırken, bir yandan da onun çevresini tanıyın. Çevresindeki kişilerin anlatımlarına bakın. Bilinmesi gerekir ki, *"Herkesin, yağmur yağdığında dökülecek boyaları vardır."*

Evlilik görüşmelerinde en önemli hususlardan bir de asla tek kalınmaması gerektiğidir. Peygamber-i Zîşan Aleyhissalâtu Vesselâm Efendimiz'in buyurduğu gibi;

"Sakin bir erkek, yanında mahremi olmadıkça, yabancı bir kadınla yalnız kalmasın." (*Buhârî, Nikâh, 111; Müslîm, Hacc, 424*)

Bir başka hadis-i şerifte ise, bir kadın ile bir erkeğin yalnız kalması durumunda üçüncülerinin "şeytan" olduğu ifade buyrulur. (*Prof. Dr. İbrahim Canan, Kütüb-ü Sitte Tecrüme ve Şerhi, c.10, 17. Fasıl, Hadîs No: 3433*)

2. Evlenirken Doğru Eş Adayını Bulduğumuzu Nasıl Anlayabiliriz?

Öncelikle halk tabiriyle, "beklentiniz full olmayacak." Yani her yönüyle mükemmellik istenilmeyecek. Çünkü, **"İnsan hatadan hâlî olamaz."** (*Kastamonu Lâhikası, s. 234*) Ve insan **"kusurlardan, nisyandan, sehivden hâlî değil"** (*Kastamonu Lâhikası, s. 161*) dir.

İnsanoğlunda kusur etmek, unutmak ve hata yapmak vardır. Onun için "mükemmel ve kusursuz" kavramlarını evlilikte karşı tarafta aramaya çalışmayın. Yoksa evlendikten sonra umduğunuzu bulamadığınız için üzülersünüz.

Daha sonrasında evliliğinizin sizin için bir "imtihan" olduğunu unutmayın. Cenâb-ı Hak Kur'ân-ı Hakîm'de meâlen;

"Onlar sizin için birer elbise, siz de onlar için birer elbisesiniz." (*Kur'ân-ı Kerîm, Bakara Sûresi, 187. Âyet-i Kerîme Meâli*) buyuruyor. Buradaki "elbise" veya "örtü"yü bazı mealler şöyle izah etmiştir;

"Onlar sizin iyiliğiniz için bir elbise, vazgeçilmez birlikteliğinizin, sizi koruyan, sırlarınızı saklayan ortağı, rahat ve huzur kaynağıdır." (*Ali Tekin Meâli, Bakara Sûresi, 187. Âyet-i Kerîme Meâli*)

"Onlar, sizin için fenalığa karşı koruyucu bir elbise ve siz de onlar için koruyucu bir elbise gibisiniz." (*Ali Fikri Yavuz Meâli, Bakara Sûresi, 187. Âyet-i Kerîme Meâli*)

"Onlar sizin için (günahlardan koruyan) bir elbise, siz de onlar için bir elbise (gibi)siniz." (*Hayrat Neşriyat Meâli, Bakara Sûresi, 187. Âyet-i Kerîme Meâli*)

Bu açıklamalardan da anlaşılacağı üzere "elbise/ örtü "; "günahlardan korumak", "sırları saklamak", "fenalığa karşı bir koruyucu" niteliğindedir. Anlamamız gereken şu ki, evlilik bu hâsiyetleri câmi olan bir müessesidir, öyle basit bir şey değildir.

"İmtihan sırrı" gereği, yukarıda saydıklarımızı unutmamalıyız. Ona göre davranmalı ve birbirine tam uygun

-Kur'ân'ın tabiriyle- "elbise/ örtü" olacağı kanaatine vardığınız kimse "doğru eş adayı"dır.

"Sen nasıl olursan, eşin de öyle biri olur." Bunu unutma. Nitekim Kur'ân-ı Azîmüşşan'da meâlen şöyle geçer;

"Kötü kadınlar, kötü erkekler; kötü erkekler de kötü kadınlara layıktırlar. Temiz kadınlar temiz erkekler; temiz erkekler de temiz kadınlara lâyıktırlar." *(Kur'ân-ı Kerîm, Nur Sûresi, 26. Âyet-i Kerîme Meâli)*

Yani buradan anlamamız gerektir ki, bizim durumumuz ve davranışlarımıza göre Cenâb-ı Hak, bize en hayırlı nasibi takdir edecektir. **"Kadere iman eden, gamlardan kurtulur."** *(Şuâlar, s. 260)* kaidesince biz kadere iman etmeliyiz. Ama bunun yanında Cenâb-ı Hakk'ın bize cüz'-i iradeyi verdiğini de unutmamalıyız. *(Kader ve cüz'i irade hakkında bkz. Bediüzzaman Said Nursî, Sözler, Yirmi Altıncı Söz/ Kader Risalesi)* Bize düşen, yapmamız gerekenleri yaptıktan sonra tevekkül etmektir.

Evlilikten önce söylenen sözlerin %90'ı edebiyattır. Evlilik öncesi edebiyata kanmamak gerekir. İmkânsız ve çok büyük hayaller kurmamalıyız. Çünkü sonucunda büyük hayal kırıklığı ile karşılaşma ihtimali yüksek olur. Onun için gerçekçi olmak, hayallere çok dalmamak gerekir. Ardından elem ve üzüntü verici olaylar olmasın istiyor iseniz, başlangıcınızı ve temelinizi sağlam atın. "Laf ile peynir gemisi yürümediği" gibi, "Aşk edebiyatı ile de evlilik yürümez!"

Evlilik, bilinmeyen bir meçhuldür; bu meçhulün izinde malum olmaz. Yani istediğiniz kadar evlilik hakkında kitap, yazı, makale ve benzeri okuyun; evlenmeden asla bunu hakkıyla anlayamazsınız.

Evlilik bir cihaddır; risklidir. Riski olduğu için zaten cihaddır. Onun için yaralanmaya ve sıkıntıya sabredebilmek gerekir. Evleneceğiniz eşte bu vasıfları arayın. “Bu, evlilik riskini göze alabilecek biri midir?” diye düşünün. Eğer alabilecek biri ise, demek ki "doğru eş adayı"dır.

Doğru eş seçip seçmediğinizi anlayabilmek için, tecrübeli evli kimselere danışmak gerekir. İstişare etmek mühimdir. Müşavere etmeden de iş yapmamak, aklın ve vahyin bize gösterdiği yoldur. Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyan'da istişare ile ilgili meâlen şöyle geçer;

"Onların işleri de kendi aralarında istişare iledir." (Kur'ân-ı Kerîm, Şûrâ Sûresi, 38. Âyet-i Kerîme Meâli)

Hazreti Resûl-i Kibriya Sallallahu Aleyhi Vesellem Efendimiz de;

"İstişare eden mahrum kalmaz. İstişare eden pişman olmaz." (Taberânî)

Mutlaka her iki taraf da istişareler yapmalı ve elde edilen bilgiler kulak ardı edilmemelidir.

Doğru eş seçimi yapmak isteyen kişiler, öncelikle kendilerinin doğru eş adayı olup olmadıklarına bakmalıdırlar. Eksikliklerini tamamlamalı, gediklerini kapatmalı, yanlışlarını düzeltmelidir.

Evlilik aşamasında bulunanlar hakkında bir başka tespiti belirtmek istiyorum; *"Namuslu bir erkek ya da kız çok çabuk aldanır. Çünkü herkesi kendi gibi zanneder. Hile yapmasını bilmez."* Aldanmamak için iyice araştırma yapılmalıdır.

Evlilik çağına gelmiş kişi için eş bulma noktasında, anneden ziyade teyze veya abla daha idealdir.

Fizikî yapılar beğenilmeli ve güzellik beklentisi karşılanmalıdır. Kadın ve erkek birbirlerini yüzde yüz beğenmelidirler. Birbirini beğenmeyen çiftlerin evliliklerinde illaki sıkıntılar vuku bulacaktır. "Doğru eş" seçiminde buna dikkat etmek gerekir.

"Aradığım kişi bu!.." diyebilmeli her iki taraf da. Ve zevkler de uyuşmalıdır. Bu mühimdir.

3. İslâm'a Göre Nişan ve Nişanlının Sorumlulukları Nelerdir?

Öncelikle üstteki paragraflarda dediğimiz gibi nişan, nikâh gibi akit değildir; bağlayıcılığı yoktur. Ama Rasûlullah Aleyhissalâtu Vesselâm Efendimiz zamanında da örnekleri bulunan bir uygulamadır. Yani evlenmeden önce bir söz verme şeklinde olmuştur.

Takılan yüzüğün dinen bir hükmü yoktur. Nişan yüzüğünün niteliği; yüzük takılan kızı bir başkasının istememesi içindir.

İslâm dininde nikâhtan önce hiçbir şey beraberlik izni vermez.

Mahremiyet durumu olarak; nişandan önce ve sonra arasında hiçbir fark yoktur. Dışarıdaki birbirini tanımayan iki karşı cinsteki kişi nasıl birbirlerine nâmahrem iseler; nişanlı çiftler de aynı şekilde birbirlerini nâmahremdirler.

Erkek veya kız tarafından biri nişandan vazgeçebilir. Bunda herhangi bir vebal yoktur. Hiçbir hak durumu da olmaz.

Nişan atılırsa; götürülen eşya, altın, para ve benzeri hediyeler geri istenilebilir. Bunda bir beis, yani aykırı/ yanlış bir durum yoktur.

Nişanlılık, birbirini tanıma sürecidir; bundan öte bir şey değildir.

Nişan için aşırı yatırım yapmak israftır, gösteriştir.

Nişanlılar, evliliğin "yürek feda etme işi" olduğunu unutmamalıdır. Önemli olan birbirlerinin yüreklerine sığabilmektir.

Nişanın en doğru şekli; iki tarafın yakın akrabaları arasında sade bir yüzük takılma töreni şeklinde yapılmasıdır. Maksat, daha sonra taraflardan biri nişanı atarsa zor durumda kalmamasıdır.

Halk arasında yaygın olarak yapılan bir yanlış uygulama ise şudur:

Nişanlı çiftin rahat rahat gezebilmeleri için imam nikâhı (veya dinî nikâh) kıydırmalarıdır. Nikâh akittir ve eğer bu dönemde vazgeçseler boşanmaları gerekir. Çünkü nikâh kıymışlardı. (Bu arada İslâm dininde nikâh tektir; şahitler huzurunda kıyılır. Dinî/ imam ve resmî nikâh diye bir ayrım yoktur.) Asla böyle uygulamalar yapmayınız. Nikâhın bir ciddiyetinin olduğunu unutmayınız.

Nişan süresinin maksimum üç ayı geçmemesi en idealidir. Doksan günlük bir süre nişan için yeterlidir. Çünkü tanışma süresinin bir miktar demlenmesi gerekir.

Aileler, birbirlerini araştırmalıdır.

Asla halvet durumuna maruz kalınmamalıdır. Yani bir alanda kız ile erkek tek başlarına kalmamalıdır.

Telefon ile mesafeli bir şekilde konuşulabilir. Mesafeli bir şekilde de mesajlaşma olabilir.

Taraflar tatmin olurlarsa, evlenmekte bir sıkıntı çıkmaz inşallah.

4. Mutluluğun Esaslarından: Nikâh

Evlilik, ebedî cennet yoludur. Bu yolun ilk giriş kapısı ise nikâhtır. Asrımızın Büyük İslâm Âlimi Bediüzzaman Said Nursî Hazretleri, "nikâh" hakkında şöyle demektedir:

"Saadetin esaslarından 'nikâh' ise: Evet, insanın en fazla ihtiyacını tatmin eden, kalbine mukabil bir kalbin mevcut bulunmasıdır ki her iki taraf sevgilerini, aşklarını, şevklerini mübadele etsinler ve lezaizde birbirine ortak, gam ve kederli şeylerde de yekdiğerine muavin ve yardımcı olsunlar.

Evet, bir işte mütehayyir kalan veya bir şeye dalarak tefekkür eden adam velev zihnen olsun, ister ki birisi gelsin, kendisiyle o hayreti, o tefekkürü paylaşsın. Kalplerin en latîfi, en şefiki; 'kısım-ı sâni' ile tabir edilen kadın kalbidir. Fakat kadın ile ruhî imtizacı (geçimi) ikmal eden, kalbî ünsiyet ve ülfeti itmam eden, surî ve zahirî olan arkadaşlığı

samimileştiren; kadının iffetiyle, ahlâk-ı seyyieden temiz ve pâk bulunması ve çirkin arızalardan hâlî olmasıdır." (*İşârâtü'l-İ'caz*, s. 145)

Mutluluğun esaslarından biri olan "nikâh" ele alınıyor. Ve ardından güzel tespitler yapılıyor. İnsanın en fazla ihtiyacını karşılayan, kalbine karşılık verecek bir kalbin var olmasıdır. Bu şekilde her iki taraf sevgilerini, aşklarını, şevklerini, kuvvetli arzularını karşılıklı olarak değiş tokuş yapsınlar.

Ve lezzetlerde, zevklerde birbirine ortak, gam ve kederli şeylerde de birbirlerine yardımcı olsunlar. Daha sonra ise bir misal verilir. Bir işte hayrette kalmış, şaşırmış bir kişi veya bir şeye dalarak tefekkür eden, düşünen adam zihnen de olsa ister ki birisi gelsin. O gelen kişi kendisiyle o hayreti ve o tefekkürü paylaşsın.

Daha sonra ise "kadın kalbi" ile ilgili mükemmel bir tarif yapılır ve der ki: Kalplerin en yumuşağı-mülayimi, en şefkatlisi "kısım-ı sâni/ ikinci kısım" ile tabir edilen kadın kalbidir. Fakat kadın ile ruhsal uyuşma ve kaynaşmayı tamamlayan, kalbe ait tanışıklık, sûrete ait ve dış görünüşle ilgili olan arkadaşlığı samimileştiren; kadının iffetiyle, kötü ahlâktan temiz ve saf/ katıksız bulunması ve çirkin arızalardan uzak durmasıdır.

5. Kim Hayal Ettiği Gibi Bir Evlilik Yapabilmiş?!

Evlilik, uzun soluklu bir koşudur. Ebedî refika-i hayat (hayat arkadaşı) bulma işidir.

Evlilik, imtihandır. Sıkıntı da hastalık da problem de olacaktır.

Evlilik kısa süren değil, uzun süren; yirmi dört saatlik büyük bir imtihan sürecidir.

6. Evlilik Vakti Ne Zaman Gelmiş Olur; Bunu Nasıl Anlarız?

Hayat arkadaşlığı öyle kolay değildir. Hayat şartları zordur. Evlilik oruç gibi değildir ki; iftar olduğunda bitsin. Yirmi dört saat süren bir hayattır. Hatta hayatın tâ kendisidir.

Evliliğin ne zaman geldiğini anne-babalar hissetmelidirler; gözlem yapmalıdırlar. Hadis-i şerifte şöyle buyrulur:

"Üç şeyi geciktirmeyin. Vakti gelince namazı, hazır olunca cenazeyi ve denk birini bulunca evlendirmeyi." (Tirmizî, *Salât*, 13/171)

Hadisten de anlaşılacağı üzere "geciktirilmemesi" gerekir evliliğin. Ve zamanı da "denk birini bulunca"dır. Tabi şartlar haiz, yani uygun bir halde ise.

Kadının da erkeğin de şehvânî ve nefsânî ihtiyaçları vardır. Evlilik onun için yemek, içmek, uyumak gibi bir ihtiyaçtır. Bu ihtiyacın tatmin olmaması durumunda kişiler sıkıntıya girerler.

Evlilik vaktinin geldiğini anlamada ailelerin ve çevrelerinin iyice teşhis etmeleri gerekir. Evliliğin vaktinin ne zaman geldiği kişiden kişiye değişmektedir. Şu veya bu yaş demek doğru olmaz.

7. Neden Evlilik Konusunda Acele Edilmeli?

Aileler öncelikle fizyolojik (bu kelime vucûtle ilgili ve genelde beden için kullanılan bi tabir, askerlik okul meslek fizyolojik terimi kapsamına girmez) durumuna bakıyor ve "Askerlik yapmış mı?", "Okulu bitmiş mi?", "İyi bir mesleği var mı?" gibi soruları başa alıyor. Ve bunları evliliğin önüne bir engel olarak koyuyorlar. Hâlbuki Rahmet Peygamberi Aleyhissalâtu Vesselâm Efendimiz;

"Kolaylaştırınız, zorlaştırmayınız! Müjdeleyiniz, nefret ettirmeyiniz!" (*Buhârî, 3:72*)

"Kim evlenirse imanının yarısını tamamlamış olur; kalan diğer yarısı hakkında ise Allah'tan korkun!" (*Heysemî, 4, 252*) buyurmaktalardır.

Gençlerin evlenmelerine önayak olunmalıdır; engel olunmamalı, engeller kaldırılmalıdır.

"En faziletli şefaatlardan (teşvik edilen amellerden) biri, evlilik hususunda iki kişiye aracı ve yardımcı olmaktır." (*İbn Mâce, Nikâh, 49*) hadis-i şerifi de bu noktaya bakmaktadır.

Cuma günleri camilerin yapım, onarım ve masrafları için para toplandığı gibi; evlenmek isteyen, ama maddî imkânı olmayan gençlerin evlendirilebilmeleri için de para toplanmalıdır.

Bir gencin zinaya düşmemesi için yapılan faaliyet ve çaba, bu ahir zamanda diğer birçok teferruat-ı hayriyeden daha faziletlidir.

8. Bir Nidâ-i Peygamberî (asm): Evleniniz!

Fahr-i Kâinat Aleyhissalâtu Vesselâm Efendimiz;

"Evleniniz! Zira ben, diğer ümmetlere karşı sizin çokluğunuz ile iftihar edeceğim. Kimin maddî imkânı varsa, hemen evlensin. Kim maddî imkân bulamazsa, nâfile oruç tutsun. Çünkü oruç, onun için şehvet kırıcıdır." (*İbn Mâce, 1/1846*)

buyurur. Başka hadis-i şeriflerde de benzer ifadeler vardır. (*Abdurrezzak, el-Musannef, 6, 173; Beyhâkî, es-Sünenü'l-Kübrâ, 7, 131*)

Bediüzzaman Said Nursî Hazretleri de "evlenme" konusunda şöyle der;

"Evlenmeli. Bekârlık bîkârların kâdır. Bâkire, iki sülüs kadın, bir sülüs erkektir. Bekâr, iki sülüs erkek, bir sülüs çocuktur. İzdivac, tasfiye tezhib eder." (*Sünuhat Tulûat İşârât, s. 117*)

Bu cümlelerin kısaca şerh ve izahı şöyledir;

"Evlenmeli" diye söze başlanılır. Zaten birçok hadiste de bu şekilde tavsiye geçmektedir.

"Bekârlık bîkârların kâdır." cümlesinden kastedilen, "Bekârlık, geçimini temin edemeyen, yani kârı olmayanların kâdır, işidir."

"Bâkire, iki sülüs kadın, bir sülüs erkektir." cümlesinden kastedilen; bekâr hanımın fitratının üçte ikisi kadındır. Geri kalan üçte biri ise erkektir, yani erkek gibidir.

"Bekâr, iki sülüs erkek, bir sülüs çocuktur." cümlesinden kastedilen; bekâr bir erkeğin fitratının üçte ikisi erkektir. Kalan üçte biri ise çocuktur, yani çocuk gibidir.

"İzdivac, tasfiye tezhib eder." cümlesinden kastedilen ise; evlilik her iki boşluğu dolduran ve tamamlayan tek yoldur. Kadın, anne olmak ve mesuliyet yüklenmekle tam bir hanım gibi fitrat kazanır. Erkek ise evlilik sayesinde kişiliğini tam oturtur, çocuksu hallerden kurtulur.

Üstad Bediüzzaman Hazretlerinin Yirmi Dördüncü Lem'a olan Tesettür Risalesi eserinde "evlilik" ve "nikâh" konusuna temas eden birçok yer vardır. İnşallah ileriki zamanlarda bu konu müstakil olarak ele alınır. Evli kadın için Bediüzzaman Hazretleri, "**müdür-i dâhilî**" yani iç işleri bakanı/ müdürü ve "muhafaza memuru" yani koruma memuru tabirlerini kullanır. (*Lem'alar, s. 198*)

Rahmete'n-lil Alemîn Aleyhissalâtu Vesselâm Efendimiz bir hadis-i şeriflerinde;

"Kadın dört sebepten biri için nikâhlanır; malı, nesebi, güzelliği ve dindarlığı. Sen dindar olanı seç ki hayır ve bereket göresin!" (*Buhârî, Nikâh, 15; Müslîm, Radâ, 53*)

buyurmuştur. Bu hadis-i şerife mutabık olarak Bediüzzaman Hazretleri de şöyle demiştir;

"Şer'an koca, karıya küfüv olmalı, yani birbirine münasip olmalı. Bu küfüv ve denk olmak, en mühimmi diyanet noktasındadır." (*Lem'alar, s. 197*)

İleride anne olacak kişilerin hâl, tutum ve davranışlarına dikkat etmeleri önemlidir. Nitekim **"İnsanın en birinci üstadı ve tesirli muallimi, onun vâlidesidir."** (*Lema'lar, s. 200*) Çünkü

gelecek nesillerin mimarı, öğretmeni valideler, yani annelerdir.

9. Evliler ve Evlenecek Olanlara Birkaç Tavsiye

- Karşınızda bir insan olduğunu asla unutmayınız.
- Eşinizin veya müstakbel eşinizi asla üzmeyiniz.
- Evliliğin aynı evi paylaşmaktan ziyade aynı yüreği paylaşmak olduğunu unutmayınız.
- Hayatta şu üç seçimi dikkatli yapmalısınız. Bunlar; iş, eş ve dost seçimidir. Bu seçimlerde hata ederse bir kişi, hem dünyada hem de ahirette tehlikelere maruz kalır.
- Eşinizi cennet vesilesi olarak görünüz.
- Rasûlullah Sallallahu Aleyhi Vesellem Efendimiz'in; **"Kocasını kendisinden razı olarak vefat eden kadın, cennete gider."** (Tirmizî, Radâ, 10; Bkz. İbn-i Mâce, Nikâh, 4) hadîsinden hanım kardeşlerimizin birçok ders çıkarması gerekir.
- Erkekler de **"Sahip olunan şeylerin en kıymetlisi; zikreden bir dil, şükreden bir kalp, kocasının imanına yardımcı olan sâliha bir eştir."** (Tirmizî, Tefsir, 9/9) hadis-i şerifi üzerinde düşünmeli, ders çıkarmalıdır.

"Saliha kadın"ın tarifini de Resûl-i Zîşan Aleyhissalâtu Vesselâm Efendimiz şöyle yapmışlardır;

"Saliha kadın, kocası yüzüne baktığı zaman onu sevindirir, kocasının meşrû isteklerini yerine getirir ve onun olmadığı

yerde hem malını hem de namusunu muhafaza eder." (İbn Mâce, Nikâh, 5/1857)

Bu güzel tarif üzerine bize ne düşer ki?

10. Evlilik ve Cinsellik

Üzerinde durulması gereken konulardan birisi de "Evlilik ve Cinsellik" konusudur. *"Dinî konuları öğrenmede, ayıp /utanma yoktur."* kaidesi, fıkhıta geçen bir kaidedir. Onun için bu bölümü dikkatlice okumakta fayda var.

Öncelikle çok ayrıntıya girmeyeceğiz. Konuyla ilgili ilmi hallere, aile ile ilgili yazılan kitaplara ve mahremiyet bâblarına müracaat edebilirsiniz. Biz konuyu sadece yüzeysel ele alacağız.

Cinsellik denince akla sadece erkeklerin gelmesi yanlış bir durumdur. Çünkü kadında da cinsel arzu vardır. Bu konudaki yanlış algıları yıkmak gerekir.

Erkeğin de kadının da nefsî ve şehvânî istekleri vardır. Bu fitrî bir durumdur.

Evlilik çift kanatlıdır. Bunun bir kanadında erkek, bir kanadında da kadın vardır. Onun için cinsel tatmin konusunda, her iki tarafın da ihtiyaçlarının giderilmesi gerekir.

Rabbimizin kitabında ve Resulü (asm)'nün de sünnetinde bu konular işlenmektedir. Ve ayıp değildir. Ayıp olsa idi en

başta Allah'ın kitabında geçmez ve Allah Resûlü (asm) de ashabına anlatmazdı.

(Kur'ân-ı Kerîm camilere, mescidlere, dinî toplantılara ve dinî grupların toplandığı yerlere hasredilen bir kitap değildir. Ve asla da olmamalıdır. Kur'ân-ı Hakîm, hayatın her alanına inen bir kitab-ı mukaddestir. Hayat kitabıdır. Bizim her işimizi tanzim eder. Ticaretimizden, yatak odamıza ve oradan da devlet yönetimine kadar...)

Kur'ân-ı Mübîn'de meâlen; **"Kadınlar sizin tarlanızdır."** (*Kur'ân-ı Kerîm, Bakara Sûresi, 223. Âyet-i Kerîme Meâli*) buyrulur. Buradan maksadın cinsî münasebet noktası olduğu herkesin malumudur. Tarlaya yapılacak ekinden maksat da açıktır. Kapalı bir şekilde ifade etmek gerekir ise; neslin devamının olacağı yerden, neslin devamı maksadıyla, şehvetinizi söndürmeye vesile olarak, ilişkiye girin denilmektedir. Ayrıntılı bilgi için ilgili âyetin tefsirine bakabilirsiniz.

Toplumda hayâ edilmesi gereken şeylerden hayâ etmeyip, öğrenmemiz gereken faydalı bilgilerden hayâ edip öğrenmemek, çekinmek; yaptığımız en büyük yanlışlardır.

Yukarıda alıntı yaptığımız âyet-i kerîmeye, hadis-i şerifte şu kayıt düşülmüştür;

"Kadının üreme organından olmak şartıyla hangi şekilde olursa olsun..." (*Müsned, 1, 268; Dârimî, Vudû, 113-114; İbn-i Mâce, Nikâh, 29*)

Diğer önemli konu ise; pek de üzeri açılmayan ama burada yazmak mecburiyetinde kaldığımız bir konudur. O konu da "ters ilişki"dir. Diğer ismi ile "anal ilişki". Konuyla

ilgili şunun bilinmesi gerekir ki; kadına arka organdan/ anüsten cinsel ilişkiye girmek, ne şekilde olursa olsun kesinlikle haramdır. Şayet kadın bu işe razı olursa, o da bu büyük günaha ortak olur. Eşler arası bile olsa anal ilişki, "livata" olarak adlandırılmış olup, İslâm dininde yasaklanmıştır. Konuyla ilgili hadislerde o fiili yapma halinde eşler için **"lânete uğramıştır"** ve **"Allah, rahmet nazarıyla bakmaz."** (*Ebû Dâvûd, Nikâh, 45; Müsned, 1, 86; 2, 44; Tirmizî, Taharet, 102*) buyurulmuştur.

Yukarıda bahsi geçen hadislerde dübürden/ anüsten cinsel ilişkiye girmenin haram olduğuna delil çıkmaktadır. Bu ilişkiye evli çiftler yaklaşmamalı, eğer yapmış iseler tövbe ve istiğfar etmelidirler. Evlenecek olan çiftler ise, bu konuda burada yazılanları akıllarından çıkarmamalıdır.

Şimdi de bir diğer konuya geelim. Evli çiftler arasındaki "oral ilişki" mevzusuna. Ağız, cinsel ilişki için yaratılmamıştır. Başka işler için var edilmiştir. Oradan cinsel ilişkiye girmek, fıtrata aykırıdır. Hâlbuki İslâmiyet, "fıtrat dini"dir. Fıtratları bozulmamış olanlar bu tür bir ilişkiye asla girmezler.

İlişkiye hazırlık aşamasında çiftlere tavsiye; "karşısındakinin onurunu kırıcı durumda bulunmadan" bunu yapmalarıdır. Oral ilişkinin hükmü konusunda ihtilaf olsa da şu hadis-i şerif ile konuya netlik kazandırabiliriz:

"Sana şüphe veren şeyi bırak, şüphe etmediğini yap."
(*Buhârî, Büyü, 3; Tirmizî, Kiyâme, 60*)

Bu bağlamda ismini zikretmeyeceğimiz, diğer ilişkiye hazırlık fiillerinin yapılması daha yerinde olur.

Cinsellik konusunda sonucu şu misalle bitirelim; perdenin amacı nasıl içeriyi göstermemek ise, mü'minin tavrı da mahremiyete riayet etmek olmalıdır.

14. Aşk ve Evlilik

Evlilik konusunda söylenecek birçok şey var. şimdi ele alacağımız mevzu ise makalemizin son mevzusu olacaktır.

Unutmayın ki, evliliği ayakta tutan aşktan ziyade idare edebilme kabiliyetidir. Evi idare edebilme, eşlerin birbirini idare edebilmesi, çocukları idare edebilme, eşlerin hoşgörölü davranmaları, yeri geldiğinde alttan alabilme vesaire gibi tutum ve davranışlar evliliğin devamını sağlar.

Evler aşk ile değil, İslâmiyet ve nesli koruma ile yürür.

Tartışma olunca aşk gider, ama İslâmî şuur varsa evlilik ayakta kalır.

Evlilikler kuru kuruya aşk ile değil, iyi idare ve eşler arası saygı-sevgi ile devam eder.

Allah'ın kurduğu düzende ailede hem erkek hem de kadın sorumludur.

Aşk ile evliliğin yürümemesi demek evlilikte aşka gerek yoktur, demek değildir. Açık olmadan asla evlenmeyiniz. Aşk çimentosu sizin evliliğinizde mutlaka bulunsun. Ama esas o olduğu zaman sıkıntılar çıkar. Çünkü kuru kuruya aşk bir şey ifade etmez.

“Ev hanımı” kelimesine Arapça'da "Rabbetü'l-Beyt" denir ve terbiye eden, düzenleyen, idare eden anlamlarına gelmektedir. Bu mananın da üzerinde derin bir şekilde düşünülmesi gerekmektedir.

Biraz uzun olan makalemiz elhamdullillah hitâma erdi. Niyâzımız, makaleden istifade edilmesi ve hiç olmazsa okuyan kişiye bir yol gösterebilmesidir. Amelimizde her dâim yalnızca **"rıza-yı İlâhî"** (*Lem'alar, s. 160*) vardır.

Ve Cenâb-ı Hakk'ın Kur'ân-ı Kerîm'in de buyurduğu gibi; **"Hayırdan ne yaparsanız, şüphesiz Allah onu bilmektedir."** (*Kur'ân-ı Kerîm, Nisa Sûresi, 127. Âyet-i Kerîme Meâli*)

İnşallah umumî istifadeye medâr olur ve evlilik gibi derin ve mühim bir meselede, insanlara yardımcı olur.

Cenâb-ı Erhamü'r-Râhimîn evlilere mutlu bir yaşam ve hayırlı evlatlar, gençlere ise evleneceği kişi ile mes'ud bir İslâmî hayat nasip eylesin. Âmîn.

Selam ve dua ile.

HAŞİR RİSALESİ'NİN KIYMET VE EHEMMİYETİ

Haşir Risalesi, Risale-i Nur Külliyyatı'ndan Onuncu Söz eserinin diğer ismidir. Kıymet ve ehemmiyeti noktasında da Risale-i Nur Külliyyatı'ndan pasajlar ile konuyu ele alacağız İnşaAllah.

Onuncu Söz ile ilgili Sözler eserinin sonundaki fihristte şu bilgiler yer almaktadır;

“ONUNCU SÖZ:

فَانْظُرْ إِلَىٰ آثَارِ رَحْمَتِ اللَّهِ كَيْفَ يُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا إِنَّ
ذَلِكَ لَمُحْيِي الْمَوْتَىٰ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

âyetinin mealinde ve haşir ve âhiret hakkındaki âyâtın mühim bir hakikatini, on iki mantıkî ve makul suret-i temsiliye ile ve on iki hakaik-i kâta-i bâhire ile tefsir etmekle beraber, iman-ı bi'l-âhireti o kadar kuvvetli bir surette ispat eder ki bütün bütün kalbi ölmemiş ve bütün bütün aklı sönmemiş bir insan, o ispata karşı teslim olur. İzn-i İlahî ile imana gelir. İmana gelmezse de inkârdan vazgeçmeye mecbur olur.” (Bediüzzaman Said Nursî, Sözler, s. 859-860)

Burada da geçtiği üzere, Haşir Risalesi “iman-ı bi'l-âhireti o kadar kuvvetli bir surette ispat eder ki bütün bütün kalbi ölmemiş ve bütün bütün aklı sönmemiş bir insan, o ispata karşı teslim olur. İzn-i İlahî ile imana gelir. İmana gelmezse de inkârdan vazgeçmeye mecbur olur.” Bu derece etkili bir eserdir.

Haşir Risalesi sadece başında geçen Rum Sûresi 50. Âyet-i Kerîme'nin tefsiri değildir.

Rum Sûresi 50. Âyet-i Kerîme'de mealen şöyle buyrulur; “Şimdi Allah'ın rahmetinin eserlerine bak! Yeryüzünü ölümünden sonra nasıl diriltiyor? Şübhesiz ki O, ölüleri elbette dirilticidir. Çünkü O, her şeye hakkıyla gücü yetendir.” (Rum Sûresi, 50. Âyet-i Kerîme Meâli)

Bu Âyet-i Kerîmenin tefsiri sadedinde Mu'cizat-ı Kur'âniye Risalesi'nde şu ifadeler geçmektedir; “Her bahar mevsiminde ihya-yı arz keyfiyetinde üç yüz bin tarzda haşrin numunelerini nihayet derecede girift, birbirine karıştırdığı halde nihayet derecede intizam ve temyiz ile nazar-ı beşere gösteriyor ki bunları böyle yapan zata, haşir ve kıyamet ağır olamaz, der. Hem zeminin sahifesinde yüz binler envaı, beraber birbiri içinde kalem-i kudretiyle hatasız, kusursuz yazmak; bir tek Vâhid-i Ehad'in sikkesi olduğundan şu âyetle güneş gibi vahdaniyeti ispat etmekle beraber, güneşin tulû ve gurûbu gibi kolay ve kat'î, kıyamet ve haşri gösterir.” (Bediüzzaman Said Nursî, Sözlür, s. 382)

Haşir Risalesi'nin sadece başında bulunan âyetin tefsiri olmadığına delillerimizden biri de “haşir ve âhiret hakkındaki âyâtın mühim bir hakikatini” tefsir ettiğinin ifade edilmesidir. Burada haşir yani öldükten sonra dirilme ve âhiret hakkındaki âyâtın/âyetlerin mühim bir hakikatini tefsir ettiği net bir şekilde anlaşılmaktadır. Demek ki Haşir Risalesi'nin kıymet ve ehemmiyetinin bir noktası da bir tek âyetin değil konuyla ilgili âyetlerin tefsiri mahiyetinde olmasıdır. Konulu tefsir bağlamında ele alacak olursak, Haşir Risalesi; öldükten sonra dirilme ve âhiret ile ilgili âyetlerin genel bir şekilde ele

alınarak, mânâ bakımından tefsir edildiği mükemmel bir eserdir.

Onuncu Söz'ün fihristinde geçen yerde, “on iki mantıkî ve makul suret-i temsiliye ile ve on iki hakaik-i kâtia-i bâhire ile tefsir et”tiği belirtiliyor. Haşir Risalesi’nde on iki mantıkî/mantıklı ve makul/aklın kabul edeceği kıyaslamalı temsil vardır. Ve “on iki hakaik-i kâtia-i bâhire ile tefsir etmek”tedir. On iki apaçık, belli, kesin hakikatlerle tefsir etmesi de aklî – mantıkî delil isteyenlere bir deva hükmündedir.

Haşir Risalesi’nin yüzlerce Kur’ân-ı Kerîm âyetinden süzülmüş damlalar olduğu Mektubat eserinde şöyle ifade edilmiştir;

“Hattâ Onuncu Söz, yüzer âyât-ı Kur’âniyeden süzülmüş bazı katarattır.” (*Bediüzzaman Said Nursî, Mektubat, s. 369*)

Kur’ân-ı Kerîm’in manevî bir tefsiri olan Risale-i Nur eserleri yüzlerce ilgili âyeti de mânâ olarak ele almıştır.

Peki başka ne gibi önemi var bu eserin? Cevabı;

“...hakaik-i imaniye ve Kur’âniye içinde öyleleri var ki en büyük bir dâhî telakki edilen İbn-i Sina, fehminde aczini itiraf etmiş “Akıl buna yol bulamaz!” demiş. Onuncu Söz Risalesi, o zâtın dehasıyla yetişemediği hakaiki; avamlara da çocuklara da bildiriyor.” (*Bediüzzaman Said Nursî, Barla Lâhikası, s. 15*)

Bu nokta üzerinde durulması lâzım gelen çok önemli bir noktadır. En büyük bir dâhî telakki edilen yani kabul edilen İbn-i Sina, fehminde/anlatışında aczini itiraf etmiş ve haşir konusunda “Akıl buna yol bulamaz!” demiş. Yani

haşır/öldükten sonra dirilme nakli bir meseledir ama akıl ile biz bunu anlayamayız demiş. Onuncu Söz olan Haşır Risalesi, o zâtın yani İbn-i Sina'nın dehasıyla yetişemediği hakaiki/hakikatleri; avamlara/halk tabakasına da çocuklara da bildiriyor.

Peki Haşır Risalesi'nin kıymeti takdir edilmiş midir? Cevabını da Barla Lâhikası'nda şöyle alıyoruz;

“Onuncu Söz’ün kıymeti tamamıyla takdir edilmemiş. Ben kendi kendime hususi belki elli defa mütalaa etmişim ve her defasında bir zevk almışım ve okumaya ihtiyaç hissetmişim.”
(Bediüzzaman Said Nursî, Barla Lâhikası, s. 310)

Eserin müellifi/yazarı olan Üstâd Bediüzzaman Hazretleri'nin bile bu mektubu yazdığı zaman “elli defa mütalaa” ettiği görülüyor. Ve her defasında da bir zevk almış ve sürekli okumaya ihtiyaç hissetmiş. Biz de aynı şevk ve gayret ile okumalı ve mütalaa etmeliyiz. Çünkü sürekli Kur’ân ve İmân hakikatlerine ihtiyacımız vardır.

Üstâd Bediüzzaman Hazretleri'nin talebelerinden Hafız Halid Ağabey'in bir mektubunda harika olan Haşır Risalesi ile ilgili şunlar geçmektedir;

“Gayet yüksek olmakla beraber, Onuncu Söz ismiyle iştihar eden haşre dair olan risalesi pek hârikadır, câmi'dir. Ulemaca sırf naklî olan haşri ve neşri, gayet kuvvetli ve kat'î delail-i aklıye ile ispat etmiştir. Onunla çokların imanını kurtarmışlar.” (Bediüzzaman Said Nursî, Barla Lâhikası, s. 147; Tarihçe-i Hayat, s. 211)

Bir önceki yerde İbn-i Sina örnek verilmişti. İbn-i Sina haşır meselesinde “Akıl buna yol bulamaz” demişti. Buradan da anlaşılacağı üzere İslâm âlimleri tarafından da sırf naklî bir

mesele olarak görülmüştür, haşır meselesi. Naklî yani âyet ve hadislerde bu mesele vardır, îmân ederiz şeklinde ifade etmişler. Haşır Risalesi de bu naklî meseleyi kesin aklî deliller ile ispat etmiştir. Elhamdülillah bu eser vesilesi ile çoklar imanını kurtarmıştır.

Haşır Risalesi ile Tarihçe-i Hayat'ta geçen şu ifadeler de konumuza bakmaktadır.

“Evet Onuncu Söz, haşır gibi bir rükn-ü azîm-i imanın etrafında çelikten bir sur oldu ve ehl-i dalaleti susturdu.”
(Bediüzzaman Said Nursî, *Tarihçe-i Hayat*, s. 248)

Haşır meselesi, imanın şartlarından olan âhirete iman konusunun içindedir. Îmânın azîm/büyük bir rüknüdür yani esasıdır. Haşır Risalesi de çelikten bir sur oldu ve Allah'ın izniyle ehl-i dalâleti yani doğru ve hak yoldan sapmış inançsız kimseleri susturdu.

İçerik olarak Haşır Risalesi;

“Onuncu Söz, on iki parlak ve kat'î hakikatler ile Esmâ-i Hüsnadan bir kısım isimlerin âhirete dair cevaplarını ispat ve izah eylemiş.” (Bediüzzaman Said Nursî, *Tarihçe-i Hayat*, s. 440)

Haşır Risalesi hakkında şu bilgiler de önem arz etmektedir;
“Üstâdımız Barlada iken bir bahar gününde rahmet-i İlahiyenin âsarını bağ ve bahçelerde müşahedesinden ve ihtiyarsız olarak

فَانْظُرْ إِلَىٰ آثَارِ رَحْمَةِ اللَّهِ كَيْفَ يُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا

إِنَّ ذَٰلِكَ لَمُحْيِي الْمَوْتِ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

Âyet-i kerimesini kırk defaya yakın okumasından sonra, tul'u etmiş gayet kıymetli ve bu zamanda çok lüzumlu ve

inkâr-ı haşir mefkuresini köküyle kesip, İbn-i Sina gibi acib bir dahinin (haşir, bir mes'ele-i nakliyedir, akıl bu yolda gidemez) dediği haşri en basit fehme de kabul ettiren; ve haşrin binler nûmunelerini arz yüzünde gösteren ve haşri iktiza eden pekçok esma-i ilâhiyeden tut, tâ mahiyet-i insaniyenin acib istidad ve garib cihazatının iktizasına kadar herşeyde haşri isbat eden bir risaledir.” (Bediüzzaman Said Nursî, *Mesnevî-i Nurfîye, Tercüme: Abdülkadir Badıllı, s. 719*)

Haşir meselesi ile ilgili şu ifadeler ise dikkat çekicidir;
 “...hakikat-i haşir ve kıyamet, ism-i a’zâmın ve bazı esmanın derece-i a’zâmının mazharıdır.” (Bediüzzaman Said Nursî, *Sözler, s. 340*)

Demek ki bu mesele ism-i a’zâmın ve bazı esmanın derece-i a’zâmının mazharı olan bir meseledir.

Burayı kısaca izah edecek olursak;
 “İlahî kudretin dünyadaki tecellisi perdeli ve derecelidir, âhiretteki tecellisi ise ânî ve def’îdir. İşte bir ismin ya da sıfatın en ileri derecede tecellisine “âzamî tecelli” denilmektedir. Haşirde ölmüş cesetlerin bir emirle bir anda ve sebepsiz olarak hayat bulmaları kudretin azamî tecellisidir. Diğer isim ve sıfatları da buna kıyas edebiliriz.

Her isim ya da sıfatın kendine has bir tecelli sahası vardır ve bu isimler en parlak şekilde bu sahada kendini gösterirler, diğer isimler bu sahada ikinci planda kalırlar. İkinci planda kalan isimlerin de birinci planda tecelli ettiği başka sahalarda vardır. Haşir de bir sahadır, bu sahada azami derecede Muhyi ismi ve Kudret sıfatı tecelli eder.”

Kıymet ve ehemmiyetini izah sadedinde kaleme almaya çaba sarf ettiğimiz Haşir Risalesi için Üstâd Bediüzzaman

Hazretleri “Zındıkların kâfirane fikirlerini tam kırdı ve onları susturdu” demektedir.

Yazıldığı dönem itibariyle zındıkların/dinsizlerin kâfirane yani kâfirlere yakışır şekildeki fikirlerini tam kırdığını ve onları susturduğunu da şuradan öğrenmekteyiz;

“Onuncu Söz, çok ehemmiyetli bir belayı def’etti: Hürriyet-i efkâr serbestiyeti ve Harb-i Umumî sarsıntısı vaktinde haşri inkâr eden münafıklar, fırsat bulup çok yerlerde zehirli fikirlerini izhara başladıkları bir zamanda, Onuncu Söz çıktı ve tabedildi. Bin nüshası etrafa yayıldı. Onu gören herkes kemal-i iştiaak ve merakla okudu. Zındıkların kâfirane fikirlerini tam kırdı ve onları susturdu.”
(*Bediüzzaman Said Nursî, Sikke-i Tasdiki Gaybî, s. 115; Şualar, s. 732*)

Haşir Risalesi, inkârcıların cismanî yani beden ile tekrar dirilmeyi inkâr ettikleri bir zamanda ortaya çıkmıştır;

“Kanaatimiz geldi ki ehl-i ilhadın haşr-i cismaniyi inkâr etmek istedikleri hengâmda iktidar ve ihtiyarımızın haricinde Onuncu Söz yazdırıldı.” (*Bediüzzaman Said Nursî, Osmanlıca Rumuzat-ı Semaniye, s. 159*)

“Yazdırıldı” meselesi ile ilgili şu yazımıza bakabilirsiniz.
(<http://www.nurnet.org/risale-i-nur-aleyhtarlarinin-en-cok-suistimal-ettileri-mevzu-yazdirildi/?amp>)

Konuyla ilgili Eskişehir Müdafaanamesi’nde de şöyle geçmektedir;

“Onuncu Söz, sekiz yüz nüshasıyla, o zaman hükümetin müsaadesinden istifade edip yayılmasıyla, ehl-i dalâletin kalblerindeki inkâr-ı haşri kalblerinde sıkıştırdı; lisanlarına getirmelerine meydan vermedi; ağızlarını tıkadı. Onuncu Söz’ün harika bürhanlarını gözlerine soktu. Evet, Onuncu

Söz, haşır gibi rûkn-ü azîm-i imanın etrafında çelikten bir sur oldu ve ehl-i dalâleti susturdu. Elbette Hükümet-i Cumhuriye bundan memnun oldu ki, meclisteki mebusanın ve vâlilerin ve büyük memurların ellerinde kemâl-i serbestî ile Hükümet-i Cumhuriye'nin müsaadesinden istifade ederek gezdi.”

(Bediüzzaman Said Nursî, Osmanlıca Tevafuklu 27. Lem'a - Eskişehir Müdafaanamesi, s. 60)

Haşır Risalesi'ni ehemmiyet ve kıymetini anlamak için hangi dönemde yazıldığını bilmek gerekir. Yazıldığı dönemi bilmeden kıymetini ve önemini de tam mânâsıyla anlayamayacağımız muhakkaktır.

Haşır Risalesi'nin yazıldığı dönem ile ilgili şu bilgilere kaynaklarda yer verilmiştir;

“Bütün nüshaları kontrol edip hataları tashih eden Said Nursî, (sekiz yüz aded olan) bu kitablari kısa zamanda etrafa dağıttı. Bunlardan bir kısmını mebuslara ve devlet memurlarına dağıtmak üzere Ankara'ya gönderdi. Bediüzzaman'a göre, bu risalenin Ankara'ya gönderilmesi, Eğitim Komisyonu'nun cismanî haşır inkâr eden fikirlerin telkin edilmesine dair aldığı resmî kararla aynı zamana denk gelmişti. Komisyon çalışmalarında bulunan bir üye, bu konunun tartışıldığı bir toplantının ardından, yanında Haşır Risalesi olan bir mebusla karşılaştı.

Kitabı fark edince o mebusla karşılaştı. Kitabı fark edince o mebusa şöyle dedi: ‘Said Nursî, bizim çalışmalarımızdan haberdar oluyor ve bize karşı eserler yazıyor.’ Bir süre sonra Kazım Karabekir Paşa, Said Nursî'yi bu gelişmelerden haberdar etti. Bunun üzerine [Said] Nursî şu değerlendirmeyi yaptı: ‘Kardeşim! Maarif Şûrası'nın böyle bir karar aldığından benim haberim yoktu.

Onların kararına göre Cenâb-ı Hak Haşır Risalesi'nin yazılmasını bana ihsan etmiş. Yoksa ben kendi arzum ve hevesimle yazmış değilim, ihtiyaca binaen yazıldı.' ”
(*Bediüzzaman Said Nursî Entelektüel Biyografisi, s. 291*)

Yazılış sürecindeki bu olay, Kur'ân-ı Kerîm'deki şu âyetin mealini aklımıza getiriyor;

“Onlar tuzak kuruyorlardı (ama) Allah da (onlara) tuzak kuruyordu. Allah, tuzak kuranların en hayırlısıdır.” (*Enfal Sûresi, 30. Âyet-i Kerîme Meâli*)

Cenâb-ı Hak, öldükten sonra dirilmeyi inkâr için çalışmaların yapıldığı bir dönemde, onların tuzaklarını yerle bir ediyor.

Üstâd Bediüzzaman Hazretleri, Haşır Risalesi'nin âhireti ispat noktasındaki kuvvetini de şöyle tarif eder;

“...iman-ı bi'l-âhireti o kadar kuvvetli bir surette ispat eder ki, bütün bütün kalbi ölmemiş ve bütün bütün akli sönmemiş bir insan o isbata karşı teslim olur, izn-i İlâhi ile imana gelir. İmana gelmezse de inkârdan vazgeçmeye mecbur olur.”
(*Bediüzzaman Said Nursî, Fihrist Risalesi, s. 8*)

Bu eserde geçen teşbih ve temsillerin hayalî hikâyeler değil, doğru hakikatler olduğunu da şu yerden öğrenmekteyiz;

“İhtar: Şu risalelerde teşbih ve temsilleri, hikâyeler suretinde yazdığımın sebebi hem teshil hem hakaik-i İslâmiye ne kadar makul, mütenasip, muhkem, mütesanid olduğunu göstermektir. Hikâyelerin manaları, sonlarındaki hakikatlerdir. Kinaiyat kabîlinden yalnız onlara delâlet ederler. Demek, hayalî hikâyeler değil, doğru hakikatlerdir.”
(*Bediüzzaman Said Nursî, Sözler, s. 48*)

Bu doğru hakikatleri okumayı, anlamayı, yaşamayı Cenâb-ı Hak cümlemize nasip eylesin.

Onuncu Söz Haşir Risalesi'nin bir hûlasası gibidir; Dokuzuncu Hakikat. Bu sebepten dolayıdır ki Üstâd Bediüzzaman Hazretleri Dokuzuncu Hakikatin ehemmiyetini şöyle belirtmiştir;

“Dokuzuncu hakikat Onuncu Söz’ün en kuvvetli, en parlak, en mülzim bürhanlarından olduğundan ihvanıma bu hakikati ezber edinceye kadar mütalaa etmelerini tavsiye ediyorum.” *(Bediüzzaman Said Nursî, Osmanlıca Rumuzat-ı Semaniye, s. 160)*

Haşir Risalesi'nin haşri yani öldükten sonra dirilmeyi ispat etmede kullandığı metodu Üstâd Bediüzzaman Hazretleri şöyle izah eder;

«Her bir “Hakikat” üç şeyi birden ispat ediyor hem Vâcibü'l-vücut'un vücudunu hem esma ve sıfâtını, sonra haşri onlara bina edip ispat ediyor. En muannid münkirden tâ en hâlis bir mü'mine kadar herkes her “Hakikat”ten hissesini alabilir. Çünkü “Hakikat”lerde mevcudata, âsâra nazarı çeviriyor.

Der ki: Bunlarda muntazam ef'al var, muntazam fiil ise fâilsiz olmaz. Öyle ise bir fâili var. İntizam ve mizan ile o fâil iş gördüğü için hakîm ve âdil olmak lâzım gelir.

Madem hakîmdir, abes işleri yapmaz. Madem adaletle iş görüyor, hukukları zayi etmez. Öyle ise bir mecma-ı ekber, bir mahkeme-i kübra olacak.» *(Bediüzzaman Said Nursî, Barla Lâhikası, s. 320)*

Cenâb-ı Hak bizleri Kur'ân-ı Kerîm ve Sünnet-i Seniyye dairesinde istikamet üzere daim eylesin. Kur'ân ve İmân

hakikatleri olan Risale-i Nur eserlerinden istifademizin ziyade olması dua ve temennisinde bulunarak; hususan Haşir Risalesi'nin kıymet ve ehemmiyetini daha iyi anlamak için Rabb-i Zülcelal'e dua ederiz.

Selam ve dua ile.

AZIĞIN EN HAYIRLISI TAKVADIR ÂYETİNE BEDİÜZZAMANCA YAKLAŞIM

Cenâb-ı Hak (celle celaluhu) Kur’ân-ı Kerîm’de meâlen şöyle buyurmaktadır;

“Hayır (ve hasenât)dan ne yaparsanız, Allah onu bilir. O halde (kendinize yolculuğunuzda lâzım olacak) azık edinin; fakat şüphesiz ki azığın en hayırlısı, takvadır. Ve ey akıl sâhipleri! (Sâdece) benden sakının!” *(Bakara Sûresi, 197. Âyet-i Kerîme Meâli)*

Bediüzzaman Hazretleri’nin Kur’ân-ı Kerîm’i tefsir ve izah metodunda; âyetleri teker teker ele alıp, meâl verip sonra da tefsir ve izah etmekten ziyade, o konu ile ilgili birçok âyetin meal-i icmalisini yani özetleme şekilde meallerini mânâ olarak ele alıp tefsir etmek vardır. Tefsir konusunda ise şöyle demektedir;

“Tefsir iki kısımdır:

Birisi: Malûm tefsirlerdir ki Kur’an’ın ibaresini ve kelime ve cümlelerinin manalarını beyan ve izah ve ispat ederler.

İkinci kısım tefsir ise: Kur’an’ın imanî olan hakikatlerini kuvvetli hüccetlerle beyan ve ispat ve izah etmektir. Bu kısmın pek çok ehemmiyeti var. Zahir malûm tefsirler, bu kısmı bazen mücmel bir tarzda dercediyorlar. Fakat Risale-i Nur; doğrudan doğruya bu ikinci kısmı esas tutmuş, emsalsiz bir tarzda muannid feylesofları susturan bir manevî tefsirdir.” *(Bediüzzaman Said Nursî, Tarihçe-i Hayat, s. 603)*

Yukarıdaki ifadelerden de anlaşılacağı üzere Risale-i Nur eserleri “ikinci kısım tefsir”lerin içerisinde bulunan bir “manevî tefsir”dir.

Şimdi Bakara Sûresi 197. Âyeti ele alarak kısım kısım inceleyeceğiz.

“Hayır (ve hasenât)dan ne yaparsanız, Allah onu bilir.”
(Bakara Sûresi, 197. Âyet Meâli’nden)

“...her hayır, onun elindedir. Her yaptığınız hayrat, onun defterine geçer. Her işlediğiniz a’mal-i salih, yanında kaydedilir.

İşte şu kelime, cin ve inse nida edip müjde veriyor, diyor ki:

Ey bîçareler! Mezaristana göçtüğünüz zaman, “Eyvah! Malımız harap olup sa’yimiz heba oldu, şu güzel ve geniş dünyadan gidip dar bir toprağa girdik.” demeyiniz, feryat edip meysus olmayınız. Çünkü sizin her şeyiniz muhafaza ediliyor.

Her ameliniz yazılmıştır. Her hizmetiniz kaydedilmiştir. Hizmetinizin mükâfatını verecek ve her hayır elinde ve her hayrı yapabilecek bir Zat-ı Zülcelal, sizi celbedip yer altında muvakkaten durdurur. Sonra huzuruna aldırır. Ne mutlu sizlere ki hizmetinizi ve vazifenizi bitirdiniz. Zahmetiniz bitti, rahata ve rahmete gidiyorsunuz. Hizmet, meşakkat bitti; ücret almaya gidiyorsunuz.” (Bediüzzaman Said Nursî, Mektubat, s. 227)

Aynı mânâyı te’yid eden bir başka yer ise şöyledir;

“...bütün hayrat onun elinde, bütün hasenat onun defterinde, bütün ihsanat onun hazinesindedir. Öyle ise hayır isteyen ondan istemeli, iyilik arzu eden ona yalvarmalı...”
(Bediüzzaman Said Nursî, Mektubat, s. 241)

“O halde (kendinize yolculuğunuzda lâzım olacak) azık edinin...” (*Bakara Sûresi, 197. Âyet Meâli’nden*)

“O halde” denilen yani hayır ve hasenâtтан ne yapılırsa, Allah’ın bileceğidir. Yani hayır ve hasenâtтан ne yaparsanız, Allah bildiği için kendinize yolculuğunuzda lâzım olacak azık edinin.

Konuyla ilgili insanın yaptığı kulluk vazifesinin boşa gitmeyeceği, her şeyin karşılığının verileceği bir yere gidileceği ile ilgili şu yer dikkat çekicidir;

“Ey insan! Yaptığın hizmet, ettiğin ubudiyet boşu boşuna gitmez. Bir dâr-ı mükâfat, bir mahall-i saadet senin için ihzar edilmiştir. Senin şu fâni dünyana bedel, bâki bir cennet seni bekler. İbadet ettiğin ve tanıdığın Hâlık-ı Zülcelal’in vaadine iman ve itimat et. Ona, vaadinde hulf etmek muhaldir. Kudretinde hiçbir cihetle noksanîyet yoktur. İşlerine, acz müdahale edemez. Senin küçük bahçeni halk ettiği gibi cenneti dahi senin için halk edebilir ve halk etmiş ve sana vaad etmiş. Ve vaad ettiği için elbette seni onun içine alacak.” (*Bediüzzaman Said Nursî, Mektubat, s. 227*)

“(kendinize yolculuğunuzda lâzım olacak) azık edinin...” diye geçen yerdeki yolculuk ile ilgili şu cümleler izah mahiyetindedir;

“İnsan bir yolcudur. Sabavetten gençliğe, gençlikten ihtiyarlığa, ihtiyarlıktan kabre, kabirden haşre, haşirden ebede kadar yolculuğu devam eder.” (*Bediüzzaman Said Nursî, Mesnevi-i Nuriye, s. 223*)

Bir başka yerde ise verilen bir misalin hakikate bakan yönü söylenirken, yolculuk konusunda ışık tutan şu cümleler yer almaktadır;

“O yolculuk ise âlem-i ervahtan, rahm-i maderden, gençlikten, ihtiyarlıktan, kabirden, berzahtan, haşirden, köprüden geçen ebedü'l-âbâd tarafına bir yolculuktur.”
(Bediüzzaman Said Nursî, Sözlür, s. 326)

Bu iki yeri birleştirdiğimiz zaman ortaya şu çıkıyor; ruhlar aleminden, anne karnından, çocukluktan, gençlikten, ihtiyarlıktan, kabirden, haşirden, sırat köprüsünden, sonsuzların sonsuzluğu olan ebedü'l-âbâd tarafına bir yolculuğumuz var.

İşte bu yolculuğumuz için bize bir azık gerekmektedir. Âyetin devamında o azığın ne olduğunu belirtilmiştir.

“...fakat şüphesiz ki azığın en hayırlısı, takvadır.” (Bakara Sûresi, 197. Âyet Meâli'nden)

Nasıl ki dünyaya yönelik olan dünyevî bir yolculukta azık gerekiyor ise, âhirete bakan uhrevî işlerimizde de yanımıza azık almamız gerekir ve o azık da takvadır.

Takva konusu ile ilgili Risale-i Nur Külliyyatı'nda yüzlerce yer vardır. Bu yerlerden bazılarını serd-i kelâm yani güzel bir şekilde ifade etmeye çalışacağız.

İşâratü'l-İ'caz adlı 1. Cihan Harbi sırasında at üzerinde avcı hattında yazılan ve müellifi yani yazarı tarafından **“umum Risale-i Nur'un bir fihristesi, bir listesi ve o Nur**

bahçesinin bir fidanlığı” (*Bediüzzaman Said Nursî, Emirdağ Lâhikası 2, s. 85*) diye isimlendirilen eserden alıntılar ile başlayalım;

“İbadetin hilkat-i beşere terettübü iki şeyden ileri geliyor: Ya insanlar ilk yaratılışında ibadete istidadlı ve takvaya kabiliyetli olarak yaratılmışlardır. Ve o istidadı ve o kabiliyeti onlarda gören, onların ibadet ve takva vazifelerini göreceklerini kaviyyen ümit eder. Veyahut insanların hilkatinden ve memur oldukları vazifeden ve teveccüh ettikleri kemalden maksat, ibadetin kemali olan takvadır.”
(*Bediüzzaman Said Nursî, İşârâtü'l-İ'caz, s. 94*)

Burada takva “ibadetin kemali” olarak vasıflandırılıyor.

“Nasıl ki bir insan bir iş için bir adamı teşhiz ettiği zaman, o işin o adamdan yapılmasını ümit eder. Kezalik –bilâ-teşbih– Cenâb-ı Hak insanlara kemal için bir istidat, teklif için bir kabiliyet ve bir ihtiyar vermiştir. Bu itibarla Cenâb-ı Hak, insanlardan o işlerin yapılmasını intizar etmektedir, denilebilir. Bu teşbih ve istiarede, hilkât-i beşerdeki hikmetin takva olduğuna

ve ibadetin de neticesi takva olduğuna ve takvanın da en büyük mertebe olduğuna işaret vardır.” (*Bediüzzaman Said Nursî, İşârâtü'l-İcaz, s. 98*)

Bu paragrafta da takva için üç tanım yapıldığını görüyoruz. Burada **“hilkat-i beşerdeki hikmetin takva olduğu” (yani insanın yaratılışındaki hikmetin takva olduğu) , “ibadetin de neticesi takva olduğu” ve “takvanın da en büyük mertebe olduğu”** ifade ediliyor.

Takva in bazı mertebelerine ise şu şekilde işaret edilmiştir;

“...şirkten takva, kebairden mâsivaullahtan kalbini hıfzetmekle takva, ikabdan içtinab etmekle takva, gazaptan tahaffuz etmekle takva.” (Bediüzzaman Said Nursî, *İşârâtü'l-İcaz*, s. 99)

Konuyla ilgili bir başka veciz cümle ise şu şekildedir;

“...arz, takva üzerine tesis edilmiş bir mescid hükmündedir.” (Bediüzzaman Said Nursî, *İşârâtü'l-İcaz*, s. 203)

Buradan da anlaşılacağı üzere; yeryüzü, takva üzerine kurulmuş bir mescid hükmündedir.

Âyette geçen yol ve azık ile ilgili şu yerler ise câ-yı dikkat yani dikkat çekicidir;

“O yol ise hayat yoludur ki âlem-i ervahtan gelip kabirden geçer, âhirete gider. O çanta ve silah ise ibadet ve takvadır.” (Bediüzzaman Said Nursî, *Sözler*, s. 18)

Verdiğimiz cümleden anlaşılacağı üzere yolda bizim aзіımız yani ihtiyacımız olan şey ise “ibadet ve takvadır”.

Yolun ne oluşunu daha önce izah etmiştik ve burada da o yolculuğumuzdaki aзіımızın da ne olduğunu belirtmiş olduk.

O yolculukta, insanlar “Amele göre, takva kuvvetine göre, o uzun yolu mütefavit derecede katederler.” (Bediüzzaman Said Nursî, *Sözler*, s. 21)

Takva ile ilgili Bediüzzaman Hazretleri manzumeler halinde yazdığı, “küçük bir mesnevî ve imanî bir divan” (Bediüzzaman Said Nursî, *Sözler*, s. 691) olarak tesmiye ettiği yani isimlendirdiğı “Lemaat” eserinde şöyle demektedir;

“Kur’ân mutlak zikreder sâlihât [Bkz. Bakara Sûresi, 25. Âyet; Al-i İmran Sûresi, 57. Âyet; Nisa Sûresi, 122. Âyet; Maide Sûresi, 9. Âyet] ve takvâyı [Bkz. Bakara Sûresi, 197. Âyet; Maide Sûresi, 2. Âyet; Araf Sûresi, 26. Âyet; Hacc Sûresi, 32. Âyet] **ibhamında remzeder makamatin tesiri. Îcâzı bir tafsildir; sükûtu geniş sözdür.”** (Bediüzzaman Said Nursî, Sözler, s. 725)

“Kur’ân”, dine uygun iyi hareketler, Cenâb-ı Hakk’ın ve Peygamber Aleyhissalâtü Vesselâm’ın beğeneceği faydalı işler ve iyilikler olan “sâlihât” ile bütün günahlardan kendini korumak, dinin yasak ettiğinden veya haram olduğunda şüphesi olan şeylerden çekinmekten, Allah’tan korkup emir ve yasaklarına titizlikle uymaktan ibaret olan “takva”yı “mutlak” yani kesin olarak “zikreder”, söyler.

Makamlarının tesirini yani etkisini üstünün kapalı olmasıyla ince bir işaret eder. Kur’ân-ı Kerîm’in bir konuyu az sözle çok şey anlatması ise onu etrafıca açıklaması ve beyan etmesidir. Sözü kısa kesmesi ise o sözün anlamını genişletmektedir.

“Kur’ân-ı Kerîm’in sâlihât ve takvâyı mutlak zikretmesi” ile ilgili, belirtilen dipnotlardaki Ayet-i Kerimleri inceleyebilirsiniz.

Takva ile ilgili Bediüzzaman Hazretleri’nin otuz beş yaşında iken 1911 tarihinde Şam’da meşhur Câmi-i Emevî’de irad ettiği bir hutbesi olan “Hutbe-i Şamiye” eserinde ise şu ifadeler geçmektedir;

“Vicdanın anâsır-ı erbaası ve ruhun dört havassı olan irâde, zihin, his, latife-i Rabbâniye, herbirinin bir gâyetü’l-gâyatı var: irâdenin, ibâdetullahtır; zihnin, mârifetullahtır;

hissin, muhabbetullahtır; latîfenin, müşâhedetullahtır. Takva denilen ibâdet-i kâmile, dördünü tazammun eder. Şeriat şunları hem tenmiye, hem tehzib, hem bu gâyetü'l-gâyata sevkeder.” (Bediüzzaman Said Nursî, Hutbe-i Şamiye, s. 136)

Bu yerin kısaca izahı ise şöyledir;

“Üstad Hazretleri burada insan, vicdan ve ruhunun dört temel unsur ve havastan beslendiğini izah ediyor. Bunlar irade, zihin, duygular ve latife-yi Rabbaniye olan kalptir. Bu dört temel cihazında kendine uygun bir gayesi ve vazifesi vardır.

İrade, insanın bütün maddi ve manevi cihazlarını açan ve harekete geçiren kontak ve anahtar gibidir. İbadetlerin ilk aşaması kulun irade etmesidir. İnsan namaza irade etmeden namaz olmaz. Bu yüzden irade bütün ibadetlerin ilk aşaması ve ilk anahtardır.

Zihnin, gaye ve vazifesi marifetullahtır. Yani Allah'ın şu kainatta sergilenen ve tecelli eden isim ve sıfatlarını tanımak ve onlara işaret eden levhaları güzelce okumak zihnin vazife ve gayesidir. Vicdan ve ruh bu kanalla beslenir.

Duyguların vazife ve gayesi ise muhabbetullahtır. Evet insan sağlam bir marifetten sonra marifet ettiği kimseyi sever ve ona perestiş eder. Bu sevmek işini de duygular yapar. Aslında muhabbetin merkezi ve mahalli kalptir. Lakin kalp duyguların şahı ve esası olduğu için, o muhabbetten öte bir misyona sahiptir ki, bu müşahadetullahtır.

Evet, kalp Allah'ı görür gibi sever ve ona perestiş eder ki, ıstılahta buna müşâdetullah deniyor. Hissiyat ile kalbin vazife

ve gayeleri birbirine yakın olmakla birlikte, aralarında letafet ve rütbe farkı vardır.

Kalp, bütün hissiyatın merkezi ve temerküz ettiği noktadır ve ancak sonsuz cemali müşahede ile itminan bulur.”
<https://www.google.com/amp/s/sorularlarisale.com/vicdanin-anasir-i-erbaasi-ve-ruhun-dort-havassi-olan-irade-zihin-his-latife-i-rabbaniye-herbirinin-0%3famp>

Yukarıda Hutbe-i Şamiye eserinden alıntı yaptığımız yerde geçtiği üzere, takva hem “ibâdetullah”ı hem “mârifetullah”ı hem “muhabbetullah”ı hem de “müşâhedetullah”ı içine alıp kapsar.

“Ve ey akıl sâhipleri! (Sâdece) benden sakının!” (Bakara Sûresi, 197. Âyet Meâlî’nden)

Âyet-i Kerîme mealinin bu kısmına dair bir anektodu aktarıp bitirelim inşaAllah;

“İnsanın havfa ve muhabbete âlet olacak iki cihaz, fıtratında dercolumuştur. Alâküllihal o muhabbet ve havf, ya halka veya Hâlık’a müteveccih olacak. Halbuki halktan havf ise elîm bir beliyedir. Halka muhabbet dahi belalı bir musibettir. Çünkü sen öylelerden korkarsın ki sana merhamet etmez veya senin istirhamını kabul etmez. Şu halde havf, elîm bir beladır.

(...) Madem öyledir; bu havf ve muhabbeti, öyle birisine tevcih et ki senin havfın lezzetli bir tezellül olsun. Muhabbetin zilletsiz bir saadet olsun.

Evet, Hâlık-ı Zülcelal’inden havf etmek, onun rahmetinin şefkatine yol bulup iltica etmek demektir. Havf, bir kaççıdır;

onun rahmetinin kucağına atar. Malûmdur ki bir valide, mesela, bir yavruyu korkutup sinesine celbediyor.

O korku, o yavruya gayet lezzetlidir. Çünkü şefkat sinesine celbediyor. Hâlbuki bütün validelerin şefkatleri, rahmet-i İlahiyenin bir lem'asıdır.

Demek, havfullahta bir azîm lezzet vardır. Madem havfullahın böyle lezzeti bulunsa muhabbetullahta ne kadar nihayetsiz lezzet bulunduğu malûm olur.” (Bediüzzaman Said Nursî, *Sözler s. 358*)

“Azığın En Hayırlısı Takvadır” âyetinin Risale-i Nur eserlerinden nasıl ele alındığının sadece bir numunesini göstermeye çalıştık. Bu çalışmamız ve benzeri çalışmalar gösteriyor ki **“Risale-i Nur Kur’an’ın çok kuvvetli, hakiki bir tefsiridir.”** (Bediüzzaman Said Nursî, *Şualar, s. 515*) *Temennimiz; Âyet-i Kerîme ve Hadîs-i Şerîfleri, Risale-i Nur eserleri nasıl ele alıp bu asrın fehmine ders olacak şekilde izah ve ispat ettiğine dair yazılar yazılarak gözler önüne serilmesidir. Vesselâm.*

Selam ve dua ile.

ÜMMETİN KANAYAN YARASI: DOĞU TÜRKİSTAN

Bu makalemizde inşallah Doğu Türkistan'ı, oradaki zulmü, bize düşen görevleri ve yapmamız gerekenleri elimizden geldiğince anlatmaya çalışacağız. Öncelikle bu makaleyi yazma amacımız ile başlayalım:

Cenâb-ı Hak, Kur'ân-ı Kerîm'de; **“İçinizden emr-i bi'l-maruf ve nehy-i ani'l-münker bir topluluk bulunsun. Ve işte kurtuluşa erenler ancak onlardır.”** (Âl-i İmran Sûresi, 104. Âyet-i Kerîme Meâli) buyurduğu ve Resûl-i Ekrem Aleyhissalâtu Vesselâm Efendimiz'in de **“Bir kötülük gördüğünüz zaman elinizle, gücünüz yetmezse dilinizle, ona da gücünüz yetmezse kalben buğz ediniz. İşte bu imanın en zayıf derecesidir.”** (Müslîm, İmân, 78; Tirmizî, Fiten, 11) dediği minvalde, bizler de bu âyet-i kerîmedeki ve hadîs-i şerîfteki hakikatlere mazhar olmak için bu yazıyı kaleme almaya karar verdik. Bütün dünya Doğu Türkistan zulmüne sessiz kalırken **“Zulme karşı sessiz kalan dilsiz şeytandır.”** şuur ve bilinciyle hareket etmeliyiz. Ülkemizde ve bütün İslâm ülkelerinde bu konunun gündem olması gerekmektedir. Bizler de Merhum Abdurrahim Karakoç'un dediği gibi diyoruz ki;

**“Esir iken Kırım, Kerkük, Türkistan,
Bana zindan olur Maraş, Elbistan.
İbn-i Sina, Dedem Korkut, Alparslan
Susarsam hakkını helal etmesin.”** (Abdurrahim Karakoç, Yemin Şiiri'nden)

Evet, şimdi de o topraklara bir göz atalım. Ümmetin gözü önünde Kızıl Çin'in zulmü altında inim inim inleyen bir yurt... Müslüman Türk kimliğinin yok edilmeye çalışıldığı,

tarihin büyük soykırımlarından birinin yapıldığı, insanlık dışı işkencelere başvurulduğu bir yer... Dünya bu zulme göz yumuyor ve ses çıkarmıyor. Ve o Doğu Türkistan ki; bizden başka dostu olmayan bir yer. Peki sizlere soruyorum:

– Biz onların kardeşi iken ve asıl sahiplenmesi gerekenler bizler iken neden sessiz kalıyoruz?..

Belki de en başta bu zulmü tam mânâsıyla bilmeyişimiz sebep olabilir. Peki o bahsettiğimiz Doğu Türkistanlılar kim? Onlar ki; Kızıl Çin'in eziyetlerine direnen mücahid ve mücahideler topluluğu. Zorla dinlerinden uzaklaştırılmaya çalışılan şanlı mü'min ve mü'mineler. Ve Doğu Türkistan halkı o zulümler karşısında kan ağlıyor!..

Evet, ümmetin kanayan bir yarası. Orası Doğu Türkistan!..

Neşterlerle kesilmiş ve lime lime edilmiş haldeler. Ve ümmetin umudu olan bizleri bekliyorlar. Gök bayrağın sahibi olan o mücahitler, bizi bekliyorlar. Namus, ırz târûmâr edilmiş, pâyimâl olmuş. Tarihin en büyük asimilasyonlarından birisi yaşıyor. Ve Ümmet-i Muhammed (asm) suskun. Sesi çıkmıyor... Neden peki?..

– Hani **“Mü'minler ancak ve ancak kardeş”** (*Hucûrat Sûresi, 10. Âyet-i Kerîme Meâli*) idi?.. Bu mudur kardeşlik?..

– Hani **“Mü'minler birbirlerini sevmekte, birbirlerine acımakta ve birbirlerini korumakta bir vücuda benzerler.”** (*Buhârî, Edeb, 27; Müslim, Birr, 66*) idi?

– Hani Rahmet Peygamberi Resûl-i Ekrem Aleyhissalâtu Vesselâm Efendimiz, **“Sizler iman etmedikçe cennete**

giremezsiniz. Birbirinizi sevmedikçe de (hakikî mânâda) iman etmiş olamazsınız.” (Müslîm, İmân, 93-94; Tirmizî, Et’ime, 45; İbni Mâce, Mukaddime, 9) buyuruyordu?..

– Hani?.. Çin’in yaptığı bu zulümlere karşı Nerede bu ümmet?..

– Hani **“Zulme rıza zulüm”** (Mektûbat, s. 407) idi?..

– **“Zâlimler için yaşasın cehennem!..”** (Tarihçe-i Hayat, s. 60) şîârına sahip olan bizler, neden suskunuz?..

Fark ettiysek zulme uğrayanlar yine Müslümanlar. Ve zulmedenler de yine kâfirler. Ve o bir nidâ-i Kur’ânî gelir kulağımıza; **“Zâlimlerin yaptıklarından Allah’ı habersiz sanma. Ancak, Allah onları korkudan gözlerin dışarı fırlayacağı bir güne erteliyor.”** (İbrahim Sûresi, 42. Âyet-i Kerîme Meâli)

Çünkü unutmayalım ki, **“[Allah’ın] rububiyetin[in] ebedî karargâhında elbette bir dâr-ı mükâfat ve mücazât olacaktır.”** (Bediüzzaman Said Nursî, Mesnevî-i Nuriye, s.40) Ve bu zulümler asla devam etmeyecektir. Muhakkak ki Allah **“te’hir ve imhal etse bile ihmal etmez.”** (Bediüzzaman Said Nursî, Mesnevî-i Nuriye, s. 40)

Şimdi de Kızıl Çin’in Doğu Türkistan’da yaptığı zulümlere bakalım:

Ve bu zulümler Mao döneminden beri devam edegelmiştir. Doğu Türkistan, resmi adıyla Sincan Uygur Özerk Bölgesi... Bölgedeki zulüm ile ilgili nüfus oranlarındaki yıllara göre değişim, Çin’in yaptığı sıkı politikanın bir neticesidir. Mesela 1949 senesinde Doğu Türkistan’ın %93’ü Müslüman Uygur Türk’ü, %7’si ise Çinli iken; 1960’dan

sonra bölgeye Çinliler yerleştirilmeye başlanmıştır. Ve Kızıl Çin o dönemden günümüze kadar milyonlarca Müslüman Uygur Türk'ü kardeşimizi hunharca katletmiştir. Şimdi vereceğimiz bilgileri belki de ilk defa duyacaksınız.

Çin, Doğu Türkistan'a her bakımdan zulm etti ve hâlen de etmeye devam ediyor. Otuz dört bin tane İslâmî kitabı yakarak yok ettiler. Yirmi sekiz bin tane mescid, Çin hükûmeti tarafından kapatılarak diskoya çevrildi.

Ve bakın devamında ne oluyor?.. On sekiz bin tane de medrese kapatılarak, şarap üretimhanesine çevriliyor. Toplamda yüz yirmi bin din alimi idam edilmiş durumda. Ve elli dört bin tane de din alimi, çalışma kamplarında zorla çalıştırılmakta. Evet bu ifadeler tüyler ürpertici ve kan dondurucu!..

Belki de bunlardan bir çoğumuzun haberi bile yoktu. Ve yapılan zulümler bunlar ile bitmiyor.

Çin hükûmeti tesettürü kötüleyen tiyatrolar düzenleyerek insanları İslam'dan soğutmaya çalışıyor. Ve en çarpıcı ve üzücü durumlara gelecek olursak o da "Kardeş Aile Projesi" adı altında her Müslüman Uygur Türk Ailesine bir Çinli erkek yerleştirilmesi durumudur ki; akıl almaz bir durumdur.

Hatta ve hatta bizzat görgü tanıklarının anlattıklarına göre, Çinli bir erkek istediği Müslüman hanım ile evlenebiliyor ve evlenmeyi reddeden hanımlar hapsilere gönderiliyor. Orada işkencelere tabi tutuluyorlar.

Ve mâlesef ki Müslüman bacılarımız tecavüzlere uğruyorlar. Ve yapılan işkencelere dayanamayan ve intihar etmek isteyenlere ise izin verilmiyor. Bu şekilde insanlık dışı işkencelere şahit olunuyor Doğu Türkistan'da...

Ve başka bir zulüm ise din ve vicdan özgürlüğünün engellenmesi. Mesela kadınların hicap giymesi yasaklanmış vaziyette. Hicap (yani örtü) giyen kadına beş bin altı yüz dolar ceza veriliyor. Düşünebiliyor musunuz Kur’ân öğretmenin cezası on yıl hapis. Yani Müslümanların kendi kitaplarını dahi yasaklanmış durumda. Tarihte belki de en şiddetli zulüm ve işkencelerin yaşandığı mazlum bir memleket.

(İlave bilgi için bk. – <https://onedio.com/haber/dogu-turkistan-da-yasanan-killama-dur-de-536527> – <https://www.yenisafak.com/dunya/cinden-dogu-turkistanlilara-yeni-zulum-3413232>)

Bunları daha önce duymamış olabiliriz. Ama artık duyduk ve biliyoruz. Ve biz Müslüman bireyler olarak sorumluyuz. Bu saydığımız zulümler karşısında uykular kaçmıyor, yüreğimiz sızlamıyor, boğamız düğüm düğüm olmuyor ise; **“Ey iman edenler! İmân ediniz!”** (Nisâ Sûresi, 136) meâlindeki âyeti bir kez daha derhâtır etmeliyiz.

Evet, Doğu Türkistan’da bu kadar zulüm oluyor ve biz bu zulme göz yumamaz, sessiz kalamayız. Ve tarafımızı belli etmeliyiz. Merhum Cemil Meriç’in sözü olarak ifade edildiği gibi; **“Zulmün olduğu yerde tarafsızlık, namussuzluktur.”** İnşallah şu anda şu satırları okuyarak en azından bir nebze de olsa zulümden haberdar olmuş oldunuz.

Bizler Müslüman bir şahsiyete sahip isek Resûl-i Kibriya Efendimiz (asm)’in de bahsettiği vücûda benzemeliyiz. Nasıl ki vücûdun bir yerinde rahatsızlık olunca bütün vücûd o bölge ile ilgileniyor ise; aynen onun gibi Âlem-i İslâm vücûdunda bir uzuvda (yani bir İslâm beldesinde) zulüm var ise, biz de bütün ümmet olarak orası ile ilgilenmeliyiz.

Ve hadîsin devamında da şöyle denilir; **“Vücûdun bir uzvu hasta olduğu zaman, diğer uzuvlar da bu sebeble uykusuzluğa ve ateşli hastalığa tutulurlar.”** (Buhârî, Edeb, 27;

Müslîm, Birr, 66) Biz de bu şekil “bir vücûdun azaları” veya “bir duvarın tuğlaları” bilincine sahip olmalıyız. Zulme karşı tavrımız ve dik duruşumuz olmalıdır.

Merhum İstiklâl Şâiri Mehmed Âkif Ersoy’un dediği gibi;
**“Zulmü alkışlayamam, zâlimi asla sevemem,
 Gelenin keyfi için, geçmişe kalkıp sövemem...”** (*Mehmed Âkif Ersoy, Safahat’ından*)

Evet, unutmamak gerekir ki; **“Cihâdın en efdâli (faziletlisi), zâlim sultanın yanında hak sözü söylemektir.”** (*Ebû Dâvûd, Melahim, 17; Tirmizî, Fiten, 13; bk. Nesâî, Bey’at, 37*) Ve unutmamak gerektir ki, cihad yalnızca kılıçla yapılmaz. Kalem ile ilim ile bilim ile fen ve teknoloji silahıyla da cihad olur. Büyük İslâm Âlimi ve Mütefekkiri Bediüzzaman Said Nursî Hazretlerinin de dediği gibi;

“Bizim düşmanımız cehâlet, zâruret, ihtilaftır. Bu üç düşmana karşı; san’at, marifet, ittifak silahıyla cihâd edeceğiz.” (*Bediüzzaman Said Nursî, Divan-ı Harb-i Örfî, s. 15*)

Biz İslâm Ümmeti olarak bu üç düşmana karşı, gereken silahlar ile cihad etmemiz gerekmektedir. Ve Bediüzzaman Hazretlerinin bir asır önce söylediği o meşhur sözünü günümüz zalemelerine haykırıyor ve diyoruz ki; **“Zâlimler için yaşasın cehennem!..”** (*Bediüzzaman Said Nursî, Tarihçe-i Hayat, s. 60; Divan-ı Harb-i Örfî, s. 11; Nur Çeşmesi, s. 210*)

Bizler Müslümanlar olarak **“Bana dokunmayan yılan bin yaşasın.”** diyemeyiz! Müslüman, Âlem-i İslâm’da meydana gelen olaylara ilgisiz kalamaz. Bu konu hakkında Hz. Ebû Bekir (ra)’in şu ikazı, son derece anlamlıdır:

"Ey insanlar! Sizler, 'Ey iman edenler! Siz kendinize bakın, siz hidayette olduktan sonra, başkasının dalâleti size zarar

vermez.’ (Mâide Sûresi, 105. Âyet-i Kerîme Meâli) âyetini yanlış anlıyorsunuz. Biz Resûlullah’ın (asm) şöyle dediğini duyduk: ‘İnsanlar kötülüğü görüp de onu değiştirmeye çalışmazlarsa, Allah’ın onlara umumî bir bela vermesi yakındır.” (İbn Mâce, Fiten, 20; Ebû Dâvûd, Melahim, 17; Tirmizî, Fiten, 8)

Bu hadîs-i şerîf uyarısınca da bizler bu yapılan zulme asla sessiz kalamayız. Ve bizler **“Mazlumun âhı tâ arşa kadar gider’ diye bir kuvvetli hakikat”**e (Bediüzzaman Said Nursî, Emirdağ Lâhikası – 1, s. 12) gönülden bağlı kimseleriz. Ve bir Doğu Türkistanlı kardeşimizin şu feryadı kulağımızda çınlamalıdır; **“Ya tutun elimizden ya da ‘Gardaş’ demeyin bize!..”**

O kardeşlerimiz **“cihangir Asya ordularının kahraman askerlerinin torunları”** (Bediüzzaman Said Nursî, Tarihçe-i Hayat, s. 158) ve **“Kur’ân’a bin yıllık tarihinin şehâdetiyle hâdim olan ve İslâmiyet nurunun zemin yüzünde nâşiri bulunan yüksek ecdadın evladı”** (Bediüzzaman Said Nursî, Tarihçe-i Hayat, s. 153) olan bizleri bekliyorlar. Evet, ümmetin umut ışığı olan bizleri bekliyorlar.

– Peki şimdi yapmamız gereken nedir?

İlk olarak yapmamız gereken, öncelikle yeisi yani ümitsizliği bırakmaktır. Bu konuyu anlayıp, daha sonra diğer yapacaklarımıza geçebiliriz. **“Yeis en dehşetli hastalıktır ki, Âlem-i İslâm’ın kalbine girmiş.”** (Bediüzzaman Said Nursî, Hutbe-i Şamiye, s. 43) der ve ümitsizliğin zararlarını anlattıktan sonra şu şekilde devam eder Bediüzzaman;

“Madem bu derece bu hastalıkbize bu zulmü etmiş, bizi öldürüyor; biz de o katilimizden kısâsımızı alıpdödüreceğiz. ‘Allah’ın rahmetinden ümidinizi kesimeyiniz!’ (Zümer, 39/53) (âyetinin) kılıncı ile o yeisinbaşını parçalayacağız. ‘Bir şey bütünyle elde edilmezse, bütünyle de terk edilmez.’

hadîsinin hakikatıyla belini kıracağız inşaallah.” (Bediüzzaman Said Nursî, *Hutbe-i Şamiye*, s. 44)

Bediüzzaman Hz. şu müthiş tespitte bulunur:

“Yeis; ümmetlerin, milletlerin ‘seretan’ denilen en dehşetli hastalığıdır.” (Bediüzzaman Said Nursî, *Hutbe-i Şamiye*, s. 44)

Bu tespitlerden sonra şu müjdeli haber ile sonuca bağlar Bediüzzaman Hazretleri;

“İnşaallah yine Arablar ye’sibırakıp İslâmiyet’in kahraman ordusu olan Türklerle hakikî bir tesanüd ve ittifak ile el ele verip Kur’ân’ın bayrağını dünyanın her tarafında ilan edeceklerdir.” (Bediüzzaman Said Nursî, *Hutbe-i Şamiye*, s. 45)

Bu müjdeli haber ile ümitsizliğe düşmememiz gerektiği her zaman aklımızda olmalıdır.

İkinci olarak yapmamız gereken en önemli şey ise, “dua”dır. Çünkü **“Şu âlemde mü’minin mü’mine karşı en büyük yardımı dua ileidir.”** (Bediüzzaman Said Nursî, *Barla Lâhikası*, s. 247) Biz bunu hakkıyla yerine getirmeye çalışacağız. Ama burada bir noktaya dikkat etmemiz gerekmektedir. Dua **“iki nevidir. Biri fiilî, biri kavî. Meselâ, çift sürmek, fiilî bir duadır.”** (Bediüzzaman Said Nursî, *Mektûbat*, s. 300)

Buradan da anlaşılacağı üzere bizim ikinci olarak yapmamız gereken şey “kavî dua” ile beraber “fiilî dua”yı yapmak olacaktır. Biz lisanımız ile “Allah’ım Çin’i kahreyle!” veya “Ya Rabbi, Doğu Türkistan’daki kardeşlerimize yardım eyle!” derken aynı zamanda fiillerimiz ile de kurtulması için çaba sarf etmeliyiz. En başta Doğu Türkistan için yardım kampanyaları düzenlenmeli, gıda-erzak, ilaç ve benzeri yardımlar için sivil toplum kuruluşları çaba sarf etmeli ve

bunlara destek verilmelidir. Bunun yanında devlet ricalinin de gereken adımları atması gerekmektedir.

Üçüncü olarak “Doğu Türkistan” meselesini daima gündemde tutmalıyız. Oradaki zulmü anlatmalı ve unutturmamalıyız. Burada akla Doğu Türkistan Milli Meclisi Başkanı Seyit Tümtürk’ün şu sözleri geliyor: **“Ve her şey bittiğinde hatırlayacağımız; düşmanımız Çin’in yaptığı işkenceler değil, dostlarımızın sessizliği olacaktır.”**

Onun için bu yapılan soykırımı asla unutmamalıyız. Aliya İzzetbegoviç’in de dediği gibi: **“Soykırımları unutmayın. Çünkü unutulmuş soykırımlar tekrarlanır.”**

Dördüncü yapmamız gereken ise, daima ümitvâr olmaktır. Asla ümidimizi kesmemektir.

Bir de Doğu Türkistan noktasında nasıl hassas davranacağımıza değinelim.

Selahaddin-i Eyyubî’nin, **“Kudüs işgal altındayken gülemem!..”** dediği gibi biz de Âlem-i İslâm’daki İslâm beldelerini her zaman hatırimızda tutmalıyız. İşgal altındaki Doğu Türkistan, Filistin, Arakan, Yemen ve diğer İslâm beldelerinin kurtuluşa ereceği ümidiyle yaşamalıyız. Ve biz vazifemize bakmalıyız. Buna misal olarak şunu verebiliriz;

“Meşhurdur ki bir zaman İslâm kahramanlarından ve Cengiz’in ordusunu müteaddid defa mağlup eden Celâleddin-i Harzemşah, harbe giderken vüzerası ve etbai ona demişler: ‘Sen muzaffer olacaksın, Cenâb-ı Hak seni galip edecek.’

O demiş: ‘Ben Allah’ın emriyle, cihad yolunda hareket etmeye vazifedarım, Cenâb-ı Hakk’ın vazifesine karışmam; muzaffer etmek veya mağlup etmek O’nun vazifesidir.’ İşte o

zat bu sırr-ı teslimiyeti anlamasıyla hârika bir sûrette çok defa muzaffer olmuştur.” (Bediüzzaman Said Nursî, Lem’alar, s. 131)

Aynen biz de bu misaldeki gibi, saydığımız dört temel vazifeyi yapmalı ve daha sonra gerisini Allah’a bırakmalıyız.

Ve bir hakikati daha beyan etmek istiyorum. Orada şehid olan kardeşlerimiz için de öncelikle Allah şehadetlerini makbul eylesin. “Allah imhal eder ama ihmal etmez.” hakikatini ve “Allah, (mazlumun) duasını bulutların fevkine çıkarır ve onlara sema kapıları açılır. Ve Allah Teâlâ Hazretleri: ‘İzzetime yemin olsun! Vakti uzasa da duanı mutlaka kabul edeceğim!’ buyurur.” (Tirmizî, Cennet, 2) hadîsini asla unutmamalıyız. Çünkü “zâlim izzetinde, mazlum zilletinde kalıp, buradan göçüp gidiyorlar. Demek bir mahkeme-i kübraya bırakılıyor, te’hir ediliyor. Yoksa bakılmıyor değil.” (Bediüzzaman Said Nursî, Sözler, s. 65) Onların yani o kâfirlerin Müslümanlar üzerinde tuzakları vardır.

“Allah da (onların tuzaklarına karşılık olarak) bir tuzak kuruyor. Şüphesiz ki Allah, tuzak kuranların en hayırlısıdır.” (Enfal Sûresi, 30. Âyet-i Kerîme Meâli)

Hazret-i Ali’ye (ra) atfedilen şu sözü hatırlatmak isterim: “Zulme engel olamıyorsanız, en azından onu herkese duyurun.” Biz de Allah rızası için bu çalışmayı yaptık ve inşaallah bir bilinç ve şuurun oluşmasına vesile oluruz.

Son olarak sözlerimi ümit verici ve geleceğe karşı umut dolu olmamızı sağlayacak şu sözler ile bitirmek istiyorum:

“Evet, ümitvâr olunuz; şu istikbâl inkılabı içindeki en yüksek gür sadâ, İslâm’ın sadâsı olacaktır!..” (Bediüzzaman Said Nursî, Tarihçe-i Hayat, s. 133)

Selam ve dua ile.

BEDİÜZZAMAN'A GÖRE AYASOFYA CAMİİ

Ayasofya Camii ve onun açılması için sarf edilen çabalar, gayretler, çalışmalar içinde maalesef bir Dâvâ haline gelen Ayasofya meselesinde ismi az zikredilen, lakin bu dâvânın mümessili olan bir kişi vardır ki, o da Üstâd Bediüzzaman Said Nursî Hazretleri'dir.

Üstâd Bediüzzaman Hazretleri'nin hayatının her safhasında bu dâvâyı güttüğü görülmektedir. Bunu bizzat eserlerinde görmek mümkündür.

Üstâd Bediüzzaman Hazretleri'nin âleminde Ayasofya'nın yerinin ne olduğu konusu üzerine ne kadar yazılırsa yazılsın azdır, yetersizdir. Bu dâvâ uğruna çaba sarf eden bir mücâhid-i âlî-cenabı anlatmak ve bunu anlatmaya çalışmayı bir vazife addederek bu yazıyı kaleme almaya karar verdim.

Bediüzzaman Hazretleri'nin ismi bu meselede yeterli düzeyde bilinmemektedir. Birçok zât Ayasofya dâvâsını müdafa için serd-i kelam etmişse de Üstâd Bediüzzaman Hazretleri sadece sözle kalmamış, dâvâsını bizzat yaşamıştır. Hayatı ile fiilen hüsn-ü misal olmuştur.

Halkımız, Ayasofya'ya dair söylenmiş süslü cümleleri daha çok tanımış, bu dâvâyı ilk başlardan itibaren sahiplenen ve bu konuda çalışan Üstâd Bediüzzaman Hazretleri'ni yeteri kadar tanıyamamıştır.

Bir diğer sebep ise; Bu konuda Üstâd Bediüzzaman Hazretleri'nin görüşleri insanlara ulaştırılamamıştır.

Ve birçok sebep sayılabilir ama biz onları saymaktan ziyade mevzuya girerek Üstâd Bediüzzaman Hazretleri'nin Ayasofya misyonunu bir derecede olsa izaha çalışmak istiyoruz.

Bediüzzaman Hazretleri'nin Gözünde Ayasofya Nedir?

«Bu kahraman milletin ebedî bir medar-ı şerefi ve Kur’ân ve cihad hizmetinde dünyada pırlanta gibi pek büyük bir nişanı ve kılınçlarının pek büyük ve antika bir yadigârı olan Ayasofya Camii...» (Bediüzzaman Said Nursî, Şualar, s. 385) der. Ayasofya, sadece bir camiden ibaret değildir; taştan ibaret bir bina değil, bir özdür aslında.

Sünuhat eserinde ise Ayasofya için şöyle der; “**Ayasofya gibi milyarlaraya değer mukaddes bir bina...**” (Bediüzzaman Said Nursî, Sünuhat Tülühat İşârat, s. 29; Âsâr-ı Bediyye, s. 132) Çok orijinal ve yerinde bir tabir. Evet, aynen öyledir. Ayasofya Camii, ‘milyarlara değer mukaddes bir bina’dır.

Bir başka eserinde de Ayasofya bahsi ile ilgili şunlar geçmektedir; “**Şayet bir adam hakka sadakat namına onun kâfirane zulmüne karşı hıyânet etse, Ayasofya’ya iltica etse; milyarlaraya değer o mukaddes binayı harab eder.**” (Bediüzzaman Said Nursî, Âsâr-ı Bediyye, s. 116)

Burada da ‘milyarlara değer o mukaddes bina’ diye vasıflandırılmıştır Ayasofya Camii.

Ayasofya konusu ile ilgili Selahattin Çelebi Ağabey’in anlattığı bir hatıra ise şöyledir;

«“Üstad’ı ziyaretimin birinde Ayasofya hakkında düşüncelerini sormuştum. ‘Keçeli, keçeli’ diye güldü. Sonra birden ciddileşerek ‘Ayasofya, Hristiyanlığın, İslâmiyete devir ve tesliminin bir âbidesidir. Bunun için kilise iken cami olmuştur. Elbette tekrar camiye çevrilecektir.’ dedi.» (Mufasssal Tarihçe-i Hayat. c. 3, s. 2082; Bkz. Son Şahitler, c. 2, Selahattin Çelebi’nin Hatıralarından)

Burada Üstâd Bediüzzaman Hazretleri’nin kullandığı şu kelimeler çok mühimdir;

“**Ayasofya, Hristiyanlığın İslâmiyete devir ve tesliminin bir âbidesidir. Bunun için kilise iken cami olmuştur. Elbette tekrar camiye çevrilecektir.**”

Üstâd Bediüzzaman Hazretleri’nin istikbale dair verdiği bir çok haber Allah’ın izn ü inayetiyle vukua gelmiştir. Ve

“Elbette tekrar camiye çevrilecektir” şeklinde Üstâd Bediüzzaman Hazretleri’nin verdiği müjde de Elhamdülillah vukua gelmiştir.

Aynı zamanda «Sonra gider Ayasofya gibi gayet muazzam bir camiye, Cuma gününde dâhil olur.» (Bediüzzaman Said Nursî, Lem’alar, s. 185) şeklindeki ifadelerine mutabık olarak da 10 Temmuz 2020 Cuma günü Ayasofya Camii’nin açılması kararı alınıp, 24 Temmuz 2020 Cuma günü seksen altı yıl sonra ilk Cuma Namazı kılındı.

Şimdi de bazı başlıklar altında Bediüzzaman Hazretleri’nin Ayasofya misyonunu analiz etmeye çalışalım.

Birinci olarak, Üstâd Bediüzzaman Hazretleri imanî bahislerde misal verirken bile ‘Ayasofya’dan misal vermektedir. Şu yerler bu konumuza örnektir;

«Nasıl ki mesela, Ayasofya kubbesindeki taşlar, eğer mimarının emrine ve sanatına tabi olmazlarsa her bir taşı, Mimar Sinan gibi dülgerlik sanatında bir mahareti ve sair taşlara hem mahkûm hem hâkim olmak, yani “Geliniz, düşmemek, sukut etmemek için baş başa vereceğiz.” diye bir hüküm sahibi olması lâzımdır.

Öyle de binler defa Ayasofya kubbesinden daha sanatlı, daha hayretli ve hikmetli olan masnuattaki zerreler, kâinat ustasının emrine tabi olmazlarsa her birine Sâni’-i kâinat’ın evsafi kadar evsaf-ı kemal verilmesi lâzım gelir.

Feyâ Sübhanallah! Zındık maddiyyun gâvurlar bir Vâcibü’l-vücud’u kabul etmediklerinden, zerrat adedince bâtil âliheleri kabul etmeye mezheplerine göre muztar kalıyorlar. İşte şu cihette münkir kâfir ne kadar feylesof, âlim de olsa nihayet derecede bir cehl-i azîm içindedir, bir echel-i mutlaktır.» (Bediüzzaman Said Nursî, Sözlür, s. 554)

Misalde herhangi bir cami değil de özellikle ‘Ayasofya’ Camii üzerinde durulmuştur. ‘Ayasofya kubbesindeki taşlar,

eğer mimarının emrine ve sanatına tabi olmazlarsa her bir taşı, Mimar Sinan gibi dülgerlik sanatında bir mahareti ve sair taşlara hem mahkûm hem hâkim olmak’ şeklindeki ifadeler de aynı zamanda bir hakikate işaret eder. O da şudur ki;

II. Selim döneminde (1566-1574) yorgunluk ya da dayanıksızlık belirtileri gösterdiğinde bina, dünyanın ilk deprem mühendislerinden biri sayılan Osmanlı baş mimarı Mimar Sinan tarafından eklenen dış istinat yapılarıyla (payanda) takviye edilerek, son derece sağlamlaştırılmıştır. Günümüzde binanın dört tarafındaki toplam yirmi dört payandanın bir kısmı Osmanlı dönemine, bir kısmı Doğu Roma İmparatorluğu dönemine aittir. Bu istinat yapılarıyla birlikte Sinan, kubbeyi taşıyan payeler ile yan duvarlar arasındaki boşlukları kemerler ile besleyerek kubbeyi iyice sağlamlaştırmış ve binaya iki geniş minare (batı kısmına), hünkar mahfili ve II. Selim’in türbesini (güneydoğu kısmına) eklemiştir (1577). III. Murat’ın ve III. Mehmed’in türbeleri ise 1600’lerde eklenmiştir.

Bediüzzaman Hazretleri’nin ‘Mimar Sinan’a atfı yapması bu hakikate delalet etmektedir.

Bir başka misal ise şudur;

«Mesela, Ayasofya gibi kubbeli bir caminin kubbesindeki taşlarını durdurmak vaziyeti ve muallakta durdurması, bir ustaya verilse o vaziyeti onlara kolayca verebilir.

Eğer o vaziyete girmesi, taşlara havale edilse her bir taş umum taşlara hem hâkim-i mutlak, hem mahkûm-u mutlak olmak lâzım gelir. Tâ ki birbirine baş başa verip muallakta durabilsinler. O halde o ustanın kolayca gördüğü işini görmek için yüz usta kadar, yüz derece işinden daha ziyade işler görülecek, sonra o vaziyetler alınacak.» (Bediüzzaman Said Nursî, Lem’alar, s. 323)

Burada yine bir imanî hakikat anlatılırken, ‘Ayasofya’ misali ile mesele anlatılmıştır. ‘Ayasofya gibi kubbeli bir caminin kubbesindeki taşlarını durdurmak vaziyeti ve muallakta durdurması, bir ustaya verilse o vaziyeti onlara kolayca verebilir.’ der Üstâd Bediüzzaman. ‘kubbe’nin ‘muallakta durdurması’ meselesi yine Ayasofya’nın tadilat geçirdiği döneme atıftır.

Mimar Sinan’ın Ayasofya’ya istinad duvarları eklemesinden itibaren Ayasofya’nın merkezi ve kubbesi hiç çökmemiştir.

Bir başka Ayasofya temelli misal ise şudur;

«Eğer eşya kendi nefislerine isnad edilirse her bir zerreye bir uluhiyet lâzımdır. Mesela, Ayasofya’nın bânisi inkâr edildiği takdirde, her bir taşı bir Mimar Sinan olması lâzım geliyor.» (Bediüzzaman Said Nursî, *Mesnevi-i Nuriye*, s. 72)

Ayasofya’nın ilk yapılan halinden çok az parçalar kalmıştır. Ayasofya’nın ilk halinden sonra Bizans İmparatoru I. Justinianus tarafından, 532-537 yılları arasında İstanbul’un tarihî yarımadasındaki eski şehir merkezine Ayasofya’nın şu anki halinin ilk şekli inşa ettirilmiştir. Bazilika planlı bir patrik katedrali olup 1453 yılında İstanbul’un Osmanlılar tarafından fethedilmesinden sonra Fatih Sultan Mehmed Han tarafından camiye dönüştürülmüştür. Fatih Sultan Mehmed Han Ayasofya Vakfiyesinde, Ayasofya’nın kıyamete kadar cami olarak kalmasını istemiş ve Molla Gürani’nin hattıyla Arapça olarak ‘Ayasofya Vakfiyesi’ hazırlanmıştır. 6.5 metre uzunluğunda ve ceylan derisi üzerine yazılması gibi çok hususiyetleri vardır.

24 Kasım 1934 tarih ve 7/1589 sayılı kararıyla müzeye çevrilmiştir. Ve 10 Temmuz 2020 tarihindeki kararname ile Ayasofya asliyetine dönmüş yani camiye çevrilmiştir. 24 Temmuz 2020 Cuma günü de, ilk Cuma Namazı kılınarak ibadetler yapılmaya başlandı.

1935 yılından 2020 yılına kadar müze olarak kalmış olan 2020 yılında cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle tekrar cami statüsünü Elhamdülillah kazanmıştır. Ayasofya Camii'ne mimari bakımdan bakacak olursak, merkezî planı birleştiren kubbeli bazilika tipinde bir yapı olup kubbe geçişi ve taşıyıcı sistem özellikleriyle mimarlık tarihinde önemli bir dönüm noktasıdır.

Mesnevî-i Nuriye'de geçen mezkûr ifadelerin Abdülkadir Badıllı Tercümesinde ise şu şekilde ifadesi görülmektedir;

“Görmez misin ki; Ayasofya kubbesindeki taşların bâni ve ustası nefy edildiği zaman, o kubbenin her bir taşı Mimar Sinan gibi birer mahir usta kesilmesi lazımdır.” (Bediüzzaman Said Nursî, *Mesnevî-i Nuriye* s. 164)

Burada aynı zamanda ‘Mimar Sinan’ın ‘mahir usta’lığına da işaret edilmiş olup, eğer ki o camiyi yapan bir usta olmaz ise; o kubbenin her bir taşının Mimar Sinan kadar mahir bir usta olması gerektiğine vurgu yapılmıştır. Tevhidî bir derste bile ‘Ayasofya’ vurgusu yapmaktadır Üstâd Bediüzzaman.

Bir başka misal verme konusunda yine ‘Ayasofya’ üzerinden misalini şu şekilde verir Üstâd Bediüzzaman;

“Hem nasıl ki gecede Ayasofya Camiinin tenevvürü ile şiddetli zulûmatı arasında bir elektrik düğmesini açmak için iki parmağı tahrik etmek kadar bir zaman vardır.” (Bediüzzaman Said Nursî, *Mesnevî-i Nuriye*, Tercüme: Abdülkadir Badıllı, s. 438)

Lemaat eserinde verdiği misal de ‘timsali Ayasofya kadardır’ der;

“Bir saattan ki timsali Ayasofya kadardır. Bir sineğin hilkatı hayretfezadır filden, o mahluk-u bîfasal.” (Bediüzzaman Said Nursî, *Sözler*, s. 728)

İçinde çok güzel müjdeleri de barındıran şu yerler ise bir misal olmaktan da ötedir;

«Mesela Ayasofya Camii, ehl-i fazl ve kemalden, mübarek ve muhterem zatlarla dolu olduğu bir zamanda, tek tük, sofada ve kapıda haylaz çocuklar ve serseri ahlâksızlar

bulunup caminin pencerelerinin üstünde ve yakınında ecnebilerin eğlence-perest seyircileri bulunsa bir adam o cami içine girip ve o cemaat içine dâhil olsa; eğer güzel bir sadâ ile şirin bir tarzda Kur'an'dan bir aşır okusa o vakit binler ehl-i hakikatin nazarları ona döner, hüsn-ü teveccühle, manevî bir dua ile o adama bir sevap kazandırırılar. Yalnız, haylaz çocukların ve serseri mülhidlerin ve tek tük ecnebilerin hoşuna gitmeyecek.» (Bediüzzaman Said Nursî, Mektubat, s. 413)

Yukarıda geçen 'Ayasofya Camii, ehl-i fazl ve kemalden, mübarek ve muhterem zatlarla dolu olduğu bir zaman' denilmektedir. 24 Temmuz 2020 Cuma günü ilk Cuma Namazı ile birlikte Ayasofya yeniden mânevîyatına ve asliyetine döndü. Ve orada saf tutanlar için dikkat edelim ki şöyle diyor; 'ehl-i fazl ve kemalden, mübarek ve muhterem zatlarla dolu'.

Ve aynı paragrafta geçen şu ifadeler ise ibretamizdir; 'bir adam o cami içine girip ve o cemaat içine dâhil olsa; eğer güzel bir sadâ ile şirin bir tarzda Kur'an'dan bir aşır okusa o vakit binler ehl-i hakikatin nazarları ona döner, hüsn-ü teveccühle, manevî bir dua ile o adama bir sevap kazandırırılar.' Ayasofya'nın açıldığı 24 Temmuz günü bir adamın cami içine girip ve cemaate dahil olup, güzel bir sadâ ile şirin bir tarzda Kur'an'dan bir aşır okuyacağına işaret var. Ve o aşır okuduktan sonra, ehl-i hakikatin nazarları aşır okuyan kişiye döner. Bu hal üzere hüsn-ü teveccühle, manevî bir dua ile o adama bir sevap kazandırırılar.

Paragrafın sonunda geçen şu ifadeler ise gayet açık ve nettir; "Yalnız, haylaz çocukların ve serseri mülhidlerin ve tek tük ecnebilerin hoşuna gitmeyecek." Bir kişinin camiye girip, cemaate dahil olup sonra da Kur'an'dan bir aşır okuması bazı kimselerin hoşuna gitmeyecek. O bazı kimseler ise [istihracen şunlardır];

1 – ‘haylaz çocuk’ fıtratlı kimseler [veya o kişiler misalde ‘haylaz çocuk’lara benzetilmiş]

2 – ‘serseri mülhidler’ yani başıboş dinsizler

3 – ‘tek tük ecnebler’ yani Müslüman olmayan kesimin içinden de bir kısmıdır.

Cümlelerin sonunda geçen ‘hoşuna gitmeyecek’ tabiri “Allah’ın nurunu ağızlarıyla söndürmek istiyorlar. Oysa kâfirler hoşlanmasalar da Allah, nurunu tamamlamaktan başka bir şeye razı olmaz.” (Tevbe Sûresi 32. Âyet-i Kerîme Meâlî) meâlindeki âyeti akla getiriyor.

Ayasofya’nın ibadete açılıp, cami olması aynı zamanda ‘Küfre karşı İslâm’ın galebesi’ne de işaret eder.

Mesela Rüştü Tafralı Ağabey’in naklettiği şu hatıra konumuza ışık tutmaktadır;

“Üstâdımız Bediüzzaman Said Nursî Hazretleri, Zübeyir Gündüzalp Ağabey ve diğer Ağabeylere bir gün şöyle demişti;

‘Ayasofya mutlaka açılacak inşaallah. Onun açıldığı gün Masonların Türkiye’de mağlub olduklarını anlayacaksınız.’ ”
(Hatırayı 1990’da Rüştü Tafralı Ağabey’den bizzat Ali Kemal Pekkendir Ağabey dinlemiştir.)

Yine bir başka misal de, Üstâd Bediüzzaman Hazretleri başka cami ismi vermek yerine özellikle ‘Ayasofya’yı misal vermiştir. Şöyle ki;

«Ayasofya gibi kubbeli bir caminin kubbesindeki taşların muallakta durmaları ve o vaziyeti teşkil etmeleri taşlardan istenilse, nihayet derecede suubetli olduğunu ve bir ustadan o vaziyet istenilse, nihayet derecede kolay olduğunu...»
(Bediüzzaman Said Nursî, Lem’alar, s. 435)

Bir tevhid dersini verirken misalde bile ‘Ayasofya’ vurgusu yapmaktan geri kalmaz Üstâd Bediüzzaman.

İkinci olarak; Üstâd Bediüzzaman Hazretleri'nin Ayasofya Camii'nde olan hatıralarıdır ki, eserlerinde konuyla ilgili yerler geçmektedir. Ayasofya Camii'nde konuşma yapması, cami çıkışında münazaralar olması ve benzeri birçok anekdot mevcuttur. Bunlardan bazıları şunlardır;

Bunların başında 'Ayasofya Camii'nden çıkılıp çayhaneye oturulduğunda' Üstâd Bediüzzaman Hazretleri ile 'Mısır Camiü'l-Ezher Üniversitesi reislerinden meşhur Şeyh Bahît Efendi' arasındaki konuşma gelir;

«Mısır Camiü'l-Ezher Üniversitesi reislerinden meşhur Şeyh Bahît Efendi, İstanbul'a bir seyahat için geldiğinde Kürdistan'ın sarp, yalçın kayaları arasından gelerek, İstanbul'da bulunan Bediüzzaman Said Nursî'yi ilzam edemeyen İslâm uleması, Şeyh Bahît'ten bu genç hocanın (Bediüzzaman'ın) ilzam edilmesini isterler. Şeyh Bahît de bu teklifi kabul ederek bir münazara zemini arar. Ve bir namaz vakti, Ayasofya Camii'nden çıkılıp çayhaneye oturulduğunda, bunu fırsat telakki eden Şeyh Bahît Efendi, Bediüzzaman Said Nursî'ye hitaben:

مَا تَقُولُ فِي حَقِّ الْأَوْرُوبَا وَالْعُثْمَانِيَّةِ

Yani “Avrupa ve Osmanlı Devleti hakkında ne diyorsunuz? Fikriniz nedir?” Şeyh Bahît Efendi hazretlerinin bu sualden maksadı, Bediüzzaman Said Nursî'nin şek olmayan bir bahr-i umman gibi ilmini ve ateşpare-i zekâsını tecrübe etmek değildi. Zaman-ı istikbale ait şiddet-i ihatasını ve idare-i âlemdeki siyasetini anlamak fikrinde idi.

Buna karşı, Bediüzzaman'ın verdiği cevap şu oldu:

إِنَّ الْأَوْرُوبَا حَامِلَةٌ بِالْإِسْلَامِيَّةِ فَسَتَلِدُ يَوْمًا مَا وَ إِنَّ الْعُثْمَانِيَّةَ

حَامِلَةٌ بِالْأَوْرُوبَانِيَّةِ فَسَتَلِدُ أَيْضًا يَوْمًا مَا

Yani Avrupa bir İslâm devletine, Osmanlı Devleti de bir Avrupa devletine hamiledir. Bir gün gelip doğuracaklardır.

Bu cevaba karşı, Şeyh Bahît Hazretleri: “Bu gençle münazara edilmez. Ben de aynı kanaatte idim. Fakat bu kadar veciz ve belîğane bir tarzda ifade etmek ancak Bediüzzaman’a hasır.” demiştir. Nitekim Bediüzzaman’ın dediği gibi ihbaratın iki kutbu da tahakkuk etmiş. Bir iki sene sonra Meşrutiyet devrinde, şair-i İslâmiyeye muhalif çok âdât-ı ecnebiyeyi ahzetmek ve gittikçe Türkiye’de yerleştirmekle ve şimdi Avrupa’da, Kur’an’a ve İslâmiyet’e karşı gösterilen hüsn-ü alâka ve bilhassa bahtiyar Alman milletinde fevc fevc İslâmiyet’i kabul etmek gibi hâdiseler, o ihbarı tamamıyla tasdik etmişlerdir.» (*Bediüzzaman Said Nursî, Sözler, s. 754*)

Ve hayatını iki kısma yani Eski Said ve Yeni Said diye ayıran Üstâd Bediüzzaman Hazretleri, Eski Said Döneminde “Ayasofya Camii’nde elli bin adama takdir ile nutkunu dinlettiren bir adam”dır. (*Bediüzzaman Said Nursî, Tarihçe-i Hayat, s. 580*)

Ayasofya Camii, Bediüzzaman’ın hayatında hep var olmuştur. Ve o mücâhid-i İslâm’ın Ayasofya Camii’nde birçok hatırası vardır.

Mesela yine Eski Said döneminde Üstâd Bediüzzaman Hazretleri, Ayasofya’da birçok defa ulemâ ve talebeyi nutuklar vermiştir. Tarihçe-i Hayat eserinde konu ile ilgili şunlar geçmektedir;

«Ayasofya’da, Bayezid’de, Fatih’te, Süleymaniye’de umum ulema ve talebeye hitaben müteaddid nutuklar ile şeriatın ve müsemma-yı meşrutiyetin münasebet-i hakikiyesini izah ve teşrih ettim. Ve mütehakkimane istibdadın, şeriatla bir münasebeti olmadığını beyan ettim.

Şöyle ki: سَيِّدُ الْقَوْمِ خَادِمُهُمْ Hadîsinin sırrıyla, şeriat âleme gelmiş tâ istibdadı ve zalimane tahakkümü mahvetsin.

Herhangi bir nutuk îrad ettim ise her bir kelimesine kimsenin bir itirazı varsa bürhan ile ispata hazırım. Ve dedim

ki: “Asıl şeriatın meslek-i hakikisi, hakikat-i meşrutiyet-i meşruadır.”» (Bediüzzaman Said Nursî, *Tarihçe-i Hayat*, s. 64)

‘Bayezid’de Talebe içtimalı’ diye isimlendirebileceğimiz bir vak’a mevzu bahistir;

«Ferah tiyatrosundaki heyecan, büyük bir patlağın eşiğine gelinmişken, onun müdahalesiyle önlendiği gibi, Bayezid talebe içtimalı’nda da aynı tarzda hizmeti olmuştur.

Bayezid talebe içtimalı hadisesi şöyle cereyan etmiştir:

Daha önceleri Osmanlı padişahları, ilmiye sınıfını, ya’nı Medrese talebelerini ve ulemayı askere almıyorlarken, ikinci Meşrutiyet’in i’lânından sonra, Harbiye Nezareti; (Milli Savunma Bakanlığı) “Medrese talebelerine tanınan bu imkânın, sû-i istimal edildiği gerekçesiyle; bundan sonra, talebeyi imtihana tabi tutacak, ancak imtihanı kazananlar askere alınmayacak” şeklindeki kararına karşı, medrese talebeleri bir protesto mitingi tertiblediler.

Harbiye Nezareti’nin, dolayısıyla İttihad ve Terakki güdümündeki hükûmetin bu kararının şeriata aykırı ve dine karşı bir ta’riz, bir muhalefet olduğunu, mitingde konuşmacılar tarafından nutuklarla ilân edileceği sırada, Bediüzzaman Hazretleri, bu ateşe de yetişiyor ve söz alarak şeriat ile Meşrutiyet’in birbirine zıd şeyler olmadığını, dolayısıyla Harbiye Nezareti’nin bu kararının gayr-ı meşru’ ve dine muhalif bir şey olmadığını söylüyor ve talebeyi teskin edip dağıtmaya muvaffak oluyordu.

Talebenin bu toplantısının 27 şubat 1909 cumartesi günü vaki’ olduğu söylenmektedir.» (Abdülkadir Badıllı, *Mufasssal Tarihçe-i Hayat 1*, s. 253)

Bir de ‘Ayasofya Mevlidi’ ve ‘Ferah Tiyatrosundaki heyecan’lı olay vardır ki, bizzat yerinden okuyalım;

«Kaç defa büyük içtimalarda, heyecanları hissettim. Korktum ki avam-ı nâs, siyasete karışmakla asayiş ihlâl

etsinler. Türkçeyi yeni öğrenen köylü bir talebenin lisanına yakışacak lafızlarla heyecanı teskin ettim.

Ezcümle: Bayezid’de talebenin içtimanda ve Ayasofya mevlidinde ve Ferah Tiyatrosundaki heyecana yetiştim. Bir derece heyecanı teskin ettim. Yoksa bir fırtına daha olacaktı.»

(Bediüzzaman Said Nursî, Tarihçe-i Hayat, s. 66)

Bu konuyu izah sadedinde Mufasssal Tarihçe-i Hayat eserinde şu bilgiler vardır;

«Bediüzzaman’ın bu ifadesinden anlaşılıyor ki; Beyazıt talebe içtimanda, Ayasofya mevlidinde ve Ferah tiyatrosundaki meşhur konferanstan başka, daha pek çok, büyük-küçük heyecanlı ve tahrikçi toplantılara koşmuş, yetişmiş ve teskin etmiştir.

Zât-ı şerifleri o zaman herkes tarafından hürmetle karşılandığı için, nasihatleri te’sir ediyor ve o kalabalık heyecanlı toplantıları dağıtmaya muvaffak oluyordu.»

(Abdülkadir Badıllı, Mufasssal Tarihçe-i Hayat, s. 250)

Konu ile ilgili bir hatıra şu şekildedir;

«(O zamanları idrak etmiş gazeteci, yazar muhterem Râif Ogan’ın bu mevzudaki hatırası şöyledir)

“Bediüzzaman merhumu İkinci Meşrutiyet’te verdiği konferanslarında tanıdım. Mesela bunlardan “Mizancı” Murat Bey şehzadebaşı’nda “Romalıların yükselme ve alçalma devirleri” hakkında konferans veriyordu. Burada İttihâdçılar hadise çıkardı. Murat Bey’i vuracaklardı. Tiyatroyu emniyet mensubları sardı.

O hadisede Said-i Nursi çıkıp halkı teskin etti. Yaptığı bir konuşma ile, hadiseyi yatıştırdı. Kim bilir ilerideki hadiseler belki de o gün çıkacaktı. Yaptığı vecîz ve te’sirli nasihatlerle halkı sükûnete çağırdı. Yoksa İttihâdçılar çok ileri gidecekti.

Hazret çok şeci’ bir insandı. Binaenaleyh kendisine i’tiraz olunmayacak bir surette, herkesin hoşuna gidecek bir şekilde konuşmayı bilirdi. İ’tiraza mahal bırakmazdı.» *(Abdülkadir Badıllı, Mufasssal Tarihçe-i Hayat, s. 251’den naklen; Bkz. Aydınlar Konuşuyor, s. 168)*

Bir diğ er hatıra ise şudur;

«Yine o günlere yetişmiş Merhum Süleyman  apanoğlu ise, aynı bu hadiseyi şöyle anlatır:

“Mizan gazetesinin s hibi ve baş yazarı tarih i Murat Bey, şehzadebaşı’nda, Ferah tiyatrosunda, İttihad ve Terakk  idaresiyle Roma devletinin mukayesesi için verdiği “Romalıların yükselme ve alçalma sebepleri” adlı konferansında, İttihad ve Terakk ’ye karşı giriştiği tenkidler sebebiyle, salonu dolduran İttihadçıların gürültü çıkararak, hakaret ve sövme ile konferansını yarıda bıraktırmaları ve kendisinin tekrar k rs ye çıktığı takdirde tabanca çekilerek mani’ olunacağını bildirmesinden sonra, dinleyicilerin iki grup halinde birbirine girdiği, itişme ve kakışmaların başladığı sırada; birden bire bir yay gibi fırladığı koltuğun üzerinde g r bir ses ile: “Ya Eyy hel M slim n!” diye söze başlayarak, salona bir anda hâkim olduktan sonra; konuşma hürriyetine saygı göstermek lâzım geldiğini bir hatibin sözünün kesilmesinin ayıp olduğunu ve terbiye sınırlarının dışına  ıkmanın, Meşrutiyet ve Hürriyeti i’lan etmiş bir millet için utanılacak bir hareket olduğunu,

İslâm dininin fikre saygı göstermeyi emrettiğini; sözlerini ayetlere, hadislere isnad ettirerek; İslâm tarihinden örnekler vererek; Hazret-i Muhammed (A.S.M.)’in m şaverelerini ve irşadk r sözlerini ve hitabelerini şahid tutarak, terbiye ve nezaket dairesinde dağılmalarını tavsiye etti.

O bütün k lhanbeyleri, şirketler veya yaygaracılar süt dökmüş kedi gibi dağılması, h l  hafızalarda yaşar.”

(Abdülkadir Badıllı, Mufassal Tarihçe-i Hayat, s. 251-252’den naklen; Bkz. Bilinmeyen Taraflarıyla Said Nursi, s. 110-111)

Ayasofya Mevlidi’nde bizzat bulunan Hafız Ali Rıza Sağman’ın da konu ile ilgili hatırası şöyledir;

«Ayasofya Mevlidi’ni bizzât idrak etmiş meşhur Mevlidhan Hafız Ali Rıza Sağman da şöyle bir hâtırasını kaydetmektedir:

“1909’da Ayasofya Cami-i şerifinde okunan bir mevlidde Musullu meşhur Hafız Osman’ın okuduğu Mevlid ile Bediüzzaman’ın kürsüde, ayakta irad ettiği mev’ize şaheser idi.”

Volkan gazetesi 5 Nisan 1909, sayı: 95, Pazartesi tarih ve numaralı nüshasında, Üstâd’ın öğleden evvele hususi recalarla kürsîye çıktığını ve bir nutk-u belîğ îrad buyurduklarını kaydeder. Aynı gazete o hengamede nutkunu zapt edemediklerini ama bilahare’ kendisinden nutkun bir suretini alıp ileride neşredeceklerini yazmış, lâkin Volkan’ın sonraki sayılarında bu nutuk neşredilmemiştir.

Volkan’ın aynı sayısında mevlid-i şerifi okuyan Musullu meşhur Hafız Osman el-Mevlevî olduğunuda kaydeder.»
(Abdülkadir Badıllı, *Mufasssal Tarihçe-i Hayat 1*, s. 257)

Üstâd Bediüzzaman Hazretleri Ayasofya’dan, mebuslara yani milletvekillerine dahi hitap ermiştir. Bu konu ne kadar biliyor ve gündem oldu? Maalesef çoğu kişinin bundan haberi bile yoktur. Bahsettiğimiz konunun geçtiği satırlara bir de yerinden bakalım;

«Avrupa, bizdeki cehalet ve taassup müsaadesiyle, şeriatı – hâşâ ve kellâ– istibdada müsait zannettiklerinden, nihayet derecede kalben üzülmüştüm. Onların zannını tekzip etmek için meşrutiyeti herkesten ziyade şeriat namına alkışladım. Lâkin yine korktum ki başka bir istibdat tekrar o zannı tasdik eder diye ne kadar kuvvetim varsa Ayasofya Camii’nde mebusana hitaben feryat ettim. Ve söyledim ki:

Meşrutiyeti, meşruiyet unvanı ile telakki ve telkin ediniz. Tâ yeni ve gizli ve dinsiz bir istibdat, pis eliyle o mübareği ağrazına siper etmekle lekedar etmesin. Hürriyeti, âdab-ı şeriatla takyid ediniz. Zira cahil efrad ve avam-ı nâs kayıtsız

hür olsa, şartsız tam serbest olsa sefih ve itaatsiz olur. Adalet namazında kıbleniz dört mezhep olsun. Tâ ki namaz sahih ola. Zira hakaik-i meşrutiyetin sarahaten ve zımnen ve iznen dört mezhepten istihracı mümkün olduğunu dava ettim.» *(Bediüzzaman Said Nursî, Tarihçe-i Hayat, s. 65)*

«Bediüzzaman'ın Ayasofya'daki hitabesi elbetteki bu bir iki cümleden ibaret değildir. Fakat hitabesinin özeti ve mevzuunun hülâsası budur.

Ayasofya'da yapılan bu büyük içtima', elli bin kişiden fazla imiş. Bediüzzaman Hazretleri bu elli bin kişilik cemaata, hem de çeşitli ve muhtelif fikir sahiblerinden ve mütecessis niyetler taşıyan bir sürü insandan müteşekkil bir kalabalığa hitab etti. Herkes pür-dikkat ve huzur ile Üstâdını dinliyordu. Çok açık ve sarîh olarak, pervasız ve endişesiz bir şekilde nutkunu okuyordu.

Bazı rivayetlere göre, Bediüzzaman'ın arkadaşlarından bir zât, cami' giriş kapısına yakın bir yerde oturmuşken, onun pervasız ve celâdetli nutkunun bazı cümlelerinden dehşet almış.. tam o sırada, Bediüzzaman nutkunun burasında “Kabr-i kalbten hakaik çıplak çıkıyor, nâmahrem olanlar nazar etmesin” şeklinde serd-i kelâm etmiştir. Bu ifade, dinleyiciler arasında hafiyecilik yapanlara bir cevap olduğu gibi, sözlerinin şiddet ve celâdetinden dehşet alanlara da, bir çeşit cevap teşkil ediyordu. O cümlelerin mânâsı: Kalbin derinliklerinden gerçekler kefansız bir şekilde, olduğu gibi çıkmaktadırlar. Edebiyat veya kelâm rüşveti gibi perdelere sarılmadan mücerred hakikatlar çıplak olarak zuhur ediyor. Bu hakikatleri hazmedemeyenler veya korku ve telâş içinde dinleyenler dinlemesinler.» *(Abdülkadir Badıllı, Mufasssal Tarihçe-i Hayat 1, s. 255)*

Tarihçe-i Hayat eserinde bir yazıda, Eski Said döneminde Üstâd Bediüzzaman Hazretleri'nin hayat sahaları bir mektupta gayet mükemmel anlatılırken şu ifadeler geçmektedir;

«İki Mekteb-i Musibet Şehadetnamesi namındaki matbu eski müdafaatımı görenlerin tasdikiyle; 31 Mart Hâdisesi'nde, bir nutuk ile isyan etmiş sekiz taburu itaate getiren ve bir zaman gazetelerin yazdıkları gibi İstiklal Harbi'nde Hutuvat-ı Sitte namında bir makale ile İstanbul'daki efkâr-ı ulemayı, İngiliz aleyhine çevirip harekât-ı milliye lehinde ehemmiyetli hizmet eden ve Ayasofya'da binler adama nutkunu dinlettiren ve Ankara'daki Meclis-i Mebusanın şiddetli alkışlamasıyla karşılanan ve yüz elli bin banknot –yüz altmış üç mebusun imzasıyla– medrese ve dârülfünuna tahsisatı kabul ettiren...» (Bediüzzaman Said Nursî, Tarihçe-i Hayat, s. 260)

Yukarıda geçen “elli bin” ifadelerini tasdiken burada da “Ayasofya'da binler adama nutkunu dinlettiren” ifadeleri geçmektedir. Bu ifadelerden anlaşıldığına göre; Üstâd Bediüzzaman Hazretleri Ayasofya'da vaaz û nasihat, nutuk ve insanları bilinçlendirmek için çaba sarf etmiştir.

Üstâd Bediüzzaman Hazretleri'nin gençlik yıllarında Ayasofya'da kaldığı olmuştur. Ve oraya gelip Üstâd Bediüzzaman Hazretleri'ne sorular sormuşlardır. Abdurrahman Güzelyazıcı Hoca'nın konuyla ilgili bir hatırası ve orada sorulan soruya verilen cevap şu şekildedir;

«İstanbul Müftülüğü yapmış, çok değerli âlim, fazıl Abdurrahman Güzelyazıcı Hoca Efendi, Bediüzzaman Hazretleri'nin 1918-1922 hayat dönemine ait bazı hatıralarını şöyle yâd etmektedir:

“Bediüzzaman Said-i Nursi'yi 50-55 sene evvelinden tanırım.” O zaman İstanbul'da Ayasofya'da kalırdı. Biz o zaman medresede talebe idik, kendilerini yakından tanırdım.

Bana daima: “Şeyh Abdurrahman, Şeyh Abdurrahman!” diye iltifat ederdi.

Bir gün Ayasofya’da, hocalar ve talebeler kalabalık bir grup kendisine bir soru sordular: “Hanefîler imama uyuyor ve imam arkasında Fatiha okumuyorlar. Fakat Şafîîler imama uydıkları halde Fatiha okuyorlar. Bunun hangisi doğru ve haklı? Hakikatte nefsü’l-emirde bu mes’elenin mahiyeti nedir?”

Soru nâzikti, kendisi Şafîî mezhebindendi, soru soranlar ise, Hanefî idiler. Şafîîlerin lehinde bir şey söylese, soru soranlara karşı iyi bir şey olmayacaktı. Hanefîlerin lehinde konuşsa yine olmayacaktı. Çünkü kendisi Şafîî idi... Çok yüksek ve parlak zekâyâ sahipti. Bu soru da zekânın yardımı ile hemen bir cevap verdi. Daha bir çok müşkil mes’elelerden de zekânın buluşlarıyla sıyrılıp çıkardı. Bakın bu soru nasıl cevap verdi:

“Şafîîler ekseriyetle köylü, bedevî ve köyde yaşayan insanlardır. Hanefîler ise; şehirli, medeni ve şehirde yaşayan insanlardır. Köyde herhangi bir mes’elenin müzakeresinde konuşma ve görüşme sırasında hem muhtar, hem imam, hem köyün ihtiyar hey’eti, hem köylülerin hepsi konuşurlar. Köy kahvesi şeklinde münazara ve münakaşa ile mes’elelerini hallederler. Şehirde ise, herhangi bir mes’elenin müzakere ve görüşülmesinde; şehirli ve medenî insanlar içlerinden bir temsilci seçerler, bu temsilci umum namına konuşur. Böylece mes’elelerini bir neticeye bağlarlar.

İşte imam arkasında Şafîîlerin Fatiha okumasıyla, Hanefîlerin okumaması böyledir. Şafîîlerde herkes meramını anlatır. Hanefîlerde ise, bir imam ve bir temsilci onlar namına konuşur.” (Abdülkadir Badıllı, Mufasssal Tarihçe-i Hayat 1, s. 507-508)

Ayasofya’da Üstâd Bediüzzaman Hazretleri’nin nutuk verdiğinin bir diğer şahidi ise, Diyanet İşleri Eski Başkanı Ahmed Hamdi Akseki’dir.

Ahmed Hamdi Efendi de şöyle anlatıyor; «**Ayasofya Camiinde, binlerce kişiye, aziz kahraman Molla Said’in nutkunu anlatırken, hayretler içinde kaldık...**» (*Abdülkadir Badıllı, Mufasssal Tarihçe-i Hayat 3, s. 1752*)

Üçüncü olarak; Üstâd Bediüzzaman Hazretleri’nin Ayasofya’nın ‘vaziyet-i kudsiyesine’ çevirilip cami olmasını talep etmesidir. Meselâ;

«**Nasıl ezan-ı Muhammediyenin (asm) neşriyle Demokratlar on derece kuvvet bulduğu gibi öyle de Ayasofya’yı da beş yüz sene devam eden vaziyet-i kudsiyesine çevirmektir. Ve âlem-i İslâm’da çok hüsn-ü tesir yapan ve bu vatan ahalisine âlem-i İslâm’ın hüsn-ü teveccühünü kazandıran, bu yirmi sene mahkemeler bir muzır cihetini bulamadıkları ve beş mahkeme de beraetine karar verdikleri Risale-i Nur’un resmen serbestiyetini dindar Demokratlar ilan etmelidirler. Tâ bu yaraya bir merhem vurmali. O vakit âlem-i İslâm’ın teveccühünü kazandıkları gibi başkalarının zalimane kabahati de onlara yüklenmez fikrindeyim.**» (*Bediüzzaman Said Nursî, Emirdağ Lâhikası 2, s. 164*)

Bir diğer lâhika mektubunda ise şunları okumaktayız;

«**Hem Demokrat’a ezan-ı Muhammedî gibi çok kuvvet vermek ve Risale-i Nur’un neşrine müsaadesi gibi çok taraftar olmak ve âlem-i İslâm’ı, hattâ bir kısım Hristiyan devletlerini de memnun etmek için Ayasofya’yı muzahrefattan temizleyip ibadet mahalli yapmaktır.**» (*Bediüzzaman Said Nursî, Emirdağ Lâhikası 2, s. 236*)

Dikkat edilirse üç madde sayıyor burada Üstâd Bediüzzaman.

1 – Ezan-ı Muhammedî gibi çok kuvvet vermek

2 – Risale-i Nur'un neşrine müsaadesi gibi çok taraftar olmak

3 – Âlem-i İslâm'ı, hattâ bir kısım Hristiyan devletlerini de memnun etmek için Ayasofya'yı muzahrefattan temizleyip ibadet mahalli yapmak

Ezan-ı Muhammedi'yi aslına çevirmek Üstâd Bediüzzaman Hazretleri döneminde gerçekleştirildi. Ama diğer iki madde sonraki döneme kalmış vazifelerdendir.

'Ayasofya'yı muzahrefattan temizle'mek mânâsını **"Ayasofya'yı puthane ve Meşihatı kızların lisesi yap"**ma (Bediüzzaman Said Nursî, Tarihçe-i Hayat, s. 564) mevzusu açmaktadır.

Üçüncü maddede geçen 'Ayasofya' için 'muzahrefattan temizleyip ibadet mahalli yapmak' ifadesi mühimdir. Ama daha dikkat çekici olan ise, Ayasofya'nın camii olarak ibadete açılması meselesinin 'bir kısım Hristiyan devletlerini de memnun etme'sidir. Bunun nasıl tahakkuk edeceğini zaman gösterecektir. Nitekim **"her zamanın bir hükmü var. Zaman dahi bir müfessirdir."** (Bediüzzaman Said Nursî, Muhâkemat , s. 22)

Ayasofya'nın cami olmaktan çıkarılıp müzeye dönüştürüldüğü dönem ile ilgili şu değerlendirmeler ise yürek burkmaktadır;

«Ayet yazılı âbidelerini, kitabelerini parçalatan; Ayasofyada Allah, Muhammed ve Hulefa-ı raşidîn'in isimleri yazılı levhaları asırlardan beri durduğu yerden indiren ve cami, dışına çıkarıp görünmez bir yerde parçalamak isteyen, fakat kapıdan çıkmadığı için Cami'nin bir köşesine atan ..

Ve Bulgaristan'da dünyanın her tarafından gelen muhtelif Hristiyan murahhaslardan mürekkep toplantıya, buradan hususî murahhas gönderen; ve orada alınan kararlar mucibince Ayasofya'yı Cami'likten çıkarıp müze haline getiren, Amerikadan mimarlar celb edip; Allah, Peygamber ve Hulefa-i Raşidîn levhalarının arkasındaki Bizans putlarını bin itina ile meydana çıkaran kimdi?» (Abdülkadir Badıllı, *Mufasssal Tarihçe-i Hayat 3, s. 1742*)

Bu ifadeler ışığında 'muzahrefat' tabiri ile 'puthane' tabiri daha iyi anlaşılmaktadır.

Dr. Tahsin Tola'nın Üstâd Bediüzzaman Hazretleri'nin 'Ayasofya'nın camiye çevrilmesi' ile ilgili bir hatırası şöyledir;

«Üstâd çok telaşlı idi. Gelen bir musibeti, bir felâketi önlemek istiyordu. Daha sonra şu haberi gönderdi;

“Ayasofya'yı tekrar camiye çeviriniz!.. Risale-i Nur'un serbestiyetini resmen ilân ediniz!.. Eğer bunları yaparsanız, biz de sizlere ismen dua etmeye karar vereceğiz.”» (Abdülkadir Badıllı, *Mufasssal Tarihçe-i Hayat 3, s. 2007; Son Şahitler, c. 4, Dr. Tahsin Tola'nın Hatıralarından*)

Üstâd Bediüzzaman Hazretleri 'sizlere' yani Ezan-ı Muhammedi'yi aslına çevirenlere 'ismen dua etmeye karar ver'meyi, 2 şarta bağlıyor.

1 – Ayasofya'yı tekrar camiye çevirirseniz,

2 – Risale-i Nur'un serbestiyetini resmen ilân ederseniz.

Görüldüğü üzere Bediüzzaman'ın gündeminde hep istek olarak “Ayasofya” vardır.

Yine Üstâd Bediüzzaman Hazretleri'nin 'Ayasofya' talebi ile ilgili bir hatırayı Bayram Yüksel Ağabey şöyle anlatıyor;

«1950 senesi başlarında Üstad Hazretleri, Emirdağ'a gelmişti. O zaman Emirdağ'daki Çalışkanlar hanedanı, Hamza Emek, Mustafa Acet, Mustafa Bilal, Sadık Kalender,

sıhhiye memuru Hayri Bey nöbetle Üstada hizmet ediyorlardı. Ben de bazen Emirdağ'ın pazarı olduğu, Salı günleri Emirdağ'a Üstadımızı ziyarete geldiğimde, sıhhiye memuru Hayri Beyden anahtarı alıp Üstad'ın yanına gidiyordum. Üstad'ın çayını, yemeğini pişirip, evini temizleyip, akşamları köye dönerdim.

“O sıralarda Aydın-Ortaklar'da Ahmed Feyzi Ağabeyin ziyaretine gitmiştim. Orada biraz kaldım. Ahmed Feyzi Ağabeyler de Üstadımıza verilmek üzere, onar kiloluk birer teneke zeytin ve zeytinyağını benimle göndermişlerdi. O sıralarda Sungur ve Ceylan Ağabeyler Ankara'da kalıyorlardı. Beni onların yanına gönderdi. Zeytin ve zeytinyağını da onlara götürmemi söyledi.

“Giderken DP Afyon Milletvekili Gazi Yiğitbaşı Beye hitaben bir mektup yazıp verdi. Ayrıca da

‘Git, onları tebrik et, Ezan-ı Muhammedi’yi serbest bırakmakla büyük bir kuvvet kazandıkları gibi, Risale-i Nurların neşrine ve Ayasofya’nın açılmasına çalışsınlar.’ demişti.» (Son Şahitler, c. 3, Bayram Yüksel’in Hatıralarından)

Üstâd Bediüzzaman Hazretleri, o dönemde ‘Ezan-ı Muhammedi’yi serbest bırak’anlar için, ‘Yeter bu kadar yaptığınız hizmet! Daha da bir şey yapmaya gerek yok!’ demiyor. Aksine bununla yetinilmeyip 2 tane daha istediğini arz ediyor. Şöyle ki;

1 – Risale-i Nurların neşredilmesi.

2 – Ayasofya’yı açılması.

Yani bize buradan bir pay düşmektedir. Üstâdımız Bediüzzaman Hazretleri’nin 3 isteğinden 2’si Elhamdülillah vuku buldu. Ama bununla yetinmeyip üçüncü yapılması gereken “Risale-i Nur’un devlet eliyle basılması/Diyanet tarafından neşredilmesi” için çaba ve gayret sarf edilmelidir.

Ayasofya'nın açılması nihai son nokta değil, aksine bir başlangıçtır. Çünkü fetihler bitiş değil yeni fetihleri müjdedir.

Bediüzzaman Hazretleri, hayatta iken bizzat talebelerini Ayasofya konusunu konuşmak üzere devlet erkânlarına göndermiştir. Konuyla ilgili Veli Işık Kalyoncu şöyle anlatıyor;

«Bir defasında Üstadımız, Ayasofya'nın tekrar ibadete açılması için ağabeylerimizden birisini göndermiş; bunun için tek tek dindar milletvekilleri ile görüşmeler yapılmıştı. Bu görüşmelerin bazılarında biz de bulunurduk. Üstadımız daha çok hizmet gayesi ile Sungur Ağabeyi, sonra Ceylan ve Bayram Ağabeyi gönderirdi. Bazen Zübeyir Ağabeyi de gönderdiği olurdu.» (Son Şahitler, c. 4, Veli Işık Kalyoncu'nun Hatıralarından)

'Ayasofya'nın tekrar ibadete açılması' için 'tek tek dindar milletvekilleri ile görüşmeler yapılmıştır. Üstâd Bediüzzaman Hazretleri, bu derece üzerinde durmuştur; Ayasofya'nın.

Ayasofya'nın fethinin, İttihâd-ı İslâm'ın tesisine bir mukaddime olması Rahman-ı Zü'l-Celal'den isteriz.

Tarihçe-i Hayat eserinde geçen bu duygu yüklü satırları hakkalyakin yaşamayı Allahu Teâlâ bizlere nasip ve müyesser eylesin;

«Rüyalarımız dahi neşe ve ferahla dolu... Düşmanlarımızın ise yüzleri daha ziyade karardı. Nifaklarının hiçbir şey yapmadığını ve yapamayacağını artık biliyorlar. Üstadımız, İstanbul'un şahsiyet devrinin yadigârı olan her şeye yeniden can verdiler. Kardeşlerimizin gözündeki, şehrin manzarası birdenbire değişti.

Ayasofya, Sarayburnu'na kadar uzandı. Minarelerinde yine ezan-ı Muhammedî (asm) okunuyor; içinde, hâfızlar yeniden Kur'an-ı Kerîm tilavetine başladılar. Fatih, her gün türbesinden kalkarak, fethettiği şehrin büyük ve mübarek misafirine "Hoş geldiniz!" diyor ve onu tebrik ediyor. Yeni

Cami'nin şerefesinden Beyoğlu'nun en karanlık ve mülevves izbesine kadar nüfuz edecek ısk tufanını şimdiden görür gibi oluyoruz.

Hepsinin Ayasofya'nın, Fatih'in, Sultan Ahmed'in, Eyyüb'ün ve Süleymaniye'nin ve bütün Müslüman İstanbul'un hicab perdelerini yüzlerinden atışı ve bize daha muhteşem ve daha samimi görünmeleri, bu büyük teşrîften ve bu ulvi nurdan. Üstadımız, artık bu şehrin güneşi. O giderse ufkundaki güneş de onu takip edecek ve milyonluk şehir kararverecek. Tesellimiz, Fatih şehrinin Risale-i Nur'la aydınlanacağı ve parlayacağı ümididir.» (Bediüzzaman Said Nursî, *Tarihçe-i Hayat*, s. 662)

Yaptığımız bu çalışma ile amacımız “Ayasofya Dâvâsının Mümessili – yani Temsilcisi – olan Üstâd Bediüzzaman Hazretleri”nin, Ayasofya'ya bakış açısı ve eserlerine nasıl aldığı konusunda naçizane bir katkı sağlamaktan ibarettir.

Biz de Üstâdımız Bediüzzaman Hazretleri gibi diyoruz ki; “Evet, ümitvar olunuz; şu istikbal inkılabı içinde en yüksek gür sadâ, İslâm'ın sadâsı olacaktır!” (Bediüzzaman Said Nursî, *Tarihçe-i Hayat*, s. 133)

Bir müjdeyi de yazımıza eklemek istiyorum;
Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm Efendimiz,
«Hem –nakl-i sahih-i kat'î ile–

سُتْفَتِحُ الْقُسْطَنْطِينِيَّةُ فَنِعْمَ الْأَمِيرُ أَمِيرُهَا وَنِعْمَ الْجَيْشُ جَيْشُهَا

deyip İstanbul'un İslâm eliyle fetholacağını ve Hazret-i Sultan Mehmed Fatih'in yüksek bir mertebe sahibi olduğunu haber vermiş. Haber verdiği gibi zuhur etmiş.» (Bediüzzaman Said Nursî, *Mektubat*, s. 105)

Hadîs-i Şerîf'in meâli ise şu şekildedir; “İstanbul fethedilecektir. Onu fethedecek olan kumandan ne güzel

kumandan ve onun ordusu ne güzel ordudur.” (*El-Hâkim, el-Müstedrek, 4:422; Buharî, Târihü's-Sağır, no. 139; Müsned, 4:335; el-Heysemî, Mecmeu'z-Zevâid, 6:218*)

Bu hadîs-i şerîfte birinci fetihe açık işaret olduğu gibi, fethin sembolü olan ikinci fethi de remzen işaret vardır.

Son olarak Fatih Sultan Mehmed Han'ın Ayasofya ile ilgili Arapça Vakfiyesinin Tercümesini beyan etmek istiyorum;

“İşte bu benim Ayasofya vakfiyem dolayısıyla kim bu Ayasofya'yı camiye dönüştüren vakfiyemi değiştirirse, bir maddesini tebdil ederse, onu iptal veya tecile koşarsa, fasit veya fasık teville veya herhangi bir dalâvereyle Ayasofya Camii'nin vakıf hükmünü yürürlükten kaldırmaya kastederse aslını değiştirir, fûruuna itiraz eder ve bunları yapanlara yol gösterirlerse ve hatta yardım ederlerse ve kanunsuz olarak onda tasarruf yapmaya kalkarlar, camilikten çıkarırlar ve sahte evrak düzenleyerek mütevellî hakkı gibi şeyler ister yahut onu kendi batıl defterine kaydeder veya yalandan kendi hesaplarına geçirirlerse ifade ediyorum ki huzurunuzda, en büyük haram işlemiş ve günahları kazanmış olurlar!

Bu sebeple bu vakfiyeyi kim değiştirirse, Allah'ın, Peygamber'in, meleklerin bütün yöneticilerin ve dahi bütün Müslümanların ebediyen lâneti onun ve onların üzerine olsun, azapları hafiflemesin onların, haşır gününde yüzlerine bakılmasın. Kim bunları işittikten sonra hâlâ bu değiştirme işine devam ederse, günahı onu değiştirene olacaktır. **Allah'ın azabı onlaradır Allah İşitendir, Bilendir.”** (*Fatih Sultan Mehmed Han / 1 Haziran 1453 , Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü'nde Bulunan Ayasofya İle İlgili Arapça Vakfiyenin Tercümesi*)

Burada geçen “Bu sebeple bu vakfiyeyi kim değiştirirse, Allah'ın, Peygamber'in, meleklerin bütün yöneticilerin ve dahi bütün Müslümanların ebediyen lâneti onun ve onların

üzerine olsun, azapları hafiflemesin onların, haşır gününde yüzlerine bakılmasın.” şeklindeki lanetten tüm milletimiz kurtulduğu için Cenâb-ı Vâcibü'l-vücud olan Allah'a yüz binler şükür olsun.

Vesselâm.

Selam ve dua ile.

RİSALE-İ NUR ALEYHTARLARININ EN ÇOK SUİSTİMAL ETTİĞİ MEVZU: "YAZDIRILDI"

Risale-i Nur eserlerinin aleyhinde bulunan hemen hemen herkesin en fazla suistimal ettiği mevzû, "yazdırıldı" mevzusudur. Bu konuya dair âyet ve hadîslerden deliller ve açıklamalar, Risale-i Nur'da geçen yerlerde kastedilen mânâlar üzerinde durarak, bu yazıyı kaleme alma gereksinimi duydum.

"Yazdırıldı" kelimesini iyi anlayabilmek için gelecek delil ve izahlar iyice anlaşılmalıdır.

Cenâb-ı Hak, Kur'ân-ı Kerîm'de meâlen; **"Sizi ve fiillerinizi yaratan O'dur."** (*Kur'ân-ı Kerîm, Saffat Sûresi, 96. Âyet-i Kerîme Meâli*) buyurmaktadır. Buradan anlaşılacağı üzere; Allah, bizi yarattığı gibi fiillerimizi de yaratmıştır. *Nitekim, "benim" dediğimiz her ne varsa hakikatte "bize" ait değildir; biz onun dış görünüşteki sebepleriyiz.*

Aynı zamanda burada mükemmel bir tevhid dersi vardır. Şöyle ki;

"Ne kadar mülkü Allah'a teslim edebilirse [bir insan], o kadar tevhidde kemâl buluyor. Mülk [sahip olunan her şey] derken, sadece elle tutulur ve gözle görülür şeyleri kastediyor değiliz. Eserler, fiiller, sıfatlar, hepsi. Bunları Allah'tan bilip, Allah'a tevdi [bırakmak] ve teslim etmek; nefse vermemek, başkalara da vermemek... Tevhid yolculuğu bu değil midir? Tevhidde kemâl bu değil midir?" (*Metin Karabaşoğlu, Saykal, s. 181*)

"...semâdan yağmurun yağdırılması..." (Lem'alar, s. 128) diyerek, "yağmurun yağmadığını, yağdırıldığını" ifade eden Bediüzzaman Hazretleri; kendi eliyle ortaya çıkan bir risale için, "...bana yazdırıldı..." (Lem'alar, s. 242) der mi? Der. Çünkü bunun anlamı; "Ben Allah'ın ihsanıyla, Allah'ın izni ve keremiyle, Allah'ın lütfuyla yazabildim." demektir. Nitekim Bediüzzaman Hazretleri, "...yazılan Sözler O'nun bir nevi tefsiridir ve risalelerdeki hakaik ise Kur'ân'ın malıdır ve hakikatleridir." (Mektubat, s. 368) demektedir. Yani, Risale-i Nur eserleri Kur'ân-ı Kerîm'in bir çeşit tefsiridir ve risalelerdeki hakikatler ise Kur'ân-ı Kerîm'in malıdır ve hakikatleridir. Aynı zamanda "Risale-i Nur, Kur'an'ın malıdır." (İşârâtü'l-İ'caz, s. 229) hakikati Risale-i Nur Külliyyatı'nda çok defa geçmektedir.

Kur'ân-ı Hakîm'in Bedir Savaşı'nda verdiği dersi hatırlayalım:

"Atarken okların siz atmadınız. Allah attı onları. Öldürürken müşrikleri de siz öldürmüyordunuz, Allah onları öldürüyordu." (bkz. Kur'ân-ı Kerîm, Enfâl Sûresi, 17. Âyet-i Kerîme Meâli)

Görünüşe bakılırsa okları atan sahabedir, hakikate ise onları attıran Cenâb-ı Allah'tır. Ok atılması sonucu öldüren aslında sahabe gibi görünse de onları öldüren Allah Teâlâ'dır.

Mülk perdesi yönünden bakıldığında, yapanlar biz olarak görünüyoruz. Halbuki melekût [eşyanın iç yüzü] yönünden bakılınca, gerçekte filleri yapan Müsebbibü'l-Esbab [bütün sebeplere hakikî sebep olan] yalnız Cenâb-ı Hakk'tır. "...bu dünya dârü'l-hikmet olmak hasebiyle, esbab perdesi altında icraat"lar (Sözler, s. 261) yapılmaktadır. Yani dünya hikmet yeridir, olaylar sebepler perdesi altında yapılıyor. Yukarıdaki örnekte de verildiği gibi insan ancak sebeptir.

"Sana ne iyilik, ne güzellik erişmiş, isabet etmiş ise Allah'tandır. Ne kötülük erişmiş ise de kendinizdendir." (bkz. Kur'ân-ı Kerîm, Nisa S resi, 79.  yet-i Kerîme Meâli)  yetindeki m n ya, derse, ahl ka tam uygun olarak konuşuyor Bediüzzaman. Bu âyetin tefsiri mâhiyetinde Risale-i Nurlarda şu ifadeler geçer: "Fenalığı kendinden, iyiliği Allah'tan bil." (Sözler, s. 37)

Meselâ Bediüzzaman Hazretleri, "Sözler güzeldirler, hakikattirler fakat benim değildirler; Kur'ân-ı Kerîm'in hakaikinden telemmu' etmiş şu lardır." (Mektubat, s. 370) diyor değil mi? "Sözler" kelimesi genel anlamda bütün Risale-i Nur K llyatı için kullanılmıştır. şu mânâ ifade edilmektedir; Risale-i Nur K llyatı, Kur'ân-ı Kerîm'den ve hadîs-i şer flerden gelmesi dolayısıyla güzeldirler, hakikattirler fakat benim değildirler; Kur'ân-ı Kerîm'in hakikatlerinden s z l p gelen par ltılardır. "O risalelerde ne güzellik varsa, ne hakikat varsa bunları ben kendi aklımdan üretmiş değilim." demek istenmektedir. Bu risalelerde bir hakikat varsa o hakikat, Kur'ân'ın malıdır. Ne güzellik varsa Allah kel mından alınmıştır.

Yine  st d Bediüzzaman'ın m nidar derslerinden biri değil midir; "Lezzetli  z m salkımlarının h siyetleri, kuru çubuğunda aranılmaz.  ște ben de öyle bir kuru çubuk h km ndeyim." (Mektubat, s. 369) dersi... H lis ve s f  tevaz nun zirvesini burada görmek mümkündür.

Aynı zamanda, "Sen ey mağrur nefsim!  z m ağacına benzersin. Fahirlenme! Salkımları o ağaç kendi takmamış, başkası onları ona takmış." (Sözler, s. 473) diyerek, muazzam bir tevhid dersi ile bizi başbaşa bırakmaktadır.

Bediüzzaman'ın "yazdırıldı" sözünü, iki yüz sene veya dört yüz sene önce birileri okusaydı, hiçbirini yadırgamayacaktı. Çünkü herkes o sözün ne anlamda söylendiğini bilecekti.

Bu sözün üç sebepten dolayı muvafık ve münasip olduğunu biliyorlardı çünkü;

1. Tevhiddeki hassasiyetten kaynaklandığını...
2. Üzerimizde bir güzellik varsa, o bizden değildir; Rabbimizdendir, O'nun kitabındandır, O'nun Resûl'ündendir dersini içerdiğini...
3. Bilginin yegâne kaynağının ilim olmadığını; hads (uzun düşünce ve delile ihtiyaç kalmadan hâsıl olan ilim) diye, sünuhât (kalbe gelen doğuşlar) diye, rü'yet (kalb gözü ile görmek, akıl ile müşahade derecesinde bilmek ve idrak etmek) diye, ilham (Allah'ın istediği kulun kalbine verdiği mânâlar) diye bir dizi bilgilenme ve öğrenme kanalının olduğunu bildiklerinden... (Benzer ifadeler için bkz. Saykal, s. 186)

Bakın ne diyor Diyanet'in İslâm Ansiklopesi'nin "Hâtîf" maddesinde:

"Bazen bu tür seslerden bahsedilirken, 'Ruhumun derinliklerinden hâtîf bana seslendi.', 'Kalbime nidâ veya ihtâr olundu.' gibi ifadeler kullanılır." (İslâm Ansiklopedisi, Diyanet, "Hâtîf" maddesi)

"Seni bütün eksikliklerden tenzih ederiz. Senin bize öğrettiklerinden başka bizim hiçbir bilgimiz yoktur. Şüphesiz sen Âlîm (her şeyi hakkıyla bilen) ve Hakîmsin (her şeyi hakkıyla yaparsın)." (Kur'ân-ı Kerîm, Bakara Sûresi, 32. Âyet-i Kerîme Meâli)

Bu âyetin Risale-i Nur'daki eserlerin ve Risale-i Nur derslerinin sonuna konması da şu anlamı içermektedir: **"Biz şunları şunları yazdık, okuduk, talim ettik. Ama bunlarda bir ilim, bir hakikat varsa, onun kaynağı sensin Ey Allah'ım! Bir hata, kusur, yanlış, noksan var ise de o bize aittir."**

Bediüzzaman'ın "yazdırıldı" demesini anlamamakta iki büyük engel daha var. Bunlar; "Cenâb-ı Hakk'ın kudret sıfatını kemâliyle anlayamamak" ve "kıskançlık"tır.

"Yazdırıldı" sözüne karşı çıkanlara şu soruyu soralım:

"Allahu Teâlâ (c.c.), istediği bir kuluna ilham edecek güce sahip değil midir? Allah'ın bunu yapacak kudreti yok mudur?" Eğer cevabı "Hayır." ise, o halde o kişinin iman ettiği Allah, -haşa- "her şeye gücü yeten ve kudret sahibi Kâdir olan bir Allah" değildir. Eğer cevabı "Evet" ise, o halde Bediüzzaman Hazretlerinin kalbine gelen ilhamların "yazdırılma"sını kabul etmesi lâzım gelir. Kabul etmez ise, kendisi ile çelişeceği muhakkaktır.

Diğer "kabullenememe" sebebi ise "kıskançlık"tır ki; "Neden ben değil de Bediüzzaman'a Allah ilham etmiş?" demeye söz gelir. Bu "hased" eden ve "kindar" kesime, dilersiniz ki cevap vermeye gerek bile yoktur.

"Rabbin nahl'e (bal arısına) vahyetti (ilham etti)..." (*Kur'ân-ı Kerîm, Nahl Sûresi, 68. Âyet-i Kerîme Meâli*) buyuran Cenâb-ı Allah, bir hayvana "vahyetti"ğini, yani "ilham etti"ğini belirtmektedir. Peki bir hayvana ilham eden Allah, istediği bir kuluna da ilham edemez mi? Elbette ilham edebilir, etmiştir. Ve o ilhamı kabul etmekteki ölçü ise; **"Kur'ân ve Sünnet"** tir.

"...Musa'nın annesine şu vahyi verdik..." (Kur'ân-ı Kerîm, Kasas Sûresi, 7. Âyet-i Kerîme Meâli) âyetinin tefsiri sadedinde Diyanet'in Kur'ân Yolu Tefsir'inde şunlar geçer:

"Hazreti Musa'nın annesine yapılan vahiy muhtemelen peygamberlere yapılan vahiy değil, seçkin kulların kalbine doğan ilham anlamındadır." (Kur'ân Yolu Tefsiri, Diyanet, Kasas Sûresi 7. Âyet'in Tefsiri kısmı)

Buradan da anlaşılacağı üzere ilham, Kur'ân-ı Kerîm'de vardır ve ilham hakttır.

Bir diğer misâl ise şudur:

"Hani havarilere 'Bana ve Resûl'üme iman edin.' diye vahyetmiştim." (Kur'ân-ı Kerîm, Mâide Sûresi, 111. Âyet-i Kerîme Meâli) Bu âyetle de belirtildiği üzere havariler vahye muhattap olmuşlardır. Ama peygamber olmamışlardır. Havariler ise Hazreti İsa (as) hayatta iken tâbi olan arkadaşlarıdır.

"Hani melekler 'Ey Meryem!' demişlerdi. 'Allah seni kendisinden bir kelime ile müjdeliyor. Onun adı Meryem oğlu Mesih İsa'dır.' " (Kur'ân-ı Kerîm, Âl-i İmran Sûresi, 45. Âyet-i Kerîme Meâli) âyetinde de görüldüğü üzere Cenâb-ı Allah, melekleri vâsıtasıyla da ilham etmiştir. Hazreti Meryem vâlidemiz bu mevzûnun canlı misâlidir.

"Hazreti Meryem ile konuşan meleklerden maksat, Hazreti Cebrail'dir. Hazreti Cebrail bir insan kılığında Hazreti Meryem ile konuşmuş olduğu âyetle sabittir. Bu durum onun peygamber olduğunun delili olamaz. Nitekim sahîh hadislerde bildirildiği üzere, Hazreti Cebrail, sahabeden Hazreti Dihye şeklinde gelip sahabeye görünmüştür.

Bununla, o sahabiler peygamber olmamışlardır." (bkz. *İbn Hacer El Askalânî, Fethu'l Bari, 6/470-471*)

"İlham" kavramına hadîslerde de rastlamak mümkündür. Hazreti Peygamber (a.s.m.) Husayn adındaki sahabeye öğrettiği duada: "Allah'ım! Bana gerçeği bulma yeteneğini ilham et!" (*Tirmizî, Daavât, 69*) ifadesi mevcuttur.

"Sizden önceki ümmetlerde muhaddesler (yani ilhama mazhar olanlar) vardı. [Bunlar peygamber olmadıkları halde hakkı dile getirirlerdi] Eğer ümmetimde bunlardan biri varsa o da Ömer'dir." (*Buhârî, Fezâilü Ashab'ın-Nebî, 6; Müslîm, Fezâilü's-Sahabe, 23*) hadîs-i şerîfi de ilhamın hak olduğunun ve muhaddeslerin (ilhama mazhar kişilerin) bulunduğunun delillerindendir.

"Yazdırıldı" sözünü anlamamak aynı zamanda "ilham ile vahyin farklılıklarını" bilmemekten kaynaklanmaktadır. İlham ile vahiy arasındaki farklar ile ilgili Bediüzzaman Hazretleri şöyle demiştir:

"Vahiy gölgesizdir, sâfîdir, havassa hastır. İlham ise gölgelidir, renkler karışır, umumîdir. Melâike ilhamları ve insan ilhamları ve hayvanat ilhamları gibi çeşit çeşit hem pek çok envâlarıyla denizlerin katreleri kadar kelimat-ı Rabbanîye'nin teksirine medâr bir zemin teşkil ediyor." (*Şuâlar, s. 125*)

Buradan da anlaşıldığı gibi, vahiy ile ilham kıyasa gelmez. Bunu Bediüzzaman Hazretleri vahiy ve ilhamın arasındaki farkları beyan ederek belirtmiştir.

Bediüzzaman Hazretleri ilhamın bazı çeşitlerini ise şu şekilde sıralar:

"[ilhamın] en cüz'isi ve basiti, hayvanatın ilhamatıdır. Sonra avam-ı melaikenin ilhamatıdır. Sonra evliya ilhamatıdır. Sonra melaike-i izam ilhamatıdır." (Sözler, s. 134)

Burada dört gruba verilen ilhamlardan bahsedilmiş oldu. Bunlar; *"Hayvanların ilhamları", "Meleklerin en alt tabakasının ilhamları", "Allah dostu olan veli kulların ilhamları", "Büyük meleklerin ilhamları"*.

"Ortak Baskı" adı altında basılan son Risale-i Nur Külliyyatı, toplam "altı bin yetmiş beş" sayfadır. *Bu eser külliyyatı içerisinde "ilham" anlamında "yazdırıldı" kelimesi (tekrar eden yerleri birer defa sayar isek) toplamda yedi yerde geçmektedir.* Altı bin yetmiş beş sayfa içerisinde sadece yedi yerde geçen -âyet ve hadîslere uygun olduğu hâlde- bu ifadeye takılıp, iftira atmaya bahane arayanları; sâfi, hâlis ve îmânlı vicdanlara havale ederiz.

Aynı zamanda ilham konusu ile münasebeti bulunan *"yazdırılmış"* (Sözler, s. 730), *"yazdırılmadı"* (Tarihçe-i Hayat, s. 422), *"ihtiyarsız"* (Sözler, s. 265), *"perde kapandı"* (Kastamonu Lâhikası, s. 26), *"perde indi"* (Kastamonu Lâhikası, s. 112) gibi tabirleri, yazımızda geçen âyet, hadîs ve izahlar çerçevesinde anlamak, en itidalli olanıdır. Buradan yanlış anlam çıkarmak ancak garazkârların yapacağı bir iştir.

Bu yazıyı Cenâb-ı Hak, dergâh-ı izzetinde kabul buyursun. Allah Teâlâ (cc) istifâdemizi ziyâde eylesin. Âmîn...

Selam ve dua ile.

